

Algemeen ambtsbericht Syrië

Oktober 2007

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Directie Personenverkeer, Migratie en Vreemdelingenzaken

Afdeling Asiel en Migratiezaken

Den Haag

	Inhoudsopgave	Pagina
1	Inleiding	4
2	Landeninformatie	5
2.1	Basisgegevens	5
2.1.1	Land en volk	5
2.1.2	Geschiedenis	5
2.2	Staatsinrichting	6
2.2.1	Politieke partijen	7
2.2.1.1	Legale partijen	8
2.2.1.2	Gedoogde partijen	10
2.2.1.3	Illegale partijen	11
2.3	Politieke ontwikkelingen	15
2.4	Veiligheidssituatie	16
2.4.1	Veiligheidsdiensten	16
2.4.2	Strijdkrachten	17
2.5	Sociaal-economische situatie	18
3	Mensenrechten	19
3.1	Waarborgen	19
3.1.1	Grondwet	19
3.1.2	Verdragen	19
3.1.3	Overige wetgeving	20
3.1.4	Toezicht	21
3.2	Naleving en schendingen	22
3.2.1	Vrijheid van meningsuiting	22
3.2.2	Vrijheid van vereniging en van vergadering	24
3.2.3	Vrijheid van godsdienst	31
3.2.4	Bewegingsvrijheid	36
3.2.4.1	Binnenland	36
3.2.4.2	Buitenland	36
3.2.4.3	Documenten	40
3.2.5	Rechtsgang	44
3.2.6	Arrestaties en detenties	46
3.2.6.1	Amnestieregelingen	50
3.2.7	Mishandeling en foltering	50
3.2.8	Verdwijningen	51
3.2.9	Buitengerechtelijke executies en moorden	51
3.2.10	Doodstraf	51
3.3	Positie van specifieke groepen	52
3.3.1	Vrouwen	52
3.3.2	Minderjarigen	53
3.3.3	Vooraanstaande intellectuelen en schrijvers	53
3.3.4	Homoseksuelen	54

3.3.5	Palestijnen	54
3.3.6	Koerden	55
3.3.7	Dienstplichtigen	61
4	Migratie	64
4.1	Migratiestromen en -motieven	64
4.2	Vluchtelingen	64
4.3	Terugkeer	67
4.4	Beleid UNHCR	68
	Bijlage – Literatuurlijst	71

1 Inleiding

In dit algemeen ambtsbericht wordt de huidige situatie in Syrië beschreven voor zover deze van belang is voor de beoordeling van asielverzoeken van personen die afkomstig zijn uit Syrië en voor besluitvorming over de terugkeer van afgewezen Syrische asielzoekers. Dit algemeen ambtsbericht is een actualisering van eerdere ambtsberichten over de situatie in Syrië (laatstelijk het algemeen ambtsbericht Syrië van 7 augustus 2006, kenmerk DPV/AM-897733/06). Het algemeen ambtsbericht beslaat de periode van juli 2006 tot 1 juni 2007.

Dit ambtsbericht is gebaseerd op informatie van openbare en vertrouwelijke bronnen. Bij de opstelling is gebruik gemaakt van informatie van verschillende organisaties van de Verenigde Naties, niet-gouvernementele organisaties, vakliteratuur en berichtgeving in de media. Een overzicht van de geraadpleegde openbare bronnen is opgenomen in de literatuurlijst. Bovendien liggen bevindingen ter plaatse en vertrouwelijke rapportages van de Nederlandse vertegenwoordiging in Damascus aan dit algemeen ambtsbericht ten grondslag. In het algemeen ambtsbericht wordt veelvuldig verwezen naar geraadpleegde openbare bronnen. Daar waar openbare bronnen zijn vermeld, wordt de tekst in veel gevallen ook ondersteund door informatie die op vertrouwelijke basis is ingewonnen.

In hoofdstuk twee wordt ingegaan op recente ontwikkelingen op politiek, veiligheids- en sociaal-economisch gebied. Deze beschrijving wordt voorafgegaan door een beknopt overzicht van de recente geschiedenis van Syrië. Ook is een korte passage over de geografie en de bevolking van Syrië opgenomen.

In hoofdstuk drie wordt de mensenrechtensituatie in Syrië geschetst. Na een beschrijving van wettelijke garanties en internationale verdragen waarbij Syrië partij is, komen de mogelijkheden van toezicht op naleving van de mensenrechten aan de orde. Daarna volgt de beschrijving van de naleving dan wel schending van enkele klassieke mensenrechten. Tenslotte wordt de positie van specifieke groepen, waaronder minderjarigen belicht.

In hoofdstuk vier komen de opvang van binnenlands ontheemden en de activiteiten van internationale organisaties, waaronder de positie van UNHCR, aan de orde.

2 Landeninformatie

2.1 Basisgegevens

2.1.1 Land en volk

De Syrische Arabische Republiek¹ heeft een oppervlakte van 185.180 km², ongeveer 4,4 x Nederland. Het land heeft een inwonertal van meer dan 18 miljoen² en kent een grote religieuze en etnische diversiteit. De meerderheid van de bevolking (ongeveer 74 procent)³ is sunniet. Sji'ieten, alawieten (12%), druzen, ismaëlieten en yezidi's maken tezamen ongeveer vijftwintig procent⁴ van de bevolking uit. De in een veelheid van kerken opgedeelde christelijke minderheid vormt ongeveer tien procent⁵ van de bevolking. Er bevinden zich minder dan honderd joden in Syrië, en wel in Damascus en Aleppo.⁶ Etnisch en linguïstisch kunnen in Syrië onder meer Arabieren (90,3 procent)⁷, Koerden, Armeniërs, Turkmenen en Circassiërs (tesamen 9,7 procent)⁸ worden onderscheiden.

2.1.2 Geschiedenis

Het huidige Syrië ontstond aan het einde van de Eerste Wereldoorlog door het uiteenvallen van het Ottomaanse rijk, waarvan het sinds 1516 deel had uitgemaakt. Voor 1914 werd het gehele gebied dat thans de staten Syrië, Libanon, Israël, Jordanië en de Palestijnse Gebieden omvat, als 'Syrië'⁹ betiteld. Op 10 juni 1916 riep Sharif Hoessein Bin Ali, emir van Mekka, de Arabische opstand tegen het Ottomaanse bewind uit. Deze opstand mondde in oktober 1918 uit in de verovering van Damascus door de troepen van de Britse generaals Allenby en Barrow, en door soldaten van de zoon van de emir van Mekka, Faisal, die werd bijgestaan door Britse adviseurs, waaronder T.E. Lawrence¹⁰. Na de

¹ Al-Jumhuriyya Al-'Arabiyya Al-Suriyya.

² The Economist Intelligence Unit, 'Country Profile Syria 2006' (Londen, 6 juli 2006), officiële schatting medio 2005; CIA, 'The World Factbook 2006: Syria' en US Department of State, 'Background Note: Syria – October 2006'.

³ US Department of State, 'International Religious Freedom Report 2006 – Syria' (Washington, 15 september 2006).

⁴ Ibidem.

⁵ Ibidem.

⁶ CIA, 'The World Factbook 2006 – Syria' (Washington, 17 april 2007).

⁷ Ibidem.

⁸ Ibidem.

⁹ Dit gebied (ook wel aangeduid als 'Bilad Al-Sham' of 'het Land van Damascus') was in de loop der tijd onderverdeeld in administratieve eenheden zoals Jaffa, Jeruzalem, Damascus, Aleppo, Beiroet en Sidon.

¹⁰ Beter bekend als 'Lawrence of Arabia'.

verovering van Damascus werd Faisal¹¹ geïnstalleerd als ‘onderkoning’ voor zijn vader over Syrië en Palestina. Op grond van de zogenaamde ‘Sykes-Picot overeenkomst’ was eerder, in 1916, door het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk besloten dat Syrië onder Franse invloed zou komen te staan. In maart 1920 werd de onafhankelijke staat ‘Groot-Syrië’¹² uitgeroepen met Faisal als koning. Tijdens de Volkenbond-conferentie in San Remo in april 1920 kreeg Frankrijk ‘Groot-Syrië’ als mandaatgebied toegewezen. Emir Faisal vertrok in ballingschap en werd later koning van Irak.

Ondanks de officiële erkenning door Frankrijk in 1941 werd Syrië pas werkelijk onafhankelijk toen in 1946 alle Franse troepen zich hadden teruggetrokken. In 1950 kwam de eerste Syrische grondwet tot stand.¹³ Vanaf 1958 tot 1961 maakte Syrië samen met Egypte deel uit van de ‘Verenigde Arabische Republiek’ (VAR). Na een militaire staatsgreep in Damascus in 1961 kwam aan dit samenwerkingsverband met Egypte een einde. In 1963 kwam in Syrië via een staatsgreep de Arabisch-socialistische Baath-partij¹⁴ aan de macht. Ook Hafez Al-Assad is via een staatsgreep¹⁵ aan de macht gekomen, en wel op 16 november 1970. Op 22 februari 1971 werd hij tot president van Syrië gekozen, een functie die hij tot aan zijn overlijden onafgebroken heeft bekleed. Na het overlijden van Hafez Al-Assad¹⁶ in juni 2000 werd diens zoon Bashar op 17 juli 2000 beëdigd als de nieuwe president van Syrië.

2.2 Staatsinrichting

Syrië is een seculiere staat die bestuurd wordt door een regime dat steunt op een kleine machtsgroep, bestaande uit kopstukken van de Baath-partij, het militaire apparaat en veiligheidsdiensten. Een belangrijk deel van hen behoort tot de minderheid van de alawieten. Ook de president maakt van deze minderheid deel uit. De president is niet alleen staatshoofd, maar ook opperbevelhebber van de strijdkrachten en secretaris-generaal van de Baath-partij. Hij benoemt en ontslaat vice-presidenten, de minister-president en leden van de raad van ministers. De president wordt gekozen bij referendum voor een periode van zeven jaar.

De grondwet omschrijft de Syrisch-Arabische Republiek als een ‘democratisch-socialistische volksrepubliek’ die geleid wordt door de Baath-partij. Hoewel de

¹¹ Zijn broer Abdullah zou later de eerste koning van Jordanië worden.

¹² Ruwweg omvattende het gebied dat omsloten werd door het Taurus-gebergte in het tegenwoordige Turkije in het noorden, de rivier de Eufraat in het oosten, de Arabische woestijn in het zuiden en de Middellandse Zee in het westen.

¹³ De huidige grondwet dateert van 13 maart 1973.

¹⁴ ‘Baath’ (de schrijfwijze in het Arabisch wordt juister weergegeven met ‘Ba’ath’) betekent ‘reveil, wederopstanding, heropleving’.

¹⁵ Vanaf 1948 tot de machtsovername in 1970 door Hafez Al-Assad vonden er in Syrië in totaal al vijftien staatsgrepen plaats.

¹⁶ Zie het algemeen ambtsbericht Syrië van 4 juni 2003.

uitvoerende macht in naam bij de raad van ministers berust onder leiding van de eerste minister, is het de president die de belangrijkste beslissingen neemt.

De volksvertegenwoordiging¹⁷ van 250 leden¹⁸ wordt gedomineerd door het Nationaal Progressief Front (NPF).¹⁹ Dit is een sinds 1972 bestaande coalitie van inmiddels tien partijen, waarbinnen de Baath-partij almachtig is.²⁰ De volksvertegenwoordiging heeft weinig tot geen invloed op het beleid. Doorgaans beperkt zij zich tot het bekrachtigen van de door de president uitgezette lijn en keurt zij het beleid van het regime zonder wezenlijk debat goed. De laatste parlementsverkiezingen werden op 22 en 23 april 2007 gehouden²¹; de laatste presidentiële verkiezingen vonden plaats op 27 mei 2007 via een volksreferendum.

Provincies

Syrië wordt centralistisch bestuurd en is ingedeeld in 14 provincies²² die onder leiding staan van een gouverneur. Diens benoeming wordt op voorstel van de minister van Binnenlandse Zaken goedgekeurd door de regering en bekendgesteld per presidentieel besluit.²³ Iedere gouverneur wordt bijgestaan door een gekozen provincieraad.²⁴ De provincies zijn weer onderverdeeld in districten en subdistricten.

2.2.1 Politieke partijen

In Syrië mogen naast de Baath-partij en de andere negen partijen die deelnemen aan het Nationaal Progressief Front (NPF), officieel geen andere politieke partijen bestaan. De negen met de Baath-partij in het NPF samenwerkende politieke partijen hebben zich verbonden geen activiteiten te ontplooiën binnen de strijdkrachten en onder studenten. Zij zijn nauwelijks als zelfstandig te beschouwen; de mogelijkheid voor deze partijen om zich in woord en/of geschrift onafhankelijk van de Baath-partij op te stellen, is beperkt. De invloed van deze

¹⁷ Arabisch: Majlis Al-Sha'b.

¹⁸ Van de 250 zetels in de volksvertegenwoordiging worden er na de parlementsverkiezingen van april 2007 172 ingenomen door het NPF en 78 door niet-partij gebonden vertegenwoordigers.

¹⁹ Arabisch: Jabhah Al-Wataniyah Al-Taqaddumiyah.

²⁰ Artikel 8 van de grondwet luidt: 'The Baath Arab Socialist Party shall be the leader party in society and the state, and shall lead a National Progressive Front that works to unite the capacities of the masses of the people to serve the interests of the Arab Nation.

²¹ Zie ook paragraaf 2.3.

²² Arabisch: muhafazat, enkelvoud: muhafazah. Deze provincies zijn Al-Hasakah, Al-Ladhiqiya, Qunaytrah, Ar-Raqqah, As-Suwayda, Dar'a, Dayr Az-Zawr, Dimashq, Halal, Hamah, Hims, Idlib, Rif Dimashq en Tartus.

²³ De functie van gouverneur van een provincie staat alleen open voor leden van de Baath-partij.

²⁴ US State Department, 'Background Note: Syria – October 2006'.

kleine legale partijen die nauwelijks aanhang hebben, op het landsbestuur is dan ook vrijwel nihil. Enkele van deze partijen hebben wel ministers in het kabinet.

Een aantal Palestijnse organisaties heeft zijn basis in Syrië.²⁵ Deze worden in Syrië gedoogd, zolang zij opereren binnen de grenzen zoals aangegeven door de autoriteiten en geen activiteiten ontplooiën die als bedreigend voor de openbare orde zouden kunnen worden aangemerkt.

2.2.1.1 Legale partijen

Er zijn tien legale partijen die samen het NPF vormen. Van deze tien partijen is de Baath-partij de belangrijkste.

a. *Baath-partij*²⁶

De Arabische Baath-partij werd in 1947 in Damascus op initiatief van Michel Aflaq en Salah-Uddin Al-Bitar opgericht. In 1952 ging deze partij samen met de Arabisch-Socialistische Partij van Akram Al-Hourani. Hierdoor ontstond de Arabisch-Socialistische Baath-partij. De ideologie van de Baath-partij houdt eenwording van de Arabische wereld en een vorm van socialisme in.²⁷ De Baath-partij is een seculier ingestelde partij die ook aan niet-moslims ruimte biedt. De Baath-partij zegt te ijveren voor de emancipatie van de vrouw. Vanwege de in artikel 8 van de grondwet vastgelegde dominante positie van de Baath-partij in staat en samenleving heeft deze partij veel invloed en beschikt derhalve over talrijke aanhangers in overheids- en volksorganisaties, zoals vakbonden en vrouwengroeperingen.

Lidmaatschap

Het lidmaatschap van de Baath-partij wordt in partijgelederen gezien als een voorrecht. Slechts een beperkt deel van de bevolking kan lid van de Baath-partij worden.²⁸ Jongeren sluiten zich veelal aan om privileges met betrekking tot studie of werk te verkrijgen. In een samenleving waar jaarlijks 200.000 banen nodig zijn om de bevolkingsgroei op te vangen, is het dringen op de arbeidsmarkt. Het lidmaatschap van de Baath-partij staat alleen open voor Syrische staatsburgers. De Baath-partij geeft ideologische cursussen voor het gewone lidmaatschap van de partij. Alleen volwaardige leden van de Baath-partij krijgen een lidmaatschapskaart. Het lidmaatschap van de Baath-partij mag en kan nooit

²⁵ Zie ook algemeen ambtsbericht Syrië/Palestijnen van 31 januari 2002.

²⁶ Arabisch: Al-Hizb Al-Ba'th Al-'Arabi Al-Ishtirakiyi.

²⁷ Het devies van de Baath-partij luidt dan ook 'Eenheid, vrijheid en socialisme' (Arabisch: Wahdah, Hurriyah wa Ishtirakiyah).

²⁸ Volgens de Baath-partij zelf zou de partij 1 miljoen leden hebben; oftewel 5,5% van de Syrische bevolking zou lid zijn. Het aantal non-Baathisten in overheid en regering zou toenemen.

worden opgezegd. Het is voor een lid van de Baath-partij streng verboden lid te worden van een andere partij. Mocht een Baath-partijlid naar de politieke oppositie 'overlopen' of zich kritisch opstellen ten aanzien van het beleid van de Baath-partij en de autoriteiten dit te weten komen, dan kan dat negatieve gevolgen voor betrokkene hebben. Zo werd de voormalige vice-president Abdel Halim Khaddam begin 2006 uit de Baath-partij gezet, nadat het Syrische parlement unaniem akkoord was gegaan met een proces tegen hem. Khaddam had de Syrische president beschuldigd van betrokkenheid bij de moord op de voormalige Libanese premier Al-Hariri.

Het is voorts niet uitgesloten dat er sancties volgen zoals verwijdering uit de Baath-partij na een waarschuwing, indien een Baath-partijlid geen contributie meer betaalt of niet meer op vergaderingen van de partij verschijnt.

Partij-organen

De belangrijkste organen van de Baath-partij zijn:

1. het Centraal Comité, bestaande uit zesennegentig leden, dat als er geen partijcongressen zijn, de politieke lijn van de Baath-partij bepaalt. Er maken achttien vrouwen deel uit van het Centraal Comité;
2. het Regionale Commando, een uitvoerend orgaan met 14 leden, dat onder leiding staat van president Bashar Al-Assad;
3. het Inspectie- en Controle Comité, bestaande uit vijf leden, met als taak toezicht op de uitvoering van besluiten en op de interne partijdiscipline.

Voor zover bekend zijn tot op heden geen van de aanbevelingen die in juni 2005 waren aangenomen tijdens het Tiende Regionale Baath Congres, vertaald in concrete maatregelen.

De negen kleinere partijen die samen met de Baath-partij het NPF vormen, zijn:

b. Syrische Communistische Partij²⁹

Deze partij is uiteengevallen in

- een orthodoxe richting onder leiding van Mevr. Wisal Farhah, weduwe van de voormalige leider Khaled Bakdash, en
- een hervormingsgezinde richting met Yusuf Rashid Al-Faisal als secretaris-generaal en Hussein Nimr als eerste secretaris.

c. Arabisch-Socialistische Unie³⁰

Deze partij wordt geleid door Safwan Al-Qudsi.

²⁹ Arabisch: Al-Hizb Al-Shuyu'i Al-Suri.

³⁰ Arabisch: Al-Ittihad Al-Ishtiraki Al-'Arabi.

d. *Partij van Sociaal-Democratische Unionisten*³¹

Deze partij wordt geleid door Fadlalah Naser El-Dine.

e. *Partij van Socialistische Unionisten*³²

Deze partij wordt geleid door Fayiz Ismail.

f. *Beweging van Arabisch-Socialisten*³³

Deze partij wordt geleid door Ahmad Al-Ahmad.

g. *Arabisch Democratische Unie*³⁴

Deze partij die wordt geleid door Ghassan Ahmed Osman.

h. *Nationale Conventie Partij*³⁵

Deze partij wordt geleid door Ghassan Abd Al-Aziz Osman.

i. *Syrische Sociaal Nationalistische Partij*³⁶

Deze partij die wordt geleid door Issam Abdallah Al-Mahayri, is per presidentieel decreet van 4 mei 2006 toegelaten tot het NPF.

2.2.1.2 Gedoogde partijen

Voorzover bekend is er in Syrië één politieke partij officieel niet toegestaan waarvan niettemin (marginale) activiteiten worden gedoogd, namelijk de Assyrische Democratische Organisatie (ADO)³⁷. Dit is een organisatie van Assyriërs die aandacht vraagt voor de culturele identiteit van de Assyriërs in Syrië. De Assyrische gemeenschap in Syrië wordt geschat op meer dan 500.000 personen. Ongeveer 200.000 van hen zouden in Al-Hasakah en Al-Qamishli in het noordoosten van het land wonen. In Syrië genieten zij vrijheid van godsdienst. Sommige Assyriërs willen de status van minderheid verwerven om hun eigen taal, het Suryani, in eigen kring officieel te gebruiken. Alleen Assyrische kerken in Syrië geven godsdienstonderwijs in deze taal. Assyriërs in Syrië worden aangeduid als Arabische christenen; volgens de grondwet vormen zij geen erkende minderheid in het land.

³¹ Arabisch: Hizb Al-Wahdawiyyin Al-Ishtiraki Al-Dimuqrati.

³² Arabisch: Hizb Al-Wahdawiyyin Al-Ishtirakiyyin.

³³ Arabisch: Harakat Al-Ishtiraki Al-‘Arabi.

³⁴ Arabisch: Ittihad Al-Dimuqrati Al-‘Arab.

³⁵ Arabisch: Hizb Al-Ahed Al-Watani.

³⁶ Arabisch: Hizb Al-Kawmi Al-Suri Al-Ijtima’i.

³⁷ Arabisch: Al-Munazzama Al-Ashuriya Al-Dimuqratiya.

Voor zover valt na te gaan zijn er behalve Palestijnse³⁸ en Koerdische³⁹ groeperingen thans officieel geen andere politieke partijen of groeperingen waarvan de autoriteiten (marginale) politieke activiteiten oogluikend toestaan.

2.2.1.3 Illegale partijen

Oppositiebewegingen zijn door de effectieve repressie van het bewind gedwongen clandestien en vaak vanuit het buitenland te opereren.⁴⁰

Het is moeilijk aan te geven of een illegale partij wordt gedoogd dan wel in meer of mindere mate wordt onderdrukt. Het gaat hierbij niet om formele besluiten. De mate waarin een illegale partij wordt toegestaan, wordt naar het voorkomt op ondoorzichtige wijze bepaald. Sommige personen die in 2006 gearresteerd zijn (geweest), werden aangehouden mogelijk niet wegens hun lidmaatschap van een (verboden) politieke partij, maar wegens het ondertekenen van een politieke verklaring, het doen van uitspraken in het buitenland tegenover de pers of overheidsvertegenwoordigers, of het hebben van politieke contacten in het buitenland.⁴¹ Er is bovendien geen sprake van een consequent beleid. De ‘rode lijnen’ verschuiven voortdurend.⁴²

a. Moslimbroederschap

Ondanks de aanwezigheid van een groot aantal kleine illegale oppositiepartijen en groeperingen in Syrië, lijkt het regime in de eerste plaats bezorgd te zijn over oppositie vanuit de hoek van de Moslimbroederschap⁴³.

Het regime hanteert nog steeds decreet 49/1980 op grond waarvan lidmaatschap van de Moslimbroederschap met de doodstraf kan worden bestraft. In de tweede

³⁸ Zie ook paragraaf 3.3.5.

³⁹ Zie ook paragraaf 3.3.6.

⁴⁰ Binnenlandse oppositie in Syrië blijft beperkt tot enkele moedige dissidenten die deels zijn opgepakt of continu worden geïntimideerd en gehinderd door veiligheidsagenten. De oppositie in het buitenland is met het overlopen van ex-vicepresident Khaddam mondiger geworden, maar blijft, - met uitzondering van de Moslimbroeders - geen steun in het land zelf te hebben (hetgeen misschien mede ten grondslag ligt aan opmerkelijke opportunistische verbanden als de samenwerking van Koerden en Moslimbroeders in het National Salvation Front)

⁴¹ Zo werd Ali Saeed Shihabi, politiek activist en voormalig politiek gevangene, op 10 augustus 2006 opgepakt op beschuldiging van het willen oprichten van een verboden politieke partij en van medeondertekening van de Damascus-Beiroet verklaring (zie ook paragraaf 3.2.2.). Zo werd Faeq Ali Al-Meer, een kopstuk van de Syrisch Democratische Volkspartij, op 13 december 2006 aangehouden op beschuldiging van het onderhouden van contacten met de ‘14 maart beweging’ in Libanon.

⁴² Bron: ambassade Damascus.

⁴³ Voor achtergrond-informatie over de Moslimbroederschap zie het algemeen ambtsbericht Syrië van 5 april 2002 en ‘Middle East: Regimes resist Muslim Brotherhood advance’, Oxford Analytica, 7 juni 2007.

helft van 2006 en de eerste helft van 2007 is een aantal Syriërs door de Staatsveiligheidsrechtbank op beschuldiging van lidmaatschap van de Moslimbroederschap ter dood veroordeeld. Deze straf werd vervolgens tot twaalf jaar detentie verminderd. Dit betrof onder andere Abdul Sattar Qattan die werd beschuldigd van het geven van financiële steun aan families van gedetineerde islamisten⁴⁴, en Mahmoud Ahmad Sammaq die in 2005 uit Jemen, waar hij sinds 1981 verbleef, naar Syrië terugkeerde. Op 10 december 2006 werd ook Mohammad Thabet Helli tot 12 jaar gevangenisstraf veroordeeld vanwege betrokkenheid bij de Moslimbroederschap⁴⁵. Zo ook Mohammad Haydar Al-Zammar, een tot Duitser genaturaliseerde Syriër die in 2002 in Marokko zou zijn opgepakt op beschuldiging van terrorisme en uitgeleverd werd aan Syrië. Al-Zammar werd aanvankelijk verdacht van betrokkenheid bij de groep van Al-Qaïda terroristen uit Hamburg die verantwoordelijk waren voor de aanslagen in de VS van 11 september 2001. Hij is uiteindelijk op 12 februari 2007 veroordeeld wegens lidmaatschap van de verboden Moslimbroederschap.⁴⁶

b. *Nationaal Democratisch Verbond (NDV)*⁴⁷

Deze linkse coalitie is opgericht in 1979 en was vooral begin jaren tachtig actief. Of deze coalitie thans nog als collectief actief is valt niet met zekerheid te zeggen. De in de coalitie deelnemende partijen zijn zelf onafhankelijk van de coalitie actief. Leider van de coalitie is Hasan Abdul Azim⁴⁸. De afgelopen jaren was er binnen deze coalitie maar ook daarbuiten steeds meer kritiek dat de coalitie niet of nauwelijks eigen initiatieven durfde te ondernemen. Van deze kritiek leek de coalitie zich te hebben bevrijd door twee jaar geleden het initiatief te nemen tot de Verklaring van Damascus voor een democratische (machts)wisseling in Syrië. De volgende partijen maken sinds begin jaren tachtig deel van het NDV uit:

- Syrisch Democratische Volkspartij⁴⁹

Deze partij splitste zich in 1969 af van de Communistische Partij (stroming van Yusuf Rashid Al-Faisal), heette tot een partijcongres in 2005 de Syrisch Communistische Partij-Politiek Bureau (CP-PB)⁵⁰ en stond onder leiding van

⁴⁴ Syrian Human Rights Information Link (SHRIL) – update news 1 – 30 april 2007.

⁴⁵ AFP, 10 december 2006.

⁴⁶ ANP/Reuters, 12 februari 2007.

⁴⁷ In het Arabisch: Al-Tajammu Al-Watani Al-Dimoqrati;
In het Frans: Rassemblement (National) Démocratique;
In het Engels: National Democratic Rally.

⁴⁸ Vergelijk ook een interview van Hassan Abdul Azim met het persbureau Reuters van 17 mei 2007. De strafzaak tegen Hassan Abdul Azim voor het militair tribunaal in Damascus op beschuldiging van het publiceren van materiaal van een illegale organisatie werd eind december 2006 stopgezet, aangezien zijn zaak onder de presidentiële amnestie viel (zie ook paragraaf 3.2.6.1).

⁴⁹ In het Arabisch: Hizb Al-Sha'ab Al-Suri Al-Dimoqrati.

⁵⁰ In het Arabisch: Hizb Al-Shuyu'i Al-Suri/Maktab Siyasi.

Riyad Al-Turk.⁵¹ In 2005 vond een interne hervorming plaats, werd de naam gewijzigd en een nieuwe voorzitter gekozen. Deze partij staat thans onder leiding van Abdallah Hosha en heet thans Syrisch Democratische Volkspartij. Op 13 december 2006 werd Faeq Ali Al-Meer, een vooraanstaand lid van deze partij in Tartus gearresteerd. Hij zou zich momenteel in detentie in de Adra-gevangenis bij Damascus bevinden.

- Arabische Democratische Socialistische Baath-Partij⁵²;

Deze partij vertegenwoordigt de marxistisch-georiënteerde vleugel van de Baath-partij, en was in Syrië aan de macht van 1966 tot 1970. De partij wordt thans geleid door Ibrahim Makhous.

- Arabische Socialistische Democratische Unie⁵³;

Deze partij die voornamelijk bestaat uit aanhangers van de overleden Syrische president Jamal Atassi, wordt geleid door Hassan Abdelazim; secretaris-generaal is Youssef Sayasinah.

- Arabische Socialistische Partij⁵⁴;

Deze groepering heeft ook een legale pendant in de Beweging van Arabische Socialisten⁵⁵ en wordt geleid door Abdelghani Ayyash.

- Revolutionaire Arbeiderspartij⁵⁶;

Van deze partij die zich in de jaren zestig zou hebben afgesplitst van de Arabische Socialistische Partij, is voor wat betreft haar activiteiten al jaren niets meer vernomen. De partij zou thans geleid worden door Mohammad Sallam.

c. Partij van Communistische Actie (PCA)⁵⁷

Deze partij werd in 1976 opgericht en is buiten het NDV gebleven. Lidmaatschap van deze partij vormde voldoende reden om door de Syrische autoriteiten te worden opgepakt, en kon langdurige detentie door de veiligheidsdiensten tot gevolg hebben, vaak zonder vorm van proces. Met name in 1984 en in 1988 vonden er arrestaties van PCA-leden plaats. De PCA opereert geheel ondergronds en verwerpt het gebruik van geweld. De PCA staat onder leiding van Fatih Yamous⁵⁸. In de verslagperiode hebben zich arrestaties van PCA-leden voorgedaan.⁵⁹

⁵¹ 'Embrace democracy, Syria's top dissident urges Assad to lead Syria on the path to democracy or face a political earthquake', interview van Riad Al-Turk met persbureau Reuters van 16 mei 2007.

⁵² In het Arabisch: Hizb Al-Baath Al-Dimoqrati Al-Ishtiraki Al-'Arabi.

⁵³ In het Arabisch: Hizb Al-Ittihad Al-Ishtiraki Al-Arabi Al-Dimuqrati.

⁵⁴ In het Arabisch: Hizb Al-Ishtiraki Al-'Arabi.

⁵⁵ Zie paragraaf 2.2.1.1.

⁵⁶ In het Arabisch: Hizb Al-'Ummal Al-Thawri Al-'Arabi.

⁵⁷ In het Arabisch: Hizb Al-'Amal Al-Shuyu'i.

⁵⁸ Fateh Jamous werd op 1 mei 2006 op het vliegveld van Damascus aangehouden en gevangen gezet op beschuldiging van het verspreiden van onjuiste informatie. Op 12 oktober 2006 werd hij op borgtocht vrijgelaten. Vervolgens kreeg hij als gevolg van het presidentiële decreet van 28 december 2006 amnestie. (vergelijk ook paragraaf 3.2.6.1). Begin 2007 werd

d. *Nationale Alliantie voor de Bevrijding van Syrië*⁶⁰

In deze organisatie, die werd opgericht in Damascus in 1982, werken Nasseristen, islamisten en onafhankelijken samen.

e. *Assyrische Democratische Partij (ADP)*⁶¹

Deze partij wordt door de autoriteiten niet gedoogd. Zij beweegt zich geheel ondergronds.

f. *Islamitische Bevrijdingspartij (Islamic Liberation Party)*⁶²

Deze partij werd in 1953 in Jeruzalem opgericht door sjeikh Taqiuddin An-Nabhani Al-Falastini en heeft afdelingen over de gehele wereld. Het hoofdkwartier is vermoedelijk gevestigd in Londen. Na zijn dood werd An-Nabhani als partijleider opgevolgd door sheikh Abd-El Qadim Zaloom, een voormalige professor aan de Al-Azhar universiteit in Kairo die op 29 april 2003 overleed. De Jordaniër Ata Abu Rachteh zou thans aan het hoofd van deze partij staan. Nadat hij in 1998 uit een Jordaanse gevangenis was vrijgelaten, zou hij zich ergens buiten Jordanië schuil houden. Over de identiteit van andere leidinggevenden van de partij ontbreekt iedere informatie. In de meeste Arabische landen, zo ook in Syrië, alsmede in enkele Aziatische landen is de partij verboden. De partij zet zich in voor invoering en strikte naleving van de shari'a wetgeving, alsmede de oprichting van een islamitische staat voor alle moslims.⁶³ In 2006 en 2007 is een aantal mensen aangehouden op beschuldiging van lidmaatschap van de partij. Zo werden op 3 december 2006 Abdallah Eid, Bassel Medrati en Ahmad Chahine vanwege

Jamous opnieuw in staat van beschuldiging gesteld. Het proces loopt nog en betrokkene is op vrije voeten. Volgende zitting van de rechtbank staat gepland voor 24 oktober 2007.

⁵⁹ Op 7 april 2007 werd Ibrahim Zoro door een veiligheidsdienst opgepakt. Zoro is een voormalig politiek gevangene die beschuldigd was van lidmaatschap van de PCA en van de Committees for the Defence of Democratic Freedoms and Human Rights. Hij werd op 28 april 2007 zonder in staat van beschuldiging te zijn gesteld, weer op vrije voeten gesteld. In mei 2006 werd Khalil Hussein, een van de mede-ondertekenaars van de Damascus-Beiroet verklaring, opgepakt en later op borgtocht vrijgelaten. Toen de autoriteiten hem alsnog probeerden te arresteren, dook hij onder. Hij had al eerder twaalf jaar gedetineerd gezeten wegens lidmaatschap van de PCA. Op 13 mei 2007 werd hij door de strafrechtbank in Damascus bij verstek tot tien jaar detentie veroordeeld.

Sinds 28 juli 2007 wordt Ali Sadiq Al-Barazi die als vertaler werkt voor het Syrian European Documentation Center (SEDC), een particulier bedrijf dat o.a. vertalingen in het Arabisch maakt voor Human Rights Watch, vastgehouden door de militaire inlichtingendienst in Damascus. De heer Barazi was wegens zijn lidmaatschap van de PCA een voormalig politiek gevangene in de periode 1982-1997.

⁶⁰ In het Arabisch: Al-Tajammu Al-Watani li-l-Tahrir Suria.

⁶¹ In het Arabisch: Hizb Al-Dimuqrati Al-Ashuri.

⁶² In het Arabisch: Hizb Al-Tahrir Al-Islami.

⁶³ In het Arabisch: Khalifah. Als model voor een dergelijke staat staat deze partij voor ogen het rechtvaardige khalifaat, een militaristisch-islamitische staat die bestond in de zevende en achtste eeuw onder Mohammed en zijn eerste vier opvolgers (die bekend staan als de rechtvaardige khalifen).

betrokkenheid bij de Islamitische Bevrijdingspartij veroordeeld tot gevangenisstraffen van tussen drie en vijf jaar.⁶⁴

*g. Alliantie van Vrije Nationalisten*⁶⁵

Deze seculiere liberale partij onder leiding van Samir Nashar werd in juni 2005 opgericht. Op 25 maart 2006 werd Samir Nashar, een politieke activist uit Aleppo, gearresteerd na deelname in het buitenland aan een bijeenkomst van de oppositie, en twee dagen later weer in vrijheid gesteld.

2.3 Politieke ontwikkelingen

Op 8 maart 2007 liep het vierjarig mandaat van het parlement officieel ten einde. In verband daarmee bepaalde president Bashar Al-Assad per decreet dat er op 22 en 23 april 2007 parlementsverkiezingen zouden worden gehouden.⁶⁶

Dit waren de tweede parlementsverkiezingen sinds het aan de macht komen van de president in juli 2000. Omdat de Baath-partij intern zijn eigen 132 kandidaten en 36 kandidaten van de overige negen partijen van het NPF al had aangewezen, bleef de politieke strijd beperkt tot de overige 82 onafhankelijke, niet-partij gebonden parlementszetels. Voor deze zetels leek met name het aantal religieuze kandidaten (imams) – met goedvinden van de autoriteiten – te zijn toegenomen, het aantal vrouwelijke kandidaten viel echter tegen.

De uitslag van de verkiezingen, waarin geen inhoudelijke thema's zijn aangesneden, leverde geen verrassing op⁶⁷: het NPF kreeg zelfs meer zetels dan de vastgelegde tweederde meerderheid: 172, tegenover 78 voor de 'onafhankelijke kandidaten'. Het aantal vrouwelijke parlementsleden bleef hetzelfde (30, zijnde 12%). In het algemeen werd door buitenlandse waarnemers als positief ervaren dat de gemiddelde leeftijd van de parlementariërs was gedaald (nu 52 jaar) en er een groot aantal nieuwkomers was (180 tegen 70 herkozenen).

De parlementsverkiezingen alsook de aanloop er naar toe zijn vrijwel zonder incidenten verlopen. Wel ontstond er voor zover bekend op een tweetal plaatsen een handgemeen tussen aanhangers van bepaalde kandidaten. Daarbij raakten

⁶⁴ AFP, 3 december 2006.

⁶⁵ In het Arabisch: Tahaluf Al-Wataniyin Al-Ahrar.

⁶⁶ Het gaat in Syrië om 250 zetels, waarvan tweederde (167) door het Nationaal Progressief Front (NPF) wordt geleverd (bij de laatste parlementsverkiezingen in maart 2003 135 zetels door de Baath-partij en 32 door de resterende negen partijen) en eenderde (83 zetels) door onafhankelijken worden bezet.

⁶⁷ Vergelijk ook 'Syria and the Assad Regime: Another Missed Opportunity', Remarks at Foreign Press Center Roundtable by J. Scott Carpenter, Deputy Assistant Secretary, Near East Affairs (Washington, DC, 19 april 2007).

mensen gewond en werden er arrestaties verricht. Na interventie van de provinciale en landelijke overheid keerde de rust terug.

Als eerste daad keurde het nieuwe parlement op 10 mei 2007 de voordracht van het Regionaal Commando van de Baath-partij goed om het mandaat van president Al-Assad voor een nieuwe periode van zeven jaar te verlengen.⁶⁸ Bij het volksreferendum dat op 27 mei 2007 plaatsvond, werd de president herkozen. Algemeen wordt aangenomen dat president Al-Assad na de verlenging van zijn mandaat een kabinetswisseling zal doorvoeren ter ondersteuning van verdere economische hervormingen.

Tenslotte zullen in het najaar van 2007 nog lokale verkiezingen plaatsvinden.

Hoewel onder zijn leiding het tiende Regionale Baath-partijcongres in juni 2005 tot een nieuwe wet op de politieke partijen had besloten⁶⁹, benadrukte president Bashar Al-Assad in het najaar van 2006 op de Arabische nieuwszender Al-Jazirah dat politieke liberalisering en daarmee ook vergroting van burger- en politieke rechten geen prioriteit had. Hij zet in op voorzichtige economische hervormingen, daarna sociale en pas in een latere fase op politieke hervormingen. De stabiliteit van zijn bewind staat voorop, politieke onrust in Syrië moet worden voorkomen.⁷⁰

2.4 Veiligheidssituatie

2.4.1 Veiligheidsdiensten

Het binnenlandse beleid van het regime is gericht op handhaving van de bestaande machtsstructuren en sociaal-economische ontwikkeling.⁷¹ Om het land in hun greep te houden gebruiken de machthebbers een uitgebreid netwerk van veiligheidsdiensten.⁷² De in 1963 afgekondigde Wet op de Noodtoestand⁷³ biedt de veiligheidsdiensten een basis om buiten enige justitiële of parlementaire controle

⁶⁸ AFP/Reuters, 10 en 11 mei 2007.

⁶⁹ Zie paragraaf 2.3 van het algemeen ambtsbericht Syrië van 7 augustus 2006.

⁷⁰ 'Syrisch regime vaster in het zadel: internationale atmosfeer is veranderd en dissidenten zitten nu gevangen', NRC Handelsblad, 6 maart 2007.

⁷¹ Eyal Zisser, 'Commanding Syria – Bashar Al-Asad and the first years in power', I.B. Tauris & co Ltd. (Londen/New York, 2007).

⁷² Voor een overzicht van de belangrijkste veiligheidsdiensten zie paragraaf 2.4.1 van het algemeen ambtsbericht van 7 augustus 2006.

⁷³ Legislative Decree no. 51 van 22 december 1962, van kracht vanaf 9 maart 1963. Voor de Engelse vertaling van de Wet op de Noodtoestand zie bijlage 1 van het algemeen ambtsbericht Syrië van 5 april 2002.

om te kunnen opereren.⁷⁴ De onderlinge verhoudingen tussen de elkaar deels overlappende en controlerende veiligheidsdiensten zijn veelal ondoorzichtig.⁷⁵ Geen van de veiligheidsdiensten heeft volledig toegang tot informatie over andere veiligheidsdiensten of over de identiteit van medewerkers van andere veiligheidsdiensten. De veiligheidsdiensten opereren onafhankelijk van elkaar en zijn vrijwel geheel onafhankelijk van ministers, zodat deze laatsten geen werkelijke invloed op hen kunnen uitoefenen. Wel zijn zij alle verantwoording schuldig aan de president.

Er wordt streng opgetreden tegen alles wat wordt beschouwd als in strijd met de door de Baath-partij gecreëerde ordening van de staat. Het regime in Damascus heeft daarbij geheel Syrië onder controle.⁷⁶ Via vele tienduizenden medewerkers van veiligheidsdiensten wordt de ontwikkeling van iedere vorm van oppositie voorkomen. Personen verdacht van oppositionele activiteiten worden door veiligheidsdiensten zonder officiële aanklacht opgepakt, voor onbepaalde tijd vastgehouden en voor speciale rechtbanken gebracht. Daarnaast maken deze diensten gebruik van een uitgebreid netwerk van informanten.

2.4.2 Strijdkrachten

De strijdkrachten nemen een vooraanstaande positie in. Dit is hoofdzakelijk het gevolg van het feit dat zij de voornaamste machtsbasis vormen voor het bewind van president Bashar Al-Assad. Net als ten tijde van zijn vader is de steun (van onderdelen) van de strijdkrachten nodig om de binnenlandse machtspositie van de president te kunnen consolideren. De positie van de president is sterk afhankelijk van de loyaliteit van de strijdkrachten. De president is opperbevelhebber van de strijdkrachten. Hassan Turkmani is minister van Defensie en tevens plaatsvervangend opperbevelhebber. Bevelhebber der landstrijdkrachten is luitenant-generaal Ali Habib.

Rusland is thans de belangrijkste leverancier van wapens- en wapensystemen. Schattingen over de omvang van de strijdkrachten in actieve dienst lopen op tot ongeveer 200.000 manschappen landstrijdkrachten, 100.000 luchstrijdkrachten, 7.600 marine, en een reserve (tot de leeftijd van 45 jaar) van 354.000 man.⁷⁷ Afgezien van de algemene veiligheidstaak van de reguliere eenheden van land-, zee- en luchtmacht, worden specifieke veiligheidstaken verricht door speciale veiligheidseenheden, voor het merendeel aangevoerd door alawieten. Te denken valt hierbij aan 'special forces' gerecrueteerd uit militaire commando's en de militaire politie en aan de Republikeinse Garde die speciaal belast is met de beveiliging van de president en zijn familie.

⁷⁴ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2006 – Syria' (Washington, 6 maart 2007).

⁷⁵ Ibidem.

⁷⁶ De door Israël bezette Golan-hoogvlakte niet meegerekend.

⁷⁷ The Economist Intelligence Unit, 'Country Profile 2006 – Syria' (Londen, 6 juli 2006).

2.5 Sociaal-economische situatie

In de Human Development Index van de UNDP staat Syrië in 2006 op plaats 107.⁷⁸ Het geschatte BNP per hoofd van de bevolking was in 2005 1.259 US dollar^{79 80}. In 2004 lag het BNP per hoofd van de bevolking op 1.223 en in 2003 lag het BNP per hoofd van de bevolking op 1.233 US dollar.

De economie is op staats-socialistische leest geschoeid en wordt gehinderd door een slechte economische infrastructuur, een corrupt bureaucratisch apparaat en een verouderde regelgeving. Hierdoor wordt de ontwikkeling van de particuliere sector afgeremd. Syrië profiteert momenteel als energie-producent van hoge olieprijsen, maar de vooruitzichten zijn slecht. De oliewinning daalt gestaag en naar verwachting van internationale waarnemers zal Syrië rond 2010 een netto importeur van olie zijn. Uitgebreide liberaliseringsmaatregelen zijn uitgebleven, ofschoon een zekere voortgang in de hervormingen niet valt te ontkennen. Er lijkt bij de heersende klasse angst te bestaan voor grootscheepse liberalisering van de economie, omdat dit de status quo, sociale stabiliteit en vooral ook de bevoorrechte economische positie van de heersende elite zou kunnen aantasten. De roep om aanpassingen van het beleid blijft luid en wordt mede ingegeven door een toenemende werkloosheid onder een sterk groeiende bevolking.

De grootste uitdaging vormt met name de enorme groei van de bevolking die met een gemiddelde van 2,2 procent over de afgelopen vijf jaar een van de hoogste ter wereld is.⁸¹ Deze bevolkingsgroei alsmede de aanwezigheid van meer dan een miljoen Iraakse vluchtelingen vormen een flinke aanslag op infrastructuur en hulpbronnen van het land.⁸² De werkloosheid in Syrië, die door Westerse diplomaten wordt geschat op twintig procent van de beroepsbevolking⁸³, wordt gemaskeerd door het instandhouden van een groot leger en een omvangrijk overheidsapparaat.

⁷⁸ Human Development Report 2006, United Nations Development Programme (UNDP) (New York, 9 november 2006).

⁷⁹ The Economist Intelligence Unit, 'Country Profile 2006 – Syria' (Londen, 6 juli 2006).

⁸⁰ Het BNP per hoofd van de bevolking werd in 2005 in Jordanië geschat op 2.224 US\$, in Egypte geschat op 1.254 US\$, in Israël 18.735 US\$ en in Libanon geschat op 5.924 US\$.

⁸¹ The Economist Intelligence Unit, 'Country Profile 2006 – Syria' (Londen, 6 juli 2006).

⁸² Zie ook paragraaf 4.2.

⁸³ The Economist Intelligence Unit, 'Country Profile 2006 – Syria' (Londen, 6 juli 2006).

3 Mensenrechten

3.1 Waarborgen

3.1.1 Grondwet

In de grondwet van maart 1973 worden garanties gegeven met betrekking tot de persoonlijke vrijheid van burgers, de onaantastbaarheid van de wet, de gelijkheid voor de wet van iedere burger, een eerlijke procesgang, de fysieke integriteit, de onschendbaarheid van de woning, briefgeheim, vrijheid van beweging en geloof, en bescherming van politieke vluchtelingen.⁸⁴

In de praktijk worden echter presidentiële decreten gehanteerd die, op basis van de sinds 1963 geldende noodtoestand, de in de grondwet aan burgers toegekende waarborgen, rechten en vrijheden buiten werking stellen.⁸⁵

3.1.2 Verdragen

Met betrekking tot de voornaamste internationale mensenrechtenverdragen is Syrië partij bij:

- het in New York op 7 maart 1966 tot stand gekomen Internationaal Verdrag inzake de Uitbanning van alle Vormen van Rassendiscriminatie;
- het in New York op 19 december 1966 tot stand gekomen Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten;
- het in New York op 19 december 1966 tot stand gekomen Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten;
- het op 18 december 1979 in New York tot stand gekomen Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen⁸⁶; en

⁸⁴ Voor de Engelse vertaling van de grondwetsartikelen waarin deze garanties staan verwoord zie bijlage II van het algemeen ambtsbericht Syrië van 5 april 2002.

⁸⁵ Zo bepaalt artikel 4 van het Legislative Decree no. 51 van 22 december 1962 onder andere dat ‘the Military Governor (president) may “impose restrictions on the freedom of persons in terms of holding meetings, residence, transport, movements, and detaining suspects or people threatening public security” and “monitor all types of letters, phone calls, newspapers, bulletins, books, drawings, publications, broadcasts, and all forms of expression, propaganda, and advertisements prior to publication”.

⁸⁶ Op 24 april 2007 is de regeringspartij Al-Baath, die de meerderheid in het Syrische parlement heeft, akkoord gegaan met een wetsvoorstel om een aantal voorbehouden te schrappen die gemaakt waren bij het neerleggen van de akte van bekrachtiging op 23 september 2002. Het betreft de voorbehouden bij de artikelen 2, 15 (vierde lid) en 16 (F). De Syrische president dient thans zijn goedkeuring aan dit wetsvoorstel te geven en vervolgens zal de nationale wet- en regelgeving aangepast moeten worden. Dit zou in de praktijk onder meer inhouden dat eerwraak geen verzachtende omstandigheid meer is, vrouwen geen toestemming meer nodig

- het in New York op 20 november 1989 tot stand gekomen Verdrag inzake de Rechten van het Kind;
- het in New York op 10 december 1984 tot stand gekomen Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing (toetreding geschiedde op 19 augustus 2004)⁸⁷; Syrië is geen partij bij het daarbij behorende Facultatieve Protocol.

Syrië heeft op 29 november 2000 het op 17 juli 1998 te Rome tot stand gekomen Statuut van Rome inzake het Internationaal Strafhof getekend, maar nog niet bekrachtigd.

In februari 2007 bekrachtigde Syrië het in het kader van de Raad van de Arabische Liga bij resolutie 5437 (102 reguliere bijeenkomst) op 15 september 1994 in Casablanca aangenomen Arabisch Handvest inzake Mensenrechten.

3.1.3 Overige wetgeving

Het parlement komt niet zelf met initiatief-wetgeving, maar geeft slechts een oordeel over (en wijzigt soms) wetsvoorstellen afkomstig van de president. Het Wetboek van Strafrecht van 1 september 1949 bevat onder meer strafbepalingen inzake schendingen van de openbare orde en veiligheid van de staat, alsmede strafbepalingen inzake misdrijven met betrekking tot de religieuze gebruiken van andere bevolkingsgroepen.

In januari 2005 amendeerde het Syrische parlement artikel 137 van de ambtenarenwet. Dit amendement beperkte het recht om ambtenaren te ontslaan tot de president. Een dergelijk besluit tot ontslag kan bij geen enkele instantie in Syrië worden aangevochten of gewijzigd.⁸⁸ Desalniettemin ontsloeg de Syrische premier op 14 juni 2006 zonder opgaaf van redenen per decreet 2746 zeventien ambtenaren. Volgens mensenrechtenorganisaties zouden betrokkenen waarschijnlijk ontslagen zijn wegens het geven van steun aan de Damascus-Beiroet verklaring.⁸⁹

hebben van hun man om te reizen of zich ergens te vestigen, en het voogdijschap over een kind aan de moeder toegewezen kan worden.

⁸⁷

Bij toetreding legde Syrië de volgende verklaring af:

‘In accordance with the provisions of article 28, paragraph 1, of the Convention, the Syrian Arab Republic does not recognize the competence of the Committee against Torture provided for in article 20 thereof. The accession of the Syrian Arab Republic to this Convention shall in no way signify recognition of Israel or entail entry into any dealings with Israel in the context of the provisions of this Convention.’

⁸⁸

UNDP, www.pogar.org/countries/civil, paragraaf inzake ‘democratic governance and civil society’.

⁸⁹

Zie ook paragraaf 3.2.2.

3.1.4 Toezicht

Ondanks het feit dat Syrië partij is bij een aantal belangrijke internationale verdragen op het gebied van de bescherming van de rechten van de mens en aan zijn rapportageverplichtingen voortvloeiend daaruit voldoet, vinden er in de praktijk regelmatig schendingen van mensenrechten plaats.⁹⁰ Het is echter moeilijk om de mensenrechtensituatie in Syrië precies in kaart te brengen.

Volgens Human Rights Watch is de mensenrechtensituatie in Syrië in 2006 verslechterd.⁹¹ Dit sombere beeld wordt bevestigd door het eerste jaarverslag van de National Organisation for Human Rights in Syria (NOHRS)⁹², Freedom House⁹³, het Foreign & Commonwealth Office⁹⁴ en het jaarlijkse Country Report on Human Rights Practice – Syria' van het US State Department.⁹⁵

De Syrische autoriteiten reageren over het algemeen afhoudend wanneer de mensenrechtensituatie door Nederland of andere EU-partners wordt opgebracht. Zij gebruiken dikwijls strijd tegen terrorisme als rechtvaardiging voor mensenrechtenschendingen. Daarbij wordt vooral naar de islamitische oppositie verwezen. Aanbevelingen van het Human Rights Committee (HRC)⁹⁶ heeft Syrië grotendeels naast zich neergelegd. In een reactie⁹⁷ bleef Syrië volharden in de voortzetting van de noodtoestand, de weigering om mensenrechtenorganisaties te erkennen, alsook in het niet nodig achten om (extra) maatregelen te nemen om martelingen te voorkomen dan wel op te treden tegen personen die hiervan worden verdacht.

⁹⁰ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices – 2006: Syria' (Washington, 6 maart 2007).

⁹¹ 'Syria's poor human rights situation deteriorated further in 2006. The government strictly limits freedom of expression, association, and assembly. Emergency rule, imposed in 1963, remains in effect, despite public calls by Syrian reformers for its repeal. The authorities continue to harass and imprison human rights defenders and non-violent critics of government policies.' (Human Rights Watch, 'World Report 2006 – Syria' (New York, 11 januari 2007); zie ook het antwoord van de minister van Buitenlandse Zaken op vragen van het lid Koenders (PvdA) over mensenrechtenschendingen in Syrië van 29 juni 2006, kenmerk DAM-365/06.

⁹² National Organization for Human Rights in Syria (NOHRS), 'Summary of Annual Report 2007-2006' (Damascus, maart 2007).

⁹³ 'The Syrian government continued its repression of political rights and civil liberties in 2006 and renewed its crackdown on dissidents.' (Freedom House, Freedom in the World 2007: Syria (Washington, D.C., 20 april 2007).

⁹⁴ Foreign & Commonwealth Office, Country Profile Syria (Londen, 27 maart 2007).

⁹⁵ 'The government's human rights record remained poor, and it continued to commit serious abuses.' (US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2006 – Syria' (Washington, 6 maart 2007)).

⁹⁶ Zie document CCPR/CO/84/SYR van 9 augustus 2005.

⁹⁷ Zie document CCPR/CO/84/SYR/Add. 1 van 15 september 2006.

3.2 Naleving en schendingen

3.2.1 Vrijheid van meningsuiting

De grondwet biedt burgers het recht om zich vrijelijk in woord en geschrift te uiten.⁹⁸ De sinds 1963 geldende noodtoestand verbiedt de verspreiding van ‘valse informatie die ingaat tegen de beginselen van de revolutie’.⁹⁹ Op basis hiervan wordt de vrijheid van meningsuiting ernstig aan banden gelegd. De regering controleert op strikte wijze de verspreiding van informatie.¹⁰⁰ Zij staat geen kritiek toe – in woord noch in beeld – op de president, de familie van de president, de Baath-partij, de strijdkrachten, of op de rechtmatigheid van het regime. Hoewel in februari 2001 door de autoriteiten een einde werd gemaakt aan de een half jaar tevoren gestarte politieke dialoog onder journalisten, mensenrechtenactivisten en kritische intellectuelen, doen mensenrechtenactivisten en –organisaties af en toe nog een oproep aan de autoriteiten om hervormingen (zoals vrijlating van politieke gevangenen en beëindiging van de staat van beleg) in gang te zetten. In de verslagperiode heeft zich geen verbetering voorgedaan ten aanzien van de positie van journalisten en de media.

De journalist Ali Abdullah en diens zoon Mohammed, die op 23 maart 2006 in de stad Qatana door de veiligheidsdienst waren gearresteerd, werden door de militaire rechtbank tot zes maanden detentie veroordeeld. Beiden zijn op 5 oktober 2006 in vrijheid gesteld. Een andere zoon Omar, die in februari 2006 was gearresteerd wegens het opzetten van een pro-democratische jeugdbeweging en de publicatie van politiek getinte artikelen voor diverse websites, zit samen met zes andere jongeren die gelijktijdig waren gearresteerd, in detentie. Van hen is alleen Ali Nizar Ali bij gelegenheid van de presidentiële amnestie van 28 december 2006 inmiddels vrijgelaten. Van deze jongeren werden op 17 juni 2007 Taher Ghourani en Maher Ibrahim Esber door de staatsveiligheidsrechtbank in Damascus tot zeven jaar gevangenisstraf veroordeeld wegens betrokkenheid bij activiteiten die niet door de Syrische overheid zijn toegestaan en Syrië blootstelt aan vijandelijke acties (artikel 278 wetboek van Strafrecht) en verspreiding van valse informatie in het buitenland met het doel om de staat te ondermijnen (artikel 287 wetboek van Strafrecht). Houssam Melhem, Ayham Saqr, Allam Fakhour, Diab Serrieh en

⁹⁸ Artikel 38 van de Grondwet luidt: ‘Every citizen shall have the right to express his opinion publicly and freely, in speech, writing and other forms of expression, and to participate in the work of control and the voicing of constructive criticism aimed to ensure the safety of the structure of the homeland and the nation, and to enhance the socialist regime. The state shall guarantee the freedom of the press and of printing and publishing, in accordance with the law.’

⁹⁹ Legislative Decree no. 6 van 7 januari 1965.

¹⁰⁰ US Department of State, ‘Country Reports on Human Rights Practices 2006 – Syria’ (Washington, 6 maart 2007).

Omar Abdallah kregen op grond van schending van artikel 278 wetboek van Strafrecht ieder vijf jaar gevangenisstraf.¹⁰¹

Pers

Vrijwel alle binnenlandse media (geschreven en elektronisch) zijn in handen van de staat en de rest wordt nauwgezet in de gaten gehouden door de ministeries van Informatie en van Cultuur en Nationale Begeleiding.¹⁰² De Wet op de Noodtoestand biedt de regering uitgebreide bevoegdheden om te bepalen wat op het gebied van opinievorming wel of niet geoorloofd is.¹⁰³ In 2006 zijn er echter meer particuliere media toegestaan door de Syrische overheid. Er zijn twee particuliere kranten op de markt gekomen (Beledna (Ons Land)¹⁰⁴ en Al-Watan (Het Vaderland). De eigenaren hebben nauwe banden met het bewind. Ook is een groot aantal tijdschriften in particuliere handen op de markt gekomen. De journalistenorganisatie Reporters Without Borders plaatste Syrië in haar jaarlijkse rapport over persvrijheid bijna onderaan de lijst (nummer 153 van in totaal 168 landen).¹⁰⁵ Syrië behoort daarmee volgens deze organisatie tot de landen met de minste persvrijheid ter wereld.¹⁰⁶

Radio- en televisie

Syrische radio- en televisiestations zijn in handen van de regering of de Baath-partij.¹⁰⁷ Het thans wijdverbreide bezit van schotelantennes voor televisieontvangst wordt door de autoriteiten gedoogd.¹⁰⁸ Er zijn verschillende commerciële radiozenders in Syrië te beluisteren.¹⁰⁹ Er zijn drie commerciële TV zenders.¹¹⁰

¹⁰¹ AFP, 17 juni 2007.

¹⁰² US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2006 – Syria' (Washington, 6 maart 2007).

¹⁰³ Ibidem.

¹⁰⁴ Deze krant is inmiddels weer verboden na de publicatie van een karikatuur, waarin het parlement werd afgebeeld als een applausmachine.

¹⁰⁵ World Press Freedom Index 2006, Reporters Without Borders (Parijs, 23 oktober 2006).

¹⁰⁶ 2007 Annual Report, Reporters Without Borders (Parijs, 1 februari 2007): 'Journalists and political activists in Syria, where the Baath Party set up a dictatorship in 1963, face arbitrary arrest and unfair trials. The coming to power in 2000 of President Bashar Al-Assad has not improved the situation.'

¹⁰⁷ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2006 – Syria' (Washington, 6 maart 2007).

¹⁰⁸ Ibidem.

¹⁰⁹ Al-Madina FM, Farah FM, Arabesque FM, Souria Al-Ghad en Al-Arabiya FM.

¹¹⁰ Sham TV, dat toestemming had gekregen en met proefuitzendingen was begonnen vanuit de Vrijhandelszone in Damascus. Na acht maanden stopte de zender met uitzenden, naar verluidt door toedoen van Mohammad Hamsho, een van de rijkste en invloedrijkste zakenlieden in Syrië die, naar verluidt, zelf met een zender wilde beginnen. Addunia TV, waarvan Mohammad Hamsho een van de eigenaren is, is onlangs op Arabsat en Nilesat met uitzenden begonnen. Sama Al-Sham, een sportzender.

Ontvangst van uitzendingen van buitenlandse televisiestations is in Syrië mogelijk.¹¹¹ De televisiestations Al-Jazirah uit Qatar, Abu Dhabi TV en Al-Arabiya uit Dubai genieten in Syrië grote populariteit.

Internet

Het gebruik van internet is in Syrië beperkt en aan strenge voorschriften onderhevig.¹¹² Overtreding van deze voorschriften kan tot afsluiting van de vereiste telefoonaansluiting leiden. Ongestoord toegang tot internet is alleen mogelijk via internet-providers in de buurlanden. Dit brengt hoge kosten met zich mee. De Syrian Telecommunications Establishment (STE), de enige internet-provider van het land, biedt geen toegang tot Israëlische websites of tot websites van de Syrische oppositie, zoals het in Londen gevestigde Syrian Human Rights Committee (SHRC). Er bestaat ook controle op het elektronische berichtenverkeer. Op 15 augustus 2006 werd Habib Saleh door een militaire rechtbank in Damascus veroordeeld tot drie jaar gevangenisstraf vanwege het verspreiden van valse informatie op internet.¹¹³ Saleh had al in 2001 met negen andere activisten gevangen gezeten en was na drie jaar gevangenisstraf vrijgelaten. Op 5 april 2007 werd de Koerdische activist Ibrahim Zoro in Damascus aangehouden vanwege de publicatie van artikelen op websites van de Syrische oppositie in het buitenland, onder andere op Mengos (www.mengos.net) en op de blog Tharwa (tharwacommunity.typepad.com). Ibrahim Zoro had tussen 1987 en 1994 al zeven jaar in de gevangenis gezeten vanwege betrokkenheid bij de Syrische Communistische Partij.¹¹⁴

3.2.2 Vrijheid van vereniging en van vergadering

De grondwet voorziet in het recht van vereniging¹¹⁵, het oprichten van vakbonden wordt daaronder uitdrukkelijk begrepen. Het oprichten van onafhankelijke politieke partijen is in Syrië niet toegestaan.¹¹⁶

Vakverenigingen

Het is niet toegestaan een onafhankelijke vakbond of enige andere vereniging op te richten. Alle vakbonden moeten zijn aangesloten bij de Algemene Federatie van

¹¹¹ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2006 – Syria' (Washington, 6 maart 2007).

¹¹² US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2006 – Syria' (Washington, 6 maart 2007).

¹¹³ AFP, 15 augustus 2006.

¹¹⁴ AFP, 11 april 2007.

¹¹⁵ Artikel 39 van de grondwet bepaalt: 'Citizens shall have the right of assembly and peaceful demonstration within the principles of the Constitution. Exercising this right shall be regulated by law.'

¹¹⁶ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2006 – Syria' (Washington, 6 maart 2007).

Vakverenigingen (GFTU)¹¹⁷ die wordt gedomineerd door de Baath-partij.¹¹⁸ De GFTU maakt dan ook feitelijk onderdeel uit van de regeringsbureaucratie.

Niet-gouvernementele organisaties (ngo's)

Ingevolge een wet inzake ngo's van 1958 moeten alle ngo's geregistreerd staan bij het ministerie van Arbeid en Sociale Zaken. Veel groeperingen die betrokken zijn bij activiteiten die als politiek gevoelig worden opgevat, worden niet geregistreerd en zijn dus feitelijk illegaal. Ook komt het voor dat groeperingen zich zelf niet laten registreren omdat zij bang zijn dat hun verzoek tot registratie zal worden verworpen. Het komt dan ook voor dat sommige groeperingen uit het maatschappelijk middenveld opereren zonder wettelijk geregistreerd te staan.¹¹⁹ Per april 2007 zijn er voor zover bekend tien mensenrechtenorganisaties in Syrië actief, waarvan drie Koerdische verenigingen. Enkele mensenrechtenorganisaties worden door de autoriteiten min of meer gedoogd (Human Rights Association in Syria, Committees for the Defence of Democratic Liberties and Human Rights, Syrian Human Rights Organisation, Arab Organisation for Human Rights in Syria, Cham Study Centre for Democracy and Human Rights, Damascus Study Centre for Human Rights¹²⁰, Syrian Human Rights Committee en verscheidene Koerdische organisaties).¹²¹ De medewerkers van deze organisaties lopen echter voortdurend het risico te worden gearresteerd en/of te worden veroordeeld tot een gevangenisstraf van enkele jaren vanwege deelname aan een illegale organisatie. Hoewel er geen nieuwe wet op de ngo's is gekomen, worden meer ngo's toegestaan, met name op politiek minder gevoelige terreinen als milieu, gezondheidszorg en de positie van kwetsbare groepen. Ngo's actief op het vlak van burger- en politieke rechten blijven verboden; in de praktijk worden de activiteiten echter tot op zekere hoogte gedoogd.

¹¹⁷ General Federation of Trade Unions (GFTU); in het Arabisch: Al-Ittihad Al-Am li-Nakabat Al-Oummal.

¹¹⁸ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2006 – Syria' (Washington, 6 maart 2007).

¹¹⁹ Zo werd een verzoek tot registratie door het ministerie van Arbeid en Sociale Zaken van de in maart 2006 opgerichte National Organization for Human Rights in Syria (NOHRS) onder leiding van dr. Ammar Al-Qurabi op 30 augustus 2006 zonder opgave van redenen geweigerd. NOHRS is een administratieve procedure tegen dit besluit van de overheid begonnen (AFP, 2 september 2006).

¹²⁰ Het Damascus Center for Human Rights Studies (DCHRS) (www.dchrs.com) heeft in augustus 2006 een rapport uitgebracht getiteld 'Post-prison roads – Situation of Political Prisoners and Prisoners of Conscience after being released from custody'. Het rapport behandelt de situatie van de duizenden vrijgelaten politieke gevangenen en het belang van rehabilitatie. Ook na vrijlating worden velen van hen in hun rechten beknot. Daarnaast zijn er de vele problemen waarmee de ex-gedetineerden en hun families worstelen. In mei 2007 heeft het DCHRS onder de titel 'Can Extraordinary Courts Ensure Justice' een studie uitgebracht over het Hooggerechtshof voor de Staatsveiligheid.

¹²¹ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2006 – Syria' (Washington, 6 maart 2007).

*Mensenrechtenactivisten, politieke opposanten en andere critici van het regime*¹²²

De aanpak van de overheid ten aanzien van deze groepen verschilt nogal in de praktijk. Sommige mensen zitten lang in voorarrest bij één of meerdere orde- en veiligheidsdiensten, anderen worden vrijwel onmiddellijk na de arrestatie overgebracht naar een gevangenis in afwachting van een proces. Sommige rechtzaken vinden plaats bij speciale rechtbanken, opgericht onder de wet op de noodtoestand (staatsveiligheidsrechtbank en militaire tribunalen), andere bij een gewone strafrechtbank. De aanklachten behelzen meestal het verspreiden van valse informatie en daarmee het ondermijnen van de eenheid van de natie.¹²³ In een aantal gevallen wordt ook de beschuldiging geuit van het aanzetten tot agressie door het buitenland.¹²⁴

De in mei 2006 opgepakte ondertekenaars van de ‘Damascus-Beiroet’ verklaring¹²⁵, alsook een aantal andere politieke opposanten (onder andere Kamal Labwani en Fateh Djamous) en critici (onder andere de journalist Ali Al-Abdullah en diens zoon Mohammed¹²⁶) zaten vast en werden vrijwel onmiddellijk voorgeleid bij de openbare aanklager en overgeplaatst naar de gevangenis in Adra bij Damascus. Familie kon hen wekelijks bezoeken en advocaten hadden toegang

¹²² Het is in veel gevallen moeilijk een onderscheid te maken tussen deze groepen. Een aantal mensenrechtenactivisten is ook actief binnen politieke bewegingen of partijen, dan wel werkzaam als journalist of schrijver.

¹²³ Zo werd de mensenrechtenactivist en lid van de Arab Organisation for Human Rights in Syria Nizar Ristanawi op 19 november 2006 door de Staatsveiligheidsrechtbank in Damascus tot vier jaar gevangenisstraf veroordeeld wegens belediging van het staatshoofd (artikel 376 wetboek van Strafrecht) en het verspreiden van valse informatie (artikel 286 wetboek van Strafrecht); AI Index: MDE 24/069/2006 van 21 november 2006.

¹²⁴ Op 10 mei 2007 werd de fysisch dr. Kamal Labwani door de strafrechtbank van Damascus tot twaalf jaar gevangenisstraf veroordeeld. Hij heeft de mogelijkheid tegen dit vonnis in beroep te gaan. Bij terugkeer in november 2005 van een reis naar de VS en Europa waar hij met overheidsfunctionarissen, mensenrechtenorganisaties en journalisten had gesproken, werd Labwani op het vliegveld van Damascus aangehouden. Op verschillende Arabische tv zenders had hij de Syrische regering opgeroepen om de mensenrechten te respecteren en op vreedzame en democratische wijze tot politieke veranderingen in Syrië te komen. Labwani, oprichter van de Liberal Democratic Union/Rassemblement libéral démocratique en Syrie, had vanwege zijn deelname aan de Damasceense Lente al drie jaar gevangenisstraf uitgezeten. De Europese Unie heeft op 11 mei 2007 in een verklaring zijn diepe bezorgdheid over dit vonnis uitgesproken. (AFP/BBC News/Reuters, 10 en 11 mei 2007).

¹²⁵ In mei 2006 werden een tiental Syrische ondertekenaars van de Damascus-Beiroet verklaring aangehouden. In deze verklaring werd opgeroepen tot normalisering van de betrekkingen tussen Syrië en Libanon. Deze oproep werd gedaan aan de vooravond van de aanneming van een resolutie van een soortgelijke strekking door de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties. Het is niet uit te sluiten dat sommigen van de aangehouden activisten contact onderhouden met (verboden) politieke groeperingen die de Damascus-Beiroet verklaring hadden medeondertekend.

¹²⁶ Amnesty International, AI Index: MDE 24/058/2006, van 2 oktober 2006. Zij werden op 5 oktober 2006 vrijgelaten (AI Index: MDE 24/062/2006 van 6 oktober 2006).

tot hen. Betrokkenen werden door de overheid niet beschouwd als politiek opposant, maar als crimineel. Zij zaten dan ook opgesloten bij misdadigers. Andere personen zijn aangeklaagd, maar bevinden zich in afwachting van het vonnis op vrije voeten.

Een aantal bekende activisten kreeg een uitreisverbod opgelegd. Anderen kregen oproepen van veiligheidsdiensten om te verschijnen voor een gesprek.

Een betrekkelijk nieuw verschijnsel zijn bedreigingen door onbekenden van critici van het regime en/of hun families (ruiten ingooien, met vuil besmeuren van huizen en tuinen), dan wel mishandeling.¹²⁷ Ook probeert de overheid hen af te schilderen als landverraders.¹²⁸

Minder bekende opposanten zoals opgepakte studenten, lopen meer risico op een langdurig verblijf bij de orde- en veiligheidsdiensten. Zo moesten acht studenten van de universiteit van Damascus die sinds 26 februari 2006 gevangenen waren vanwege het oprichten van een vreedzame en democratische discussiegroep, eerst op 26 november 2006 voor de Staatsveiligheidsrechtbank verschijnen.¹²⁹

Personen in handen van de militaire veiligheidsdienst of de luchtmachtveiligheidsdienst lopen een grotere kans op marteling en zware mishandeling, dan personen in handen van veiligheidsdiensten vallend onder het ministerie van Binnenlandse Zaken. In zijn algemeenheid geldt dat gedurende het voorarrest de meeste kans op mishandeling aanwezig is.

Veroordeling Anwar Al-Bunni

Op 24 april 2007 werd Anwar Al-Bunni, jarenlang spreekbuis van de Syrische mensenrechtenbeweging¹³⁰ en sinds mei 2006 in detentie, door het

¹²⁷ Zo werden mensenrechtenactivisten Haytham Al-Maleh, Hassan Abdel Azim, Hazem Maher, alsmede het gezin van Anwar Al-Bunni bedreigd en werd oppositieleider, ex-parlementariër en ex-politiek gevangene Riyad Seif mishandeld voor het gebouw van de binnenlandse veiligheidsdienst.

¹²⁸ Op 13 mei 2007 werden schrijver en politiek analist Michel Kilo en leraar Engels en voormalig politiek gevangene (zat tussen 1992 en 2000 vast wegens lidmaatschap van de verboden Partij van Communistische Actie (PCA)) Mahmoud Issa door het strafrechtshof in Damascus veroordeeld tot drie jaar gevangenisstraf. Betrokkenen waren in mei 2006 aangehouden na ondertekening van de zogenaamde Damascus-Beiroet verklaring. De beschuldigingen tegen beide mannen luiden het betrokken zijn, in tijden van oorlog of in het geval van oorlogsdreiging, bij activiteiten die tot doel hebben het verzwakken van de natie of het aanwakkeren van sectarische of racistische gevoelens (artikel 285 en artikel 307 wetboek van Strafrecht). Betrokkenen hebben de mogelijkheid tegen de vonnissen in beroep te gaan. De Europese Unie heeft op 14 mei 2007 in een verklaring zijn diepe bezorgdheid over de vonnissen uitgesproken (AFP/Reuters, 13 en 14 mei 2007).

¹²⁹ AFP, 26 november 2006; 'Appeal Case – Syria: Incommunicado detention, torture and unfair trial of pro-democracy discussion group members', AI Index: MDE 24/027/2007 van 1 mei 2007.

¹³⁰ Zo was Anwar Al-Bunni de advocaat van vele opgepakte 'civil society' activisten, waaronder Kamal Labwani. (' Syria: Activist's trial enters final stage', Human Rights Watch, Kairo, 7 april 2007).

Strafgerechtshof in Damascus veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf en het betalen van 100.000 Syrische Pond (€ 1473, US\$ 2000) aan het ministerie van Sociale Zaken. De verdediging kon binnen 30 dagen beroep aantekenen tegen dit vonnis. Al-Bunni kreeg de gevangenisstraf wegens het verspreiden van valse informatie met het oog op ondermijning van de staat. De geldboete werd hem opgelegd wegens het zonder toestemming van het ministerie van Sociale Zaken opzetten van een ‘civil society training centre’.¹³¹ De Europese Unie heeft op 24 april 2007 in een verklaring haar bezorgdheid uitgesproken over het vonnis tegen Anwar Al-Bunni en de voortdurende intimidatie van mensenrechtenactivisten in Syrië.^{132 133} Amnesty International had herhaaldelijk bij de Syrische autoriteiten aangedrongen op onmiddellijke vrijlating van Anwar Al-Bunni en op het seponeren van de tegen hem uitgebrachte aanklachten.¹³⁴

Sinds de arrestatie van Anwar Al-Bunni is dr. Ammar Al-Qurabi de belangrijkste woordvoerder over mensenrechtzaken in Syrië. Hij is voorzitter van de National¹³⁵ Organization for Human Rights in Syria (NOHRS) en was voorheen woordvoerder van de Arab Organisation for Human Rights in Syria.

Islamisten, aanhangers van de politieke islam

De laatste jaren ‘islamiseert’ de Syrische samenleving geleidelijk aan. De overheid faciliteert de gematigde stroming binnen de islam¹³⁶, voorzover deze het regime niet voor de voeten loopt en zich politiek manifesteert. Een apart verschijnsel van ‘feministisch islamisme’ vormt de Qubaiseat, met meer dan zeventigduizend

¹³¹ Anwar Al-Bunni werd in mei 2006 opgepakt, nadat hij, evenals Michel Kilo en een achttal andere Syriërs, de Damascus-Beiroet verklaring had ondertekend. De overige gearresteerde Syriërs zijn inmiddels weer op vrije voeten, met uitzondering van Mahmoud Issa. Suleiman Shumar en Khalil Hussein zijn op borgtocht vrijgelaten, maar zijn ondergedoken toen de autoriteiten hen opnieuw wilden arresteren. Beide mannen werden op 13 mei 2007 bij verstek tot tien jaar gevangenisstraf veroordeeld.

Anwar Al-Bunni was kortstondig de directeur van het door de Belgische ngo IFIAS en het door de Europese Unie gefinancierde ‘Civil Society Training Centre’. Dit centrum werd voorjaar 2006, in aanwezigheid van een aantal EU-ambassadeurs en met een toespraak van het Oostenrijkse voorzitterschap geopend. Een week later werd het centrum gesloten door de Syrische overheid, omdat er volgens deze geen toestemming voor was gegeven.

¹³² Zie verder ook het antwoord van de minister van Buitenlandse Zaken op de schriftelijke vragen van het lid Wilders (Partij van de Vrijheid) over de veroordeling van de Syrische mensenrechtenactivist Anwar Al-Bunni van 7 mei 2007, kenmerk DMV/MR-169/07.

¹³³ Volgens Reporters Without Borders op 24 april 2007: ‘A compliant judicial system has passed an unacceptable sentence on Al-Bunni in order to set an example and to discourage dissident groups from pushing for democracy.’

¹³⁴ ‘Syria: Release and drop charges against human rights lawyer Anwar Al-Bunni’, AI Index: MDE 24/025/2007 van 23 april 2007.

¹³⁵ Het woord ‘nationaal’ refereert aan de intentie van NOHRS om alle geledingen (dus ook Koerden) van de Syrische samenleving te vertegenwoordigen.

¹³⁶ onder andere via de bouw van nieuwe moskeeën, het toestaan van koranonderwijs in moskeeën en het toestaan van registratie van nieuwe sociale en charitatieve instellingen.

leden. Deze islamitische vrouwenorganisatie is vernoemd naar haar oprichtster Munira Qubaisi (door de leden van de organisatie liefdevol ‘Sheikha Al-Umma’ (moedersjeik) genoemd). Via een netwerk van lokale bidgroepen propageert de Qubaiseat een conservatieve islamitische leer, volgens het principe: God is overal en in alles aanwezig. Behalve in de koran is volgens de Qubaiseat alle wijsheid vastgelegd in een boek met islamitische poëzie (de Mazamer Dawood).¹³⁷ De organisatie is niet politiek actief.

De autoriteiten beschouwen de militante islam als een bedreiging voor het regime.¹³⁸ Aanhangers worden dan ook nauwlettend in de gaten gehouden.¹³⁹ Een onbekend aantal personen dat in de tachtiger jaren van de vorige eeuw is opgepakt, zit nog steeds vast. Het gaat vooral om personen die beschuldigd zijn van lidmaatschap van de Moslimbroederschap. De afgelopen jaren zijn honderden van hen als onderdeel van presidentiële amnestieën in vrijheid gesteld. Een groot aantal van hen heeft meer dan 20 jaar vastgezeten.

Terwijl het Syrische regime in buurlanden steun geeft aan politieke groeperingen op religieuze basis (Hamas, Hezbollah) of een delegatie van de Jordaanse Moslimbroeders ontvangt, is het oprichten van en/of lid zijn van een politieke partij op religieuze gronden in Syrië strikt verboden. Zo werden op 14 november 2006 zeven jonge Syriërs afkomstig uit de regio Outaïba bij Damascus door het Hoogerechtshof voor de Staatsveiligheid in Damascus veroordeeld tot gevangenisstraffen van 6 tot 9 jaar vanwege betrokkenheid bij een verboden islamitische groepering.¹⁴⁰ Op 11 maart 2007 werden 26 mannen afkomstig uit de stad Qatana (25 km van Damascus), die in 2004 waren gearresteerd, veroordeeld tot gevangenisstraffen van 4 tot 12 jaar vanwege betrokkenheid bij een verboden islamitische organisatie.¹⁴¹

Onder de fundamentalisten in Syrië lijkt sprake te zijn van een klein aantal mensen dat met geweld hun geloofsopvattingen wil afdwingen. Het is bekend dat kort na de inval van de coalitietroepen in Irak in maart 2003 sunnitische geestelijken in Syrië opriepen tot een heilige oorlog en steun aan het verzet in Irak.¹⁴² Vele honderden Syriërs zijn toen naar Irak getrokken. De afgelopen tijd lijkt de Syrische overheid gehoor te geven aan de Amerikaanse druk om de komst van strijders uit en via Syrië in te dammen. Er zijn ook berichten dat uit Irak teruggekeerde strijders nauwlettend in de gaten worden gehouden door de Syrische orde- en veiligheidsdiensten.

¹³⁷ De Groene Amsterdammer, 1 december 2006.

¹³⁸ US Department of State, ‘Country Reports on Human Rights Practices 2006 – Syria’ (Washington, 6 maart 2007).

¹³⁹ US Department of State, ‘International Religious Freedom Report 2006 – Syria’ (Washington, 15 september 2006).

¹⁴⁰ AFP, 14 november 2006.

¹⁴¹ AFP, 12 maart 2007.

¹⁴² State of the World’s Minorities 2007 – Events of 2006, Minority Rights Group International (Londen, maart 2007).

Opvallend is dat de afgelopen tijd vele tientallen personen bij de Staatsveiligheidsrechtbank zijn voorgeleid op beschuldiging van lidmaatschap van een ‘takfir’ groep die ‘ongelovigen’¹⁴³ bestrijdt. In een aantal gevallen bleken betrokkenen een salafistische interpretatie van de islam¹⁴⁴ voor te staan. Andere personen werden beschuldigd van het verlenen van hand- en spandiensten aan Al-Qaida.

De Syrische overheid heeft de afgelopen tijd melding gemaakt van enkele schermutselingen tussen het Syrische leger en islamitische militanten.¹⁴⁵ Het bleken echter steeds niet te verifiëren geruchten te zijn. Het is niet uitgesloten dat de Syrische autoriteiten naar buiten toe duidelijk willen maken dat ook Syrië bedreigd wordt door moslimterrorisme. Er zijn aanwijzingen dat sommige incidenten mogelijk geënceneerd, dan wel uitgelokt zijn. De orde- en veiligheidsdiensten volgen de activiteiten van dergelijke groepen nauwgezet. Personen die verdacht worden van lidmaatschap van dergelijke groepen, verdwijnen vaak voor lange tijd in voorarrest en worden veelal incommunicado gehouden.

Stakingen

Met uitzondering van de agrarische sector zijn stakingen bij wet toegestaan. In de praktijk wordt werknemers verhinderd aan stakingen deel te nemen. De autoriteiten treden hard op tegen iedere vorm van georganiseerde werkonderbreking.

Bijeenkomsten/demonstraties/vergaderingen

Voor het houden van openbare bijeenkomsten, demonstraties of vergaderingen is uitdrukkelijk toestemming van het ministerie van Binnenlandse Zaken vereist. Daarbij dient een lijst van alle participanten te worden overgelegd. Personen die een bijeenkomst hebben bezocht waarvoor van de zijde van de autoriteiten geen uitdrukkelijke toestemming was verleend, lopen het risico voor ondervraging opgepakt te worden. Dit risico wordt nog groter indien de desbetreffende bijeenkomst in de ogen van de autoriteiten als politiek bedreigend wordt aangemerkt. Pogingen van mensenrechtenactivisten om (op kleine schaal) demonstraties te organiseren, waarvoor geen voorafgaande toestemming was verleend, werden door de autoriteiten routinematig verstoord, waarbij soms arrestaties werden verricht. Er vonden bijeenkomsten plaats van mensenrechten- en/of civil society-groeperingen die niet vantevoren waren aangemeld bij de autoriteiten. Vaak probeerden de autoriteiten deze bijeenkomsten te verstoren.

¹⁴³ De term ‘ongelovig’ is van toepassing op een ieder die anders denkt dan betrokkenen.

¹⁴⁴ Dat wil zeggen een terugkeer naar de tijd van de profeet Mohammed en de eerste generaties moslims. Deze periode wordt ook wel de periode van de salafiyya genoemd, de periode van de voorvaderen.

¹⁴⁵ ‘Syria cracks down on Islamist militants’ (Reuters, 3 mei 2007); ‘Quatre extrémistes tués par les forces syriennes à la frontière d’Irak’ (AFP, 11 mei 2007).

3.2.3 Vrijheid van godsdienst

De grondwet voorziet in vrijheid van godsdienst.¹⁴⁶ In de praktijk wordt dit recht in het algemeen door de autoriteiten gerespecteerd.¹⁴⁷ Indien sprake is van vervolging van leden van religieuze minderheden, worden ze niet louter vanwege hun religieuze achtergrond door de autoriteiten vervolgd. Religieuze minderheden bezitten in Syrië het recht om uitdrukking te geven aan hun eigen identiteit en geloofsbeleving; volgens internationale waarnemers genieten zij in Syrië meer veiligheid en tolerantie dan religieuze minderheden in menig ander Arabisch land. Een en ander mag echter niet in strijd zijn met het door de autoriteiten nauwgezet gehanteerde beleid van het handhaven van een religieus evenwicht in het land. Verzoeken om bijzondere bescherming of om rechten voor minderheden (met name Koerden) worden door de overheid opgevat als een bedreiging van de eenheid van de staat. Vanuit een ideologie van seculier Arabisch socialisme staat het regime traditioneel tegemoetkomend en coöperatief tegenover de diverse religieuze minderheden in het land, mits hun activiteiten de doelstellingen van deze ideologie niet doorkruisen. In essentie wordt het regime gedragen door minderheden, in de eerste plaats door de alawieten, waartoe ook de president behoort. Ook christenen en islamitische minderheden (zoals ismaëlieten, druzen en sji'ieten) steunen over het algemeen de huidige politieke status-quo in het land, niet in de laatste plaats uit angst voor een eventuele vervanging van het huidige bewind door een regime van sunnitisch-fundamentalistische signatuur.

De grondwet schrijft voor dat de president van Syrië moslim dient te zijn.¹⁴⁸ Alle godsdiensten en sektes dienen officieel geregistreerd te staan bij de autoriteiten die toezicht houden op bijeenkomsten en geldinzamelingsacties.¹⁴⁹ Ook dient de inhoud en teneur van het vrijdaggebed in de moskee van tevoren met de veiligheidsdienst te zijn afgestemd.

Niet-politieke uitingen van islamitisch-religieuze beleving als het vieren van de geboortedag van de profeet Mohammed werden niet verhinderd.¹⁵⁰ Het gebruik van religieuze taal in openbare ruimten werd meer getolereerd, ook mochten vlaggen met religieuze uitdrukkingen worden geplaatst op in het oog lopende openbare plaatsen tijdens religieuze feestdagen. Negatieve, zelfs gewelddadige,

¹⁴⁶ Artikel 35 van de Grondwet bepaalt: '(1) Freedom of belief shall be guaranteed. The state shall respect all religions. (2) The state shall guarantee the performance of all religious rituals provided this does not violate public order.'

¹⁴⁷ US Department of State, 'Country Report on Human Rights Practices 2006 – Syria' (Washington, 6 maart 2007).

¹⁴⁸ Artikel 3 van de Grondwet bepaalt: '(1) Islam is the religion of the president of the Republic.'

¹⁴⁹ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2006 – Syria' (Washington, 6 maart 2007).

¹⁵⁰ Sinds 2006 is de geboortedag van de profeet Mohammed een nationale feestdag.

uitdrukking van islamitisch religieuze gevoelens werd zelfs aangemoedigd, bijvoorbeeld ten tijde van sunnitische demonstraties tegen de Mohammed cartoons in februari 2006.¹⁵¹ De gematigde moslim geestelijke en parlementslid dr. Mohammed Habash mocht in april 2006 officieren van de Hogere Krijgsschool toespreken, een gebeurtenis die door de pers sinds het aan de macht komen van de Baath-partij in 1963 als uniek werd omschreven.¹⁵² In mei 2006 begon het staatsblad Al-Thawra met een nieuwe rubriek getiteld ‘Godsdienst en Leven’, waarin uitsluitend werd ingegaan op islamitische standpunten en fatwas.¹⁵³ De staatsradio begon ook de islamitische gebeden ten tijde van de dageraad en de namiddag uit te zenden, naast de gebruikelijke uitzending van de middaggebeden.¹⁵⁴

Bekering

Er zijn geen verbodsbepalingen in het Syrische wetboek van Strafrecht op veranderingen van geloof. Sociale en religieuze druk in moslimkringen maakt het feitelijk onmogelijk voor een moslim om van religie te veranderen, laat staan hier voor uit te komen. Het is niet toegestaan om moslims tot het christendom te bekeren. Dat wordt door de autoriteiten beschouwd als een inbreuk op religie en gezin en een vergrijp tegen de openbare orde.¹⁵⁵ Hoewel er buitenlandse missiegroepen in het land aanwezig zijn¹⁵⁶, worden missie- en zendingsactiviteiten onder moslims in de praktijk ontmoedigd.¹⁵⁷ Dergelijke activiteiten worden door de autoriteiten gezien als een bedreiging voor het religieuze evenwicht in het land.

¹⁵¹ US Department of State, ‘International Religious Freedom Report 2006 – Syria’ (Washington, 15 september 2006).

¹⁵² US Department of State, ‘International Religious Freedom Report 2006 – Syria’ (Washington, 15 september 2006).

¹⁵³ Ibidem.

¹⁵⁴ Ibidem.

¹⁵⁵ Zo schrijft artikel 462 van het Wetboek van Strafrecht voor dat een ieder die een van de in het openbaar te belijden godsdiensten beledigt of uiting geeft aan minachting voor een van deze godsdiensten, een gevangenisstraf van twee maanden tot twee jaar tegemoet kan zien. Artikel 463 van het Wetboek van Strafrecht schrijft een gevangenisstraf voor van één maand tot één jaar aan een ieder die de uitoefening van een godsdienst, ceremoniën of religieuze praktijken met betrekking tot die godsdienst verstoort, of deze door daden van geweld of bedreigingen verhindert; dan wel aan een ieder die gebouwen die heilig zijn voor godsdiensten, attributen of andere voorwerpen die vereerd worden door leden van een bepaalde religie of door een gedeelte van de bevolking, verwoest, verminkt, beschadigt, ontwijdt of bezoedelt.

¹⁵⁶ US Department of State, ‘International Religious Freedom Report 2006 – Syria’ (Washington, 15 september 2006).

¹⁵⁷ US Department of State, ‘Country Reports on Human Rights Practices 2006 – Syria’ (Washington, 6 maart 2007).

In voorkomende gevallen kan gebruik worden gemaakt van de artikelen 462 en 463 van het Wetboek van Strafrecht.¹⁵⁸

De veiligheidsdiensten houden zich voor zover bekend in het algemeen niet met religieuze zaken bezig.¹⁵⁹ Inmenging van veiligheidsdiensten in individuele kwesties van apostasie is niet bekend.

Christenen

Er bevinden zich in Syrië diverse christelijke groeperingen, die in totaal een minderheid van ongeveer 10 procent (1,6 miljoen)¹⁶⁰ vormen. Christenen kunnen in Syrië vrijelijk hun geloof belijden. Een aantal christelijke feestdagen zijn ook nationale feestdagen. Vele christelijke kerken hebben een eigen onderwijssysteem dat loopt van de kleuterschool tot en met het priesterseminarium. Ook hebben zij eigen grond in bezit. Christenen zijn relatief sterk vertegenwoordigd in de vrije beroepen en in de zakenwereld. Hun levensomstandigheden steken over het algemeen dan ook gunstig af bij die van andere categorieën van de bevolking. De christelijke gemeenschap in Syrië kan worden onderverdeeld in orthodoxe en met Rome geünieerde kerken. De vier grootste christelijke kerken zijn de Syrisch- en Grieks-orthodoxe en Syrisch- en Grieks-katholieke kerken. Ongeveer tachtig procent van de christenen behoort tot één van deze kerken. De overige twintig procent is verdeeld over vele kerken, waaronder de protestantse, de Armeense en de Assyrische kerken.¹⁶¹

Hoewel in de dagelijkse praktijk gevallen van heimelijke discriminatie kunnen voorkomen in een land waarin talrijke uiteenlopende religieuze gemeenschappen met elkaar moeten zien samen te leven¹⁶², zijn er volgens internationale waarnemers geen bewijzen van vervolging van christenen in het dagelijkse leven. Economische onvrede en gebrek aan vooruitzichten leiden tot een vooral in het noord-oosten van Syrië onveranderlijk hoge emigratiedruk onder christenen. Het is verboden om zich bijvoorbeeld als Assyrische christenen te organiseren in een politieke partij. In de praktijk tolereert de overheid politieke activiteiten van Assyrische christenen. Zo zijn de activiteiten van de ADO bij de overheid bekend.¹⁶³ Zolang deze zich beperken tot huiskamerbijeenkomsten wordt dit meestal toegestaan.

¹⁵⁸ zie noot 162. Er zijn echter geen voorbeelden bekend waarbij de overheid van deze twee artikelen gebruik heeft gemaakt.

¹⁵⁹ US Department of State, 'International Religious Freedom Report 2006 – Syria' (Washington, 15 september 2006).

¹⁶⁰ US Department of State, 'International Religious Freedom Report 2006 – Syria' (Washington, 15 september 2006).

¹⁶¹ Voor een overzicht van de verschillende christelijke kerken en overige christelijke stromingen zie blz. 32 tot en met 37 van het algemeen ambtsbericht Syrië van 4 juni 2003.

¹⁶² De daaruit voortvloeiende spanningen zouden eerder van economische aard zijn dan een religieuze ondertoon hebben (US Department of State, 'International Religious Freedom Report 2006 – Syria' (Washington, 15 september 2006).

¹⁶³ Zie ook paragraaf 2.2.1.2 van dit algemeen ambtsbericht.

Alawieten

Alawieten¹⁶⁴ zijn van oudsher uiterst zwijgzaam geweest over wat hun religie precies inhoudt. Deze was dan ook slechts bekend bij een kleine groep van ingewijden. Zeker is dat naast de profeet Mohammed, diens schoonzoon Ali een cruciale rol speelt voor de alawieten. Ali wordt een goddelijk karakter toegekend. Het geloof in de drie-eenheid (Ali – Mohammed – Salman¹⁶⁵) en bepaalde pre-islamitische en christelijke elementen maakt dat alawieten door anderen geacht worden ver af te staan van de oorspronkelijke sunnitische hoofdstroming van de islam, voorzover zij überhaupt al worden erkend als moslims en niet worden beschouwd als kettters. De alawitische religie wordt gezien als een tak van de ‘twaalver-sji’itische’ islam. Bakermat van de alawieten ligt vooral in de Nusayri-bergketen¹⁶⁶ bij de havenstad Latakia. Aanzienlijke alawitische gemeenschappen zijn te vinden in de vlakten bij de steden Homs en Hama. In totaal wonen er ongeveer 1,4 miljoen alawieten in Syrië (ongeveer 8% van de bevolking). De kleine machtsgroep waarop het regime steunt, behoort voor een belangrijk deel tot de alawieten¹⁶⁷. Ook de president is alawiet.

Druzen

De druzen zijn een sekte waarvan de leden vooral in Libanon, Syrië en Israël wonen. Zij zien in Jethro, schoonvader van Mozes, de belangrijkste profeet. Daarnaast vereren zij Mohammed, Mozes en Jezus. De godsdienstige doctrine van de druzen, die alleen tot in details bekend is bij een kleine groep ingewijden, is zeer complex, met tal van filosofische en astrologische elementen. Druzen geloven onder andere in reïncarnatie. Hun leer heeft zich ver van de oorspronkelijke islam verwijderd, en veel moslims beschouwen de druzen als kettters. Er wonen ongeveer 400.000 druzen in Syrië, voornamelijk aan de grens met Jordanië.¹⁶⁸ Er zijn ook aanzienlijke gemeenschappen in het Syrische deel van de Golan-hoogvlakte, in zeventien dorpen in Jebel Al-A’la tussen Aleppo en Antiochië, en in vier dorpen ten zuiden van Damascus.

Ismaëlieten

Ismaëlieten¹⁶⁹ vormen een kleine minderheid binnen de sji’itische islam. Er wonen ongeveer 200.000 ismaëlieten in Syrië, voornamelijk in Salamiya, ten oosten van de stad Hama. Er zijn kleine gemeenschappen in Masyaf en Qadmus.

¹⁶⁴ Ook wel ‘Nusariërs’ of ‘Alevieten’ genoemd.

¹⁶⁵ Volgens de overlevering is Salman de eerste niet-Arabier die tot de islam werd bekeerd.

¹⁶⁶ Arabisch: Jebel Al-Nusayriyah.

¹⁶⁷ US Department of State, ‘International Religious Freedom Report 2006 - Syria’, (Washington, 15 september 2006).

¹⁶⁸ In Jebel Al-Duruz en in Jebel Hawran.

¹⁶⁹ Ook wel ‘zevener-sji’ieten’ genoemd, naar Isma’il, de oudste zoon van de zesde imam.

Joden

Er zouden minder dan honderd joden in Syrië woonachtig zijn.¹⁷⁰ Zij mogen in het Hebreeuws hun kinderen onderwijzen. Voor hen bestaat geen dienstplicht. Zij worden over het algemeen uitgesloten van werk bij de overheid. Het onderhouden van contact met Israël is voor alle Syriërs streng verboden. Er worden nog twee synagoges gebruikt, in Damascus en in Aleppo.

Op 27 april 1992 werd het uitreisverbod voor joden opgeheven. Wel hebben zij uitdrukkelijk toestemming van de autoriteiten nodig om te mogen (uit)reizen. Joden vormen overigens de enige minderheidsgroep in Syrië, waarvan de godsdienst in paspoort of identiteitskaart staat vermeld. Op deze documenten staat 'Musawi' ('Mozaïsch') gestempeld. Voor Syrische joden zijn paspoorten slechts voor een periode van twee jaar geldig in plaats van de gebruikelijke zes jaar.¹⁷¹

Yezidi's

De ongeveer 50.000 yezidi's¹⁷² in Syrië zijn Koerden en wonen in diverse dorpen langs de noordgrens met Turkije tot in de Afrin-streek noordelijk van de stad Aleppo. Het yezidi-geloof is een godsdienst waarin elementen uit de religies van het oude Mesopotamië en Assyrië, alsmede oud-Iraans dualisme, zijn versmolten met christelijke en islamitische voorstellingen. De yezidi's zijn afkomstig uit Irak. Zij kennen een jaarlijkse pelgrimage naar het noorden van Irak. Hun groepsverband heeft sterke tribale kenmerken. Zij huwen slechts binnen de eigen groep of clan. Aan het hoofd van zo'n clan staat een geestelijk leider die 'pir'¹⁷³ wordt genoemd. De yezidi's kennen een lange geschiedenis van discriminatie en vervolging van de kant van de orthodoxe islam. Vaak worden zij uitgemaakt voor duivel-aanbidders. Dit gaat terug op dualistische elementen in hun geloof en hun interpretatie van het verhaal in de koran over de ongehoorzaamheid van de gevallen engel ('satan') van God. In hun geloof neemt Malak Ta'us, de engel Pauw, een belangrijke plaats in. Aangezien hun geloof in tegenstelling tot de monotheïstische religies van jodendom en christendom niet als zodanig door de islam wordt erkend, weet de seculiere overheid niet goed raad met de geloofsovertuiging van de yezidi's. Yezidi's worden in Syrië als moslims geregistreerd. Kinderen van yezidi's volgen islamitisch religieus onderwijs op staatsscholen. Leiders van de yezidi's vrezen dat hun gemeenschappen op die manier worden geabsorbeerd door de islam. Er zijn geen berichten bekend over religieuze vervolging van yezidi's.

¹⁷⁰ US Department of State, 'International Religious Freedom Report 2006 - Syria' (Washington, 15 september 2006).

¹⁷¹ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2006 - Syria' (Washington, 6 maart 2007).

¹⁷² Zij worden ook wel als 'vuuraanbidders' aangeduid, of 'parsen', 'parsis' of 'gebers' genoemd.

¹⁷³ Dat wil zeggen 'wijze, oude man'.

In tegenstelling tot andere religieuze gemeenschappen in Syrië beschikken de yezidi's niet over een eigen religieuze administratie die documenten kan afgeven inzake familierechtelijke aangelegenheden als huwelijk, geboorte en echtscheiding. Syrische burgers die het yezidi-geloof aanhangen, kunnen alleen op civielrechtelijke wijze hun huwelijk laten registreren. Emigratie van yezidi's naar westerse landen¹⁷⁴ draagt er toe bij dat het aantal yezidi's in Syrië afneemt. Volgens betrouwbare bronnen zet deze trend zich door.¹⁷⁵

3.2.4 Bewegingsvrijheid

3.2.4.1 Binnenland

Hoewel er in Syrië politie op straat aanwezig is, is het binnenlands personenverkeer over het algemeen niet aan strenge controle onderhevig. Syrische burgers die binnen Syrië willen reizen, hebben daarvoor geen aparte vergunning nodig. Wel dienen Syrische staatsburgers altijd hun identiteitsbewijs¹⁷⁶ bij zich te dragen en hebben zij de verplichting zich desgevraagd te legitimeren. Als er controleposten op de wegen zijn, dan staan die meestal in de buurt van militaire installaties of in zogenaamde 'restricted areas', zoals de Golan-hoogvlakte.¹⁷⁷

3.2.4.2 Buitenland

Om Syrië op legale wijze te kunnen verlaten dient men in het bezit te zijn van een identiteitskaart en een paspoort. Illegale uitreis alleen vormt geen grond voor een boete. Wel kan iemand een boete wegens verlies van een paspoort krijgen op grond van het wetboek van Strafrecht. Indien mocht blijken dat iemand zijn/haar paspoort heeft verkocht, dan loopt hij/zij kans op een gevangenisstraf van maximaal drie maanden. Een verzwarende omstandigheid daarbij is indien het paspoort is verkocht aan een Syrië vijandige persoon of organisatie. Vanwege een besluit van 28 december 2003 (nr. 1706) van de minister van Binnenlandse Zaken hebben de meeste Syrische onderdanen die in het bezit zijn van een geldig paspoort voor reizen naar het buitenland geen voorafgaande toestemming van de autoriteiten meer nodig. Ook hoeven zij geen uitreisvisum meer te halen bij de afdeling Immigratie en Paspoorten van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Voor zover bekend moeten echter alle overheidsambtenaren (van kantoorhulp tot minister) om uit te kunnen reizen vooraf toestemming krijgen van de veiligheidsdienst. Elke ambtenaar die een paspoort wil aanvragen, moet

¹⁷⁴ Vooral in Duitsland bestaat een grote yezidi-gemeenschap.

¹⁷⁵ In Europa en met name in Duitsland bevindt zich al een relatief grote yezidi gemeenschap.

¹⁷⁶ Zie ook paragraaf 3.2.4.3.

¹⁷⁷ Zie ook 'Restarting Israeli-Syrian Negotiations', Middle East Report no. 63, 10 april 2007, International Crisis Group.

voorafgaand toestemming hebben van het ministerie waaronder hij valt. Kinderen, minderjarigen en mindervaliden hebben toestemming van hun verzorger(s) nodig alsmede een uitreisvisum alvorens in het buitenland op reis te kunnen gaan. Vrouwen beneden de leeftijd van achttien jaar mogen het land niet verlaten zonder toestemming van hun ouders. Gehuwde vrouwen behoeven formeel de toestemming van hun echtgenoot om Syrië te mogen verlaten. Wanneer een vrouw al eerder naar het buitenland heeft kunnen reizen, wordt aan deze regel in de praktijk vaak niet de hand gehouden. Niettemin heeft een echtgenoot altijd het recht bij de autoriteiten kenbaar te maken dat hij zijn vrouw verbiedt naar het buitenland te reizen.¹⁷⁸

Inreiscontrole

Het ministerie van Binnenlandse Zaken draagt zorg voor de controle van passagiers en bagage op de luchthaven van Damascus. Daarnaast bevinden zich op het vliegveld functionarissen van verschillende veiligheidsdiensten, die een controlerende functie hebben. Er zijn geen aanwijzingen dat een eerder gedaan asielverzoek in het buitenland of een langdurig verblijf in het buitenland alleen een reden vormen voor tussenkomst van de veiligheidsdiensten. In vergelijking met andere personen die naar Syrië terugkeren ondergaan personen afkomstig uit Syrië van wie het asielverzoek in het buitenland is afgewezen geen aparte behandeling. Mocht er echter een opsporingsverzoek zijn ingediend dan wordt de desbetreffende persoon bij aankomst op de luchthaven aangehouden. Bestaat er twijfel over de identiteit van een op de luchthaven per vliegtuig aangekomen persoon, dan is hechtenis van enkele uren tot dagen niet uitgesloten. Tijdens de hechtenis wordt de desbetreffende persoon intensief ondervraagd, en mogelijk doorverwezen naar een veiligheidsdienst. Gebruikmaking van geweld kan in afzonderlijke gevallen bij dergelijk verhoor niet worden uitgesloten; systematische foltering wordt echter voorzover bekend niet toegepast. Op welk moment bij een intensief verhoor geweld zal worden gebruikt is niet vantevoren aan te geven. Personen afkomstig uit Syrië die vrijwillig naar dat land terugkeren maar niet over geldige reisdocumenten beschikken, moeten rekening houden met een weinig toeschietelijke opstelling van de autoriteiten bij de vaststelling van hun identiteit. Personen die met vervangende reisdocumenten afgegeven door de Syrische autoriteiten al dan niet vrijwillig terugkeren, zullen voorzover bekend bij aankomst door de Syrische autoriteiten worden staande gehouden en een instructie krijgen om zich te melden bij de Syrische immigratiedienst voor een gesprek en daarna mogelijk doorverwezen worden naar een veiligheidsdienst. De Syrische autoriteiten zijn voorzover bekend vooral geïnteresseerd in wat er met het oorspronkelijke reisdocument van betrokkene is gebeurd en in eventuele contacten met de Syrische oppositie in het buitenland en met vijandelijke buitenlandse mogendheden, in het bijzonder Israël.

¹⁷⁸

US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2006 – Syria' (Washington, 6 maart 2007).

Reisverbod

Zelfs indien een persoon een paspoort heeft, kunnen de autoriteiten een uitreisverbod tegen betrokkene uitvaardigen. Dit komt vooral voor bij personen die bij verstek zijn veroordeeld, bij personen waarbij beslag is gelegd op hun bezittingen, alsmede bij ex-politieke gevangenen en sommige personen die zich kritisch hebben uitgelaten over het bewind, waaronder mensenrechtenactivisten. Om te verbieden dat zijn vrouw en/of kinderen uitreizen volstaat het dat de vader contact opneemt met de Syrische Immigratiedienst, onderdeel van het ministerie van Binnenlandse Zaken.

Op 11 januari 2007 kreeg Akram Al-Bunni, broer van de veroordeelde mensenrechtenactivist en advocaat Anwar Al-Bunni¹⁷⁹, geen toestemming van de Syrische veiligheidsdienst om Syrië te verlaten en naar Brussel te vliegen in verband met een bijeenkomst met diverse vertegenwoordigers van de Europese Unie teneinde de situatie van de mensenrechten en de mensenrechtenactivisten in Syrië te bespreken.¹⁸⁰

Arrestatie bij inreis in Syrië

Personen die zich om veiligheidsredenen gedwongen zagen het land te verlaten (vooral in de jaren tachtig) hebben vanuit het buitenland contact opgenomen met de Syrische autoriteiten c.q. Syrische ambassades over hun eventuele terugkeer. Ondanks aan hen gedane verzekeringen van de autoriteiten inzake een veilige terugkeer naar Syrië werden sommigen van hen bij aankomst in Syrië aangehouden.¹⁸¹

Illegale grensoverschrijding

Het illegaal overschrijden van de Syrische landgrenzen komt regelmatig voor. De grenzen met Turkije, Jordanië en Libanon zijn in hoge mate poreus. Er bestaan diverse sluiptwegen. De plaatselijke bevolking bezoekt familie aan de andere kant van de grens zonder gebruik te maken van paspoorten. In geval van illegale grensoverschrijding kan men voor ondervraging worden aangehouden en een boete opgelegd krijgen.

Personenverkeer tussen Syrië en Irak

Voor zover bekend was er in de verslagperiode geen grensovergang naar Noord-Irak open. De officieuze overgang bij Fish Ghabour, een veerpontje over de rivier de Tigris, is niet meer in gebruik. Reizigers naar Noord-Irak nemen meestal de noordelijke grensovergang naar Centraal-Irak bij Yarubiye en reizen dan door naar Noord-Irak.

¹⁷⁹ Zie ook paragraaf 3.2.2.

¹⁸⁰ ObservatoireAnglais@fidh-omct.org van 15 januari 2007.

¹⁸¹ Annual Report on Human Rights Situation in Syria 2005³, Syrian Human Rights Committee (SHRC), Londen, juni 2005.

Syrië kent drie officiële grensovergangen naar Centraal-Irak. De overgang bij Abou Kamal is door de Iraakse autoriteiten gesloten in verband met de veiligheidssituatie in de Iraakse provincie Al-Anbar. De overgangen bij Yarubiye en Al-Tenf zijn momenteel open.

Jordanian Airlines vliegt elke zaterdag en zondag vanuit Damascus naar de stad Arbil in Noord-Irak; vanaf Aleppo is er elke vrijdag een chartervlucht naar Arbil. Iraqi Airways vliegt vanaf Damascus naar Bagdad.

Er zijn voor wat betreft Syriërs geen veranderingen in de thans door de Syrische autoriteiten uitgeoefende inreiscontrole.

Voor Irakezen is sinds begin 2007 sprake van een aanscherping.¹⁸²

Personenverkeer tussen Syrië en Libanon

Het Syrische ministerie van Binnenlandse Zaken besloot op 20 mei 2007 tot sluiting van twee grensposten in Arida en Daboussiya in het noordwesten van Syrië. Dit gebeurde naar aanleiding van hevige gevechten tussen de sunnitisch-salafistische¹⁸³ groepering Fatah Al-Islam (Islamitische Bevrijding) – niet gelieerd aan de Palestijnse Fatah-beweging – onder leiding van de in 1955 in Jericho geboren Palestijn Shaker Al-Abssi¹⁸⁴, en het Libanese leger in het Palestijnse vluchtelingenkamp Nahr Al-Bared in het noorden van Libanon, nabij de stad Tripoli. Bij deze gevechten vielen tot nu toe tientallen doden aan beide zijden.¹⁸⁵

¹⁸⁶ De grensovergangen zijn inmiddels weer open. Er bestaan nog drie andere officiële grensposten tussen Syrië en Libanon. Daarvan ligt Jdeidet-Yabous in het

¹⁸² Zie ook paragraaf 4.2.

¹⁸³ Sommige hervormingsbewegingen worden af en toe met de term ‘salafi’ aangeduid, als zij terug willen naar de tijd van de profeet Mohammed en de eerste generaties moslims (de periode van de ‘salafiyya’, de periode van de voorvaderen).

¹⁸⁴ Shaker Al-Abssi had van 2000-2003 in Syrië vastgezet; na zijn vrijlating was hij naar Irak getrokken, waar hij in contact was gekomen met Al-Qa’ida-leider Abu Musab Al-Zarqawi. De aanhang van Fatah Al-Islam (een paar honderd man) was voor het overgrote deel niet-Palestijns en werd gerecrueteerd van overal uit de islamitische wereld; ook een klein aantal Syriërs maakte er deel van uit. Fatah Al-Islam was ontsproten aan Fatah Al-Intifadah, een beweging die al sinds 1983 door Syrië werd gesteund, en waarvan het zich in november 2006 had losgemaakt. In korte tijd had de nieuwe organisatie zich vervolgens getransformeerd van een revolutionair-socialistische beweging naar een islamistische groepering. Daarop was door Syrië tegen Shaker Al-Abssi opnieuw een arrestatiebevel uitgevaardigd en was Fatah Al-Intifadah-leider Abu Khaled Al-Amleh onder huisarrest geplaatst. Daarnaast werd in Syrië effectief jacht gemaakt op Fatah Al-Islamstrijders. Dit had verschillende malen geleid tot een gewelddadig treffen, soms met dodelijke afloop.

¹⁸⁵ Brief van de minister van Buitenlandse Zaken aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 30 mei 2007, kenmerk DAM-368/07, inzake recente ontwikkelingen in het Midden-Oosten.

¹⁸⁶ Op 3 juni 2007 braken bovendien in het ten zuiden van Beiroet gelegen Palestijnse vluchtelingenkamp Ain Al-Hilweh waar ongeveer 65.000 mensen wonen, gevechten uit tussen Libanese militairen en de extremistisch-sunnitische groepering Jund Al-Sham (Soldaten van Groot Syrië).

zuidwesten van Syrië aan de voornaamste verkeersweg die Damascus met Beiroet verbindt.¹⁸⁷

3.2.4.3 Documenten

Corruptie is een wijdverbreid verschijnsel in de Syrische samenleving, ook als het gaat om de afgifte van documenten. Het valt niet uit te sluiten dat ambtenaren allerlei documenten afgeven aan familie, vrienden of tegen geld aan derden. De Syrische overheid vervangt geregeld formulieren. Dit gebeurt echter op een weinig systematische wijze, waardoor soms voor dezelfde procedure meerdere formulieren in omloop zijn.

Daarnaast zijn er bendes actief die zich met name specialiseren in het maken tegen betaling van vervalsingen en daarbij in toenemende mate gebruik maken van moderne technieken.

*Identiteitsnummer*¹⁸⁸

Hieronder wordt nader ingegaan op de praktijk rond het identiteitsnummer waaronder Syriërs geregistreerd staan.

Toekenning identiteitsnummer

Bij geboorte krijgt iedere burger een uniek identiteitsnummer. Dit identiteitsnummer¹⁸⁹ komt altijd voor in officiële documenten zoals identiteitskaart, geboorteakte, huwelijksakte, scheidingsakte en paspoort. Vanaf de dag dat een burger de leeftijd van vijftien jaar¹⁹⁰ bereikt, dient hij of zij zo spoedig mogelijk een identiteitskaart aan te vragen bij het ministerie van Binnenlandse Zaken. Vanaf die dag is men formeel gezien immers verplicht in het bezit te zijn van een dergelijke kaart. Zolang deze kaart nog niet is aangevraagd of nog niet gereed is, kan men nog enkele maanden na het bereiken van de vijftienjarige leeftijd bij een eventuele aanhouding door de veiligheidsdiensten naar de ouders verwijzen, bij wie men nog in het familieboekje geregistreerd staat.

Opbouw identiteitsnummer

In Syrië wordt het identiteitsnummer gevormd door de Arabische letter ‘kh’ van

¹⁸⁷ AFP, 20 mei en 1 juni 2007.

¹⁸⁸ In verband met het opnemen van onderstaande tekst inzake het identiteitsnummer in dit algemeen ambtsbericht is het separate algemene ambtsbericht Syrië/identiteitsnummer van 21 december 2001 vervallen.

¹⁸⁹ In het Arabisch: Raqm Al-Khana; in de Nederlandse vertaling: nummer uit het register. In het dagelijks gebruik wordt internationaal meestal de term identiteitsnummer aangehouden.

¹⁹⁰ Vóór het bereiken van de vijftienjarige leeftijd staat men ingeschreven in het familieboekje dat doorgaans door de vader als hoofd van het gezin wordt beheerd.

het Arabische woord 'khana', gevolgd door drie of vier cijfers en een plaatsnaam. Soms wordt daarbij ook het stadsdeel c.q. wijk genoemd als de desbetreffende persoon uit een grotere plaats of stad komt. Hoewel niet uitgesloten is het ongebruikelijk dat een Syrisch identiteitsnummer bestaat uit de letter 'kh', twee cijfers en een plaatsnaam.

Het is zeer onwaarschijnlijk dat iemand zijn of haar identiteitsnummer niet uit het hoofd zou kennen. Familieleden in Syrië kunnen in de praktijk het identiteitsnummer van verwanten in Syrië achterhalen.

Wijziging identiteitsnummer

Het identiteitsnummer kan alleen gewijzigd worden als de persoon in kwestie zelf zijn/haar registratie wil veranderen. Zo zou iemand bij verandering van woonplaats de naam van de nieuwe woonplaats in zijn of haar identiteitsnummer kunnen laten aanpassen. Deze wijziging moet echter via de rechtbank lopen om er zeker van te zijn dat een eventueel strafblad bij het dossier van deze persoon blijft. In de praktijk komt het echter weinig voor dat iemand bij een verhuizing wijzigingen laat aanbrengen in zijn of haar identiteitsnummer. Als een vrouw huwt, dan wordt haar naam door de Burgerlijke Stand (ministerie van Binnenlandse Zaken) in het register onder het khani-nummer van haar vader verwijderd en toegevoegd aan het khani-nummer van haar man. De overheid verricht deze handeling zodra het (religieuze) huwelijk is aangemeld. In de praktijk geschiedt dit automatisch. Het huwelijk wordt immers voltrokken door een kerk of een islamitische rechtbank. Deze instanties zijn verplicht om het gesloten huwelijk door te geven aan het ministerie van Binnenlandse Zaken, zodat het in de Burgerlijke Stand kan worden opgenomen.

Identiteitskaart

De aanvraag voor een identiteitskaart bij het bevolkingsregister dat onder het ministerie van Binnenlandse Zaken valt, dient persoonlijk te geschieden en kan niet via de post of via een familielid plaatsvinden. Bij de aanvraag moet het familieboekje worden getoond en dient een aantal pasfoto's te worden ingeleverd. Ook moet een aantal formulieren worden ingevuld. De identiteitskaart heeft een onbeperkte geldigheidsduur. Hierdoor lopen veel Syriërs rond met een identiteitskaart met daarin een (pas)foto waar zij niet of nauwelijks meer op lijken. Bij verlies van een identiteitskaart moet een politierapport worden opgemaakt. Dit rapport moet worden overhandigd aan het bevolkingsregister. De veiligheidsdiensten zullen vervolgens nagaan hoe het verlies van de identiteitskaart heeft plaatsgevonden. Dit onderzoek kan drie tot vijf maanden in beslag nemen. Pas als de goedkeuring van de veiligheidsdiensten is ontvangen, kan betrokkene een nieuwe identiteitskaart in ontvangst nemen. De boete voor het verlies van een identiteitskaart bedraagt 60 Syrische pond¹⁹¹. Iedere volwassene

¹⁹¹

Ruim US\$ 1.

Syriër is verplicht om zijn identiteitskaart bij zich te hebben. Het niet bij zich dragen van een identiteitskaart wordt over het algemeen niet bestraft. Het niet bij zich hebben van een identiteitskaart kan evenwel bij aanhouding leiden tot nader onderzoek naar de identiteit van betrokkene. In de praktijk komt het vrijwel niet voor dat iemand niet in het bezit is van een identiteitskaart. Zonder identiteitskaart is een Syriër niet in staat om bijvoorbeeld een paspoort aan te vragen en naar het buitenland te reizen, te studeren of een examen af te leggen. Iedere burger dient in het bezit te zijn van een identiteitskaart, ook wanneer men beschikt over een geldig nationaal paspoort. Er bestaan straffen voor degene die geen identiteitskaart heeft. De strafmaat bedraagt een gevangenisstraf van drie maanden of een geldboete van 500 Syrische ponden¹⁹².

Er is een nieuwe identiteitskaart ingevoerd in Syrië. Naast het khani-nummer, een familiegebonden nummer en een kaartnummer, is op de nieuwe kaart ook een landelijk, persoonsgebonden registratienummer opgenomen. Dit bestaat uit elf cijfers. Het oude model kaart is sedert 30 juni 2006 niet meer geldig en wordt door de overheid niet meer geaccepteerd.

Paspoort

Teneinde een paspoort te verkrijgen dient men zich te wenden tot de Dienst Immigratie en Paspoorten van het ministerie van Binnenlandse Zaken, die afdelingen in het gehele land heeft. Een paspoort wordt afgegeven voor de geldigheidsduur van zes jaar¹⁹³. Bij de aanvraag voor een paspoort wordt door de autoriteiten een antecedentenonderzoek ingesteld, waarbij wordt nagegaan of de aanvrager nog verplichtingen heeft ten aanzien van militaire dienst, dan wel behoort tot de categorie van personen die het land niet mogen verlaten. In het algemeen kan het paspoort al de volgende dag worden afgehaald. Paspoorten kunnen net als identiteitskaarten alleen door de persoon in kwestie worden afgehaald. Wel kan familieleden of vrienden worden gevraagd om afschriften of kopieën bij de desbetreffende instanties te laten afhalen.

Het is voor jonge mannen die de achttienjarige leeftijd hebben bereikt en die hun militaire dienstplicht nog moeten vervullen, vrijwel onmogelijk om een uitreisvisum te verkrijgen. In geval van studie in het buitenland kan hierop een uitzondering worden gemaakt. Wel kan een dienstplichtige een paspoort krijgen met een geldigheidsduur van maximaal drie maanden.

Als een Syriër een paspoort bezit vormt dat geen indicatie dat hij niet strafrechtelijk of anderszins door de autoriteiten wordt vervolgd. Het is denkbaar dat hij/zij een paspoort kan hebben gekregen op het moment dat er (nog) geen juridische zaak tegen hem/haar liep, of dat die nog niet was afgerond.

¹⁹² Ruim US\$ 10.

¹⁹³ Aan joden worden paspoorten voor een periode van twee jaar verstrekt; zie ook paragraaf 3.2.3.

Het is niet waarschijnlijk dat een persoon na veroordeling voor een politiek delict alsnog een paspoort heeft gekregen. Ex-politieke gevangenen krijgen over het algemeen geen paspoort van de autoriteiten. De datum van afgifte van een paspoort zou wel een aanwijzing kunnen zijn of de houder van dat paspoort recentelijk nog problemen heeft gehad met de autoriteiten.

Na zijn ambtsaanvaarding in juli 2000 heeft de Syrische president Syriërs die in ballingschap in het buitenland leven, opgeroepen om terug te keren en mee te werken aan de aangekondigde hervormingen. Syrië heeft een ministerie voor Emigranten. Een onbekend aantal Syriërs heeft gevolg gegeven aan deze oproep. De afgelopen jaren zijn een aantal van deze teruggekeerde personen, ondanks dat zij van Syrische ambassades in het buitenland reisdocumenten hadden gekregen, alsnog na binnenkomst in Syrië opgepakt. De animo om terug te keren zou dan ook zijn afgenomen.

Proces-verbaal

In Syrië heeft iedereen over wie een proces-verbaal is opgemaakt, recht op een afschrift van dit proces-verbaal. Om dit afschrift moet wel uitdrukkelijk worden gevraagd, waarna een kopie op het politiebureau kan worden afgehaald.

Rijbewijs

Rijbewijzen worden uitgegeven door het Departement van Verkeerspolitie van het ministerie van Binnenlandse Zaken.

Mukhtar en afgifte van documenten

De mukhtar is een dorpshef met een behoorlijk aanzien. Alleen mannen komen in aanmerking voor deze functie. De functie is niet erfelijk, ook is het geen officiële overheidsfunctie. De mukhtar heeft geen officiële relatie met de burgemeester¹⁹⁴. De mukhtar heeft wel eigen stempels en formulieren die hij van het ministerie van Binnenlandse Zaken ontvangt. Hij krijgt geen officieel salaris, maar kan wel tarieven vragen voor zijn dienstverlening. Personen die documenten van de mukhtar willen hebben, betalen hiervoor. Elk dorp of grotere stadswijk heeft een mukhtar. De lokale Baath-partij nomineert haar kandidaat voor deze functie, in belangrijkere wijken in Damascus schijnt zelfs de president betrokken te worden bij de nominatie. De mukhtar moet bekend zijn met de inwoners van zijn wijk of dorp. De mukhtar stelt belangrijke documenten zoals geboorteaktes, overlijdensaktes en soms ook trouwaktes, op. Deze documenten kunnen dan door de houders worden gebruikt voor registratie in het bevolkingsregister. Pas als deze documenten door het ministerie van Binnenlandse Zaken zijn gelegaliseerd en in het bevolkingsregister zijn geregistreerd, krijgen zij een legale status en kunnen personen rechten ontleen aan de registratie. De mukhtar kan ook documenten¹⁹⁵

¹⁹⁴ In het Arabisch: Rais Al-Baladiya.

¹⁹⁵ In het Arabisch: 'Shahadat Al-Ta'rif, d.w.z. bewijs van inschrijving bij de mukhtar.

afgeven aan uit Syrië afkomstige Koerden die niet de Syrische nationaliteit hebben, niet geregistreerd staan en geen identiteitsdocumenten hebben (de zogenaamde ‘maktoum-een’)¹⁹⁶. In feite gaat het hierbij om documenten die vergelijkbaar zijn met een ‘attestatie de vita’. Maktoum-een hebben geen enkele juridische status in Syrië. In verband hiermee hechten de Syrische autoriteiten geen juridische waarde aan dergelijke documenten. Uit de praktijk blijkt overigens dat er de laatste jaren veel met dergelijke documenten wordt gefraudeerd.

3.2.5 Rechtsgang

Het rechtssysteem is gebaseerd op het Franse rechtstelsel. De grondwet spreekt van een onafhankelijke rechterlijke macht.^{197 198} Berechting van delicten die geen binnenlandspolitieke of veiligheidsdimensie hebben, geschiedt in het algemeen volgens de regels van de procesgang zoals die zijn neergelegd in de wet. De verdediging kan bij gewone burgerlijke of strafrechtprocessen verzoeken om vrijlating op borgtocht. Dit geldt evenwel niet voor degenen die beschuldigd worden van vergrijpen tegen de nationale veiligheid.

Opbouw rechtssysteem

Bovenaan het rechtssysteem staat het *Hoge Constitutionele Hof*, dat onder meer is belast met het toetsen van wetgeving aan de grondwet. Het Hof is samengesteld uit een president en vier rechters. Zij worden per decreet benoemd door de president voor een periode van vier jaar. Na deze periode zijn zij opnieuw benoembaar. Een *Hof van Cassatie*, bestaande uit een president, zeven vice-presidenten en 31 raadsheren, buigt zich op verzoek van de verdediging of de openbare aanklager over uitspraken gedaan in burgerlijke of strafrechtzaken door Hoven van Appèl. Er zijn 54 *Hoven van Appèl*, die ieder een eigen geografische jurisdictie bezitten ten aanzien van een deel van een provincie. Ieder Hof van Appèl is weer verdeeld in burgerlijke en strafrechtsheren, en buigt zich in beroep over uitspraken gedaan door Hoven van Eerste Aanleg en Vredesrechtbanken. Ieder Hof van Appèl bestaat uit een president, een aantal vice-presidenten¹⁹⁹ en raadsheren. Iedere provincie kent een of meerdere *Hoven van Eerste Aanleg*, die elk weer zijn

¹⁹⁶ Zie ook paragraaf 3.3.6.

¹⁹⁷ Artikel 131 van de grondwet luidt: ‘The judicial power is independent. The president of the Republic, assisted by the Supreme Judicial Council, shall guarantee this independence.’. Artikel 133 van de grondwet luidt: ‘(1) Judges are independent. They are subject to no authority other than that of the law in the discharge of their functions. (2) The honor, conscience and impartiality of judges shall be a guarantee of the rights and freedoms of individuals.’

¹⁹⁸ Zie ook US Department of State, ‘Country Reports on Human Rights Practices 2006 – Syria’ (Washington, 6 maart 2007).

¹⁹⁹ ‘Presidents of Chambers’.

verdeeld in verschillende kamers voor burgerlijke en strafrechtzaken. Elke kamer bestaat uit een rechter. Er zijn in totaal 72 Hoven van Eerste Aanleg. In de hoofdstad van elke provincie en in elk district bevinden zich een of meerdere *vredes rechtbanken* die jurisdictie bezitten over gewone burgerlijke en strafrechtzaken. Er zijn in totaal 227 vredes rechtbanken.

Personal status courts

Voor de verschillende bevolkingsgroepen bestaan er in Syrië zogenaamde '*personal status courts*'. Dit zijn religieuze rechtbanken die zich bezighouden met personen- en familierechtelijke aangelegenheden als huwelijk en echtscheiding. Voor moslims bestaat zo'n rechtbank uit één rechter.²⁰⁰ Ook druzen hebben een soortgelijke rechter.²⁰¹ Voor niet-moslims zijn er rechtbanken voor rooms-katholieken, voor aanhangers van christelijk orthodoxe religies, voor protestanten en voor joden. Christenen vallen voor wat betreft echtscheidingen onder het canonieke recht. Christelijke kerken in Syrië staan echtscheiding niet of nauwelijks toe. Voor het overige valt het familierecht onder het burgerlijke recht. Het burgerlijk familierecht is in Syrië evenwel in hoge mate ontleend aan de shari'a.

Op 18 juni 2006 heeft de president per decreet 31/2006 afgekondigd dat de katholieken in Syrië eigen wetgeving mogen toepassen voor wat betreft een aantal aspecten van het familierecht, zoals het erfrecht (man en vrouw worden gelijk gesteld aan elkaar), testamentaire bepalingen, adoptie (toegestaan voor katholieken) en het voogdijschap over kinderen. Dit decreet is alleen van toepassing op de katholieke gemeenschappen in Syrië (oosters-katholieke kerken en rooms-katholieke kerk). De Syrisch orthodoxe kerk heeft haar eigen wet; een nieuw wetsontwerp voor de orthodoxe kerken wordt momenteel door de Syrische overheid besproken en zou op korte termijn worden uitgevaardigd.

Militaire rechtbanken

Er zijn in Syrië militaire rechtbanken die speciaal belast zijn met strafrechtelijke aangelegenheden waarbij militairen betrokken zijn. In sommige gevallen kunnen ook burgers door deze rechtbanken worden berecht. Dit laatste is het geval wanneer er sprake is van een conflict tussen burgers en het leger. Ook in gevallen van overtredingen begaan door een groep, waarvan één of meerdere militairen deel uitmaken, wordt de groep als geheel door een militaire rechtbank berecht. Onder de noodwet kunnen – ook als er geen militairen bij betrokken zijn - burgers worden berecht door militaire rechtbanken op beschuldiging van verstooring van de openbare orde, het in het leven roepen van een onwettige organisatie of belediging van de organen van de staat en de president.

Voor de categorie van militairen van lagere rang bestaan er in iedere provincie rechtbanken, die gevormd worden door elk één rechter. Voor de categorie van

²⁰⁰ Arabisch: qadi shari'a.

²⁰¹ Arabisch: qadi mazhabi.

militairen met een officiersrang bestaan er rechtbanken in Damascus en in Aleppo, die elk uit drie rechters bestaan.

Tegen uitspraken van de militaire rechtbanken kan bij het Hof van Cassatie in beroep worden gegaan.

Buitengewone veiligheidsrechtbanken

Op 15 februari 2004 heeft de regering per wetgevend decreet nr.16 de gerechtshoven voor economische veiligheid²⁰² opgeheven. Economische misdrijven worden nu behandeld door reguliere rechtbanken.²⁰³ Als gevolg hiervan kent Syrië thans nog maar één buitengewone veiligheidsrechtbank, namelijk het *Hooggerechtshof voor de Staatsveiligheid*.²⁰⁴ Dit Hof opereert op grond van decreten die onder de geldende staat van beleg zijn uitgevaardigd.^{205 206} De werkwijze van dit hof is onderzoekend en bondig; elementaire juridische beginselen als niet schuldig tenzij het tegendeel kan worden bewezen, het recht om bewijsmateriaal aan te leveren of het recht op hoger beroep, worden nauwelijks door dit hof gerespecteerd. Het recht op juridische bijstand in processen voor deze speciale rechtbank is zeer beperkt. Advocaten krijgen doorgaans voorafgaande aan de zitting geen toegang tot hun cliënten.

3.2.6 Arrestaties en detenties

De Wet op de Noodtoestand geeft de autoriteiten onbeperkte bevoegdheden om aanhoudingen te verrichten.²⁰⁷ De bepalingen van de strafwet die er op zijn gericht om willekeurige aanhouding en detentie tegen te gaan, worden door deze wet buiten werking gesteld. Veiligheidsdiensten die iemand willen aanhouden, melden dit aan het ministerie van Binnenlandse Zaken. Dit ministerie voert een en ander in in een centraal computerbestand, dat door de verschillende opsporings- en grensbewakingsdiensten kan worden geraadpleegd. Voorzover bekend bestaat er slechts één landelijke signaleringslijst. Het is niet uit te sluiten dat door administratieve traagheid en/of slordigheden iemands naam (nog) niet op de

²⁰² Economic Security Court (ESC).

²⁰³ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2004 – Syria' (Washington, 28 februari 2005).

²⁰⁴ Supreme State Security Court (SSSC), ingesteld bij Legislative Decree no. 47 van 28 maart 1968.

²⁰⁵ Voor verdere achtergrond over deze rechtbank zie paragraaf 3.2.5. van het algemeen ambtsbericht Syrië van 17 mei 2004.

²⁰⁶ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2006 – Syria' (Washington, 6 maart 2007).

²⁰⁷ Zo staat artikel 4(a) van Legislative Decree 51 van 22 december 1962 toe: 'The placing of restrictions on freedom of individuals with respect to meetings, residence, travel and passage in specific places or at particular times. Preventive arrest of anyone suspected of endangering public security and order. Authorization to investigate persons and places. Delegation of any person to perform any of these tasks.'

opsporingslijst staat, terwijl een instantie wel om diens opsporing heeft verzocht. Het omgekeerde komt voor: iemand wordt niet meer gezocht maar diens naam staat nog op de opsporingslijst. Beschuldigingen als laster tegen de staat of de president (met name te gebruiken tegen mensenrechtenactivisten), in het leven roepen van een illegale organisatie (politieke tegenstanders, mensenrechtenactivisten, personen die beantwoorden aan een islamitisch-fundamentalistisch profiel) of separatistische activiteiten (met name Koerden) worden vaak gebruikt ter legitimering van aanhouding, detentie en veroordeling van personen in Syrië onder de staat van beleg. Willekeurige aanhouding en detentie komen in Syrië voor.²⁰⁸ Verdachten worden daarbij voor onbepaalde tijd incommunicado en zonder enige vorm van proces vastgehouden. Voorafgaande aan of tijdens de ondervraging van arrestanten die om politieke redenen zijn gearresteerd, is juridische ondersteuning niet toegestaan. Vaak verschaffen de politie-instanties nauwelijks of geen informatie aan familieleden over het welzijn van arrestanten, de lokatie van hun detentie of de reden waarom een persoon eventueel gedetineerd zou zijn. Er bestaat geen juridische schadeloosstelling tegen onwettige aanhouding en detentie.

Naast reguliere gevangenen waar ook politieke gevangenen worden vastgehouden zoals de Seydnaya- en de Adra-gevangenen, zijn er detentiecentra van de verschillende veiligheidsdiensten. Gevangenen in speciale detentieoordelen van veiligheidsdiensten hebben geen recht op bezoek van familieleden of van een advocaat. De omstandigheden in gevangenen zijn over het algemeen slecht.²⁰⁹ Internationale organisaties (zoals het Internationale Rode Kruis) hebben geen toegang tot gevangenen of tot detentieoordelen van veiligheidsdiensten. Familiebezoek in gevangenen is beperkt en vaak alleen mogelijk door het omkopen van bewakers. Het is gebruik in Syrië dat gedetineerden bij goed gedrag na het uitzitten van twee derde deel van hun straf in vrijheid worden gesteld.

Politieke gevangenen

Ook in de verslagperiode zijn talrijke mensen om politieke redenen gearresteerd en gedetineerd. Daarbij kunnen de volgende categorieën worden onderscheiden:

- personen verbonden met activiteiten van de oppositie of van maatschappelijke organisaties, of personen die op vreedzame wijze hun mening uiten;
- personen die banden hebben met de Koerdische oppositie en hun activiteiten;
- islamisten, dat wil zeggen personen verdacht van banden met de politieke islam.

Het aantal politieke gevangenen is niet bekend. Volgens mensenrechtenactivisten in Syrië zouden er in 2005 tenminste 325 politieke gevangenen in de Sednaya gevangenis zijn, ongeveer 150 politieke gevangenen in de Adra gevangenis, en mogelijk enkele honderden tot duizend politieke gevangenen in andere

²⁰⁸ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2006 - Syria' (Washington, 6 maart 2007).

²⁰⁹ Ibidem.

detentieoord in het gehele land.²¹⁰ Veel mensen die zijn verdwenen worden mogelijk nog in detentie vastgehouden of zijn in gevangenschap omgekomen. Voormalige (politieke) gevangenen worden vaak na hun vrijlating nog onderworpen aan de zogenaamde ‘rights ban’, die ingaat op de dag van de veroordeling tot minstens 10 jaar²¹¹ na afloop van de straf. Personen die met een ‘rights ban’ te maken hebben, mogen niet stemmen, (betaald) werk zoeken of in dienst treden bij de overheid; ook krijgen zij geen paspoort²¹². Ook kunnen politieke gevangenen na hun vrijlating nog worden onderworpen aan allerlei beperkende maatregelen, zoals een meldingsplicht. Soms worden personen bij hun vrijlating geronseld om als informant voor een van de veiligheidsdiensten te gaan werken.

Hoewel de Syrische autoriteiten op 17 en 18 januari 2006 een groep prominente oppositievoerders (Fawaz Tello, Walid Bunni en Habib Isa) en politici (de parlementariërs Riad Al-Seif en Mamoun Al-Homsi) vervoegd hebben vrijgelaten, zit Aref Dalilah nog steeds een gevangenisstraf van tien jaar uit²¹³. Aref Dalilah maakte deel uit van een groep hervormingsgezinde dissidenten die actief waren in de zogeheten ‘lente van Damascus’. Zij hadden een aanzet gegeven tot, dan wel deelgenomen aan debatten in zogenaamde politieke salons, die plaatsvonden tussen september 2000 en februari 2001, en waren veroordeeld door een strafrechtbank c.q. een staatsveiligheidsrechtbank tot langdurige gevangenisstraf, omdat zij de grondwet op illegale wijze zouden hebben geprobeerd te veranderen. Ook zouden zij het aanzien van de staat hebben geschaad, opgeroepen hebben tot onlusten en leugenachtige informatie hebben verspreid.

Gevangenen ten tijde van Libanese burgeroorlog

In 1999 verklaarden de autoriteiten dat alle Palestijnse, Jordaanse en Libanese burgers die uit Libanon tijdens en na de burgeroorlog in dat land (1975 – 1991) naar Syrië waren weggevoerd, waren vrijgelaten. Volgens Human Rights Watch zouden alleen al begin jaren negentig zo’n 17000 Libanese burgers en staatloze Palestijnen door toedoen van veiligheidsdiensten zijn verdwenen. Diverse ngo’s (waaronder de Libanese organisatie Support of Lebanese in Detention and Exile (SOLIDE)) en familieleden van hen die naar verluidt nog in gevangenschap verkeren, blijven de bewering van de autoriteiten in twijfel trekken dat alle

²¹⁰ US Department of State, ‘Country Reports on Human Rights Practices 2006 – Syria (Washington, 6 maart 2007).

²¹¹ US Department of State, ‘Country Reports on Human Rights Practices 2006 – Syria (Washington, 6 maart 2007) spreekt van een periode van 7 jaar ‘rights ban’.

²¹² US Department of State, ‘Country Reports on Human Rights Practices 2006 – Syria (Washington, 6 maart 2007).

²¹³ ‘Aref Dalilah (m), aged round 63, former dean of the Faculty of Economics of Aleppo University – prisoner of conscience/medical concern’, Amnesty International, AI Index:MDE 24/060/2006, van 4 oktober 2006.

personen die zouden zijn weggevoerd, in vrijheid zijn gesteld.^{214 215} Er zouden nog steeds Jordaanse, Libanese, Iraakse en Palestijnse politieke gevangenen in Syrië zijn.²¹⁶ Over hun exacte aantal is niets bekend. Volgens mensenrechtenorganisaties zouden in 2005 naar schatting tussen de 25 en 250 Libanese gevangenen in Syrië zijn.²¹⁷

Ahwaz Bevrijdingsorganisatie (ALO) – Faleh Abdullah Al-Mansouri

De voorzitter van de Ahwaz Bevrijdingsorganisatie (ALO)²¹⁸, Faleh Abdullah Al-Mansouri, die tevens de Nederlandse nationaliteit heeft, is tijdens een bezoek in Syrië opgepakt. Hij werd op 16 mei 2006 door Syrië aan Iran uitgeleverd. Drie andere Iraans-Arabische mannen die samen met hem in Syrië werden aangehouden, Rasool Mezrea, Jamal Obeidawi en Taher Ali Mezrea,²¹⁹ zijn voor zover bekend in vrijheid gesteld. UNHCR is bezig om hen voor hervestiging voor te dragen aan westerse landen.²²⁰

Op 5 maart 2007 arresteerden Syrische veiligheidseenheden opnieuw zes Iraans-Arabische mannen²²¹; vijf van hen zouden door UNHCR als vluchteling zijn erkend. Human Rights Watch was bang dat deze mannen door Syrië naar Iran zouden worden gedeporteerd, waar zij aan vervolging door de Iraanse autoriteiten dreigden te worden blootgesteld.²²² In april 2007 werden vijf van de zes gedetineerde Ahwazi's, dankzij interventies van de Europese Unie en de

²¹⁴ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2006 – Syria' (Washington, 6 maart 2007).

²¹⁵ 'Lebanon-Syria: Families of missing detainees in Syrian prisons demand action' (IRINNews – UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (UN OCHA), 24 april 2007).

²¹⁶ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2006 – Syria' (Washington, 6 maart 2007).

²¹⁷ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2006 – Syrië' (Washington, 6 maart 2007).

²¹⁸ De Ahwaz Liberation Organisation (ALO) is in 1990 voortgekomen uit enkele kleine groeperingen die zich richtten op de erkenning van de rechten van de Arabische minderheid in het zuidwesten van Iran, een gebied dat deze bevolkingsgroep aanduidt als 'Ahwaz', tevens de naam van de hoofdstad van het gebied. De belangrijkste doelstelling van de ALO is de volledige onafhankelijkheid voor de Arabische bevolkingsgroep in Ahwaz en derhalve losmaking van de Islamitische Republiek Iran. De ALO staat niet op de lijst van terroristische organisaties en personen, zoals gehanteerd door de EU. Voor zover bekend hebben de ALO en diens voorzitter zich niet ingelaten met activiteiten, die de grenzen van de Nederlandse democratische rechtsorde hebben overschreden.

²¹⁹ Amnesty International, AI Index: MDE 13/107/2006 en 13/130/2006 van 25 september en 30 november 2006.

²²⁰ Zie ook het antwoord van de minister van Buitenlandse Zaken op vragen van het lid Karimi (GroenLinks) over een in Syrië gearresteerde Nederlander van 30 augustus 2006.

²²¹ Het gaat hierbij om Afnan Azizi (20 jaar, student), Ahmad Asadi (28 jaar student), Ali Bouazar (24 jaar, in Iran bij verstek ter dood veroordeeld), Jaber Ebayat (19 jaar, student), Kamal Naseri (27 jaar, student) en Salahuddin Helali Majd (23 jaar student).

²²² 'Syria: Ethnic Arab refugees face persecution if returned to Iran', Human Rights Watch, New York, 5 april 2007.

bereidheid van de Australische regering om hen op te nemen, in vrijheid gesteld. De zesde persoon, Ali Bouazar, is nog steeds in detentie. Zijn verblijfplaats is onbekend. Het is niet uitgesloten dat hij al naar Iran is uitgezet. Ali Shakeh, een Ahwazi die eveneens in Syrië gedetineerd zat en naar het schijnt in detentie gemarteld te zijn, kon op 22 september 2007 samen met vrouw en kinderen eveneens naar Australië vertrekken.

3.2.6.1 Amnestieregelingen

In verband met door de president per decreet afgekondigde amnestieregelingen heeft in het verleden in Syrië diverse malen kwijtschelding van straf plaatsgevonden. Op grond hiervan zijn ook politieke gevangenen vrijgelaten.²²³

Amnestie van 28 december 2006

Op 28 december 2006 heeft president Al-Assad ter gelegenheid van het islamitische feest Eid Al-Adha een beperkte amnestie verleend.²²⁴ Deze amnestie betrof voornamelijk smokkelaars, militaire dienstplicht-ontduikers en jeugdige delinquenten. Slechts een klein aantal politieke gevangenen die zich aan minder ernstige vergrijpen als het beledigen van de president, het leger en staatsinstellingen hadden schuldig gemaakt, kreeg gratie.²²⁵

3.2.7 Mishandeling en foltering

Hoewel expliciet bij wet verboden²²⁶, bestaan er aanwijzingen dat politie en diverse veiligheidsdiensten lichamelijke en geestelijke mishandeling en foltering op grote schaal in de praktijk brengen op verdachte personen (met inbegrip van politieke tegenstanders) die zij aan ondervraging onderwerpen.²²⁷ Elk jaar wordt een aantal gevallen van overlijden in verband gebracht met mishandeling en/of foltering in gevangenissen. Volgens gegevens van advocaten en mensenrechtenactivisten komt mishandeling/foltering meestal voor onmiddellijk na arrestatie tijdens ondervraging door veiligheidsdiensten en tijdens de

²²³ Voor amnestieregelingen waarbij in het verleden politieke gevangenen zijn vrijgekomen zie ook paragraaf 3.2.6.1 van het algemeen ambtsbericht Syrië van 17 mei 2004.

²²⁴ Décret législatif no. 58 pour l'année 2006 portant sur une amnestie générale des crimes commis avant le 28/12/2006.

²²⁵ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2006 – Syria' (Washington, 6 maart 2007).

²²⁶ Artikel 28 Grondwet: 'No one may be tortured physically or mentally or treated in a humiliating manner.'

²²⁷ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2006 – Syria' (Washington, 6 maart 2007; 'Syria: Beatings of PoCs must end, officials who have perpetrated or facilitated abuses must be prosecuted', AI Index: MDE 24/008/2007 van 15 februari 2007).

incommunicado detentie.²²⁸ Hierbij afgedwongen bekentenissen kunnen worden gebruikt in zaken voor het Hooggerechtshof voor de Staatsveiligheid (SSSC). Deze praktijken zijn in het kader van de politieke repressie heel gangbaar. Hoewel partij bij het anti-Folterverdrag van 1984, vormt het niet erkennen door Syrië van de bevoegdheden van het anti-foltercomité een beperking van de werking van dat verdrag met betrekking tot Syrië.

3.2.8 Verdwijningen

Of in de verslagperiode politiek gemotiveerde verdwijningen in Syrië hebben plaatsgevonden is niet met zekerheid bekend.²²⁹ Ondanks herhaalde verzoeken van internationale mensenrechtenorganisaties en buitenlandse regeringen om informatie, hebben de autoriteiten tot nog toe weinig gegevens verstrekt over het welzijn en omstandigheden van personen die al jaren incommunicado worden vastgehouden, of van wie alleen de aanvangsdatum van hun detentie bekend is.²³⁰

3.2.9 Buitengerechtelijke executies en moorden

Gevallen van overlijden tijdens detentie zijn door de autoriteiten nooit onderzocht. Het aantal of de identiteit van personen die sinds de jaren tachtig van de vorige eeuw in gevangnissen zijn overleden, blijft onbekend.

3.2.10 Doodstraf

Het civiele strafrecht kent de doodstraf (door ophanging) als maximumstraf voor een aantal delicten als moord, ernstige seksuele en drugsvergrepen en lidmaatschap van de verboden Moslimbroederschap. Het militaire strafrecht kent de doodstraf voor desertie of muiterij tijdens oorlogshandelingen. Gewoonlijk worden doodvonnissen niet publiekelijk voltrokken. De daadwerkelijke tenuitvoerlegging van de doodstraf moet door het staatshoofd worden bekrachtigd. In zijn derde periodieke verslag gedateerd oktober 2004 aan de VN Mensenrechten Commissie (HRC) heeft Syrië aangegeven dat er in 2002 en 2003 doodvonnissen ten uitvoer zijn gebracht. Naar verluidt zou het aantal uitgesproken en daadwerkelijk ten uitvoer gebrachte doodvonnissen groter zijn dan tot nu toe bekend was. In 2006 en 2007 werden diverse personen op beschuldiging van lidmaatschap van de Moslimbroederschap door het Hooggerechtshof voor de

²²⁸ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2006 – Syria' (Washington, 6 maart 2007).

²²⁹ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2006 – Syria' (Washington, 6 maart 2007).

²³⁰ Idem.

Staatsveiligheid ter dood veroordeeld; nadien werd in alle gevallen het vonnis omgezet in twaalf jaar gevangenisstraf.

3.3 Positie van specifieke groepen

Louter het behoren tot één van de in deze paragraaf omschreven specifieke groepen zal voor zover bekend niet leiden tot een onevenredige of discriminatoire bestraffing of tenuitvoerlegging van een straf die wordt opgelegd bij (strafrechtelijke) vervolging wegens een algemeen delict.

3.3.1 Vrouwen

Vrouwen nemen actief deel aan het maatschappelijk leven in Syrië, al zijn er maar weinig vrouwen die hoge posities binnen de overheid, de politiek en het bedrijfsleven innemen. De regering bevordert onderwijs voor vrouwen. Een belemmering voor de gelijkwaardige ontplooiing van vrouwen in de Syrische samenleving wordt gevormd door de toepassing van het traditionele islamitische familierecht.²³¹ Hierdoor hebben vrouwen, met name in geval van echtscheiding, een achtergestelde positie. De Syrische regering heeft op 24 april 2007 in de vorm van een wetsvoorstel haar intentie publiek gemaakt om een aantal voorbehouden die zijn gemaakt door Syrië bij het partij worden bij het VN-Verdrag betreffende de Uitbanning van alle Vormen van Discriminatie van Vrouwen, in te trekken. Het betreft met name voorbehouden ten aanzien van bepalingen van dit verdrag die in strijd zouden zijn met de shari'a. Het daadwerkelijk intrekken van deze voorbehouden zou de Syrische regering verplichten om de nationale wetgeving terzake aan te passen en daarmee de rechtspositie van vrouwen in Syrië te verbeteren.²³²

Er zijn geen kledingvoorschriften die van overheidswege worden opgelegd. In moslimkringen is de afgelopen jaren wel sprake van een toename van het dragen van een hoofddoek door vrouwen en meisjes.

Voor algemene informatie over geweld tegen vrouwen, eerwraak en bloedwraak zie paragraaf 3.3.1 van het algemeen ambtsbericht Syrië van 7 augustus 2006. In de verslagperiode hebben zich geen nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

²³¹ US Department of State, 'International Religious Freedom Report 2006 – Syria' (Washington, 15 september 2006).

²³² Zie ook paragraaf 3.1.2.

3.3.2 Minderjarigen

Vanaf achttien jaar is een persoon in Syrië wettelijk meerderjarig en wordt geacht handelingsbekwaam te zijn. Een minderjarige dient een zelfstandig identiteitsdocument aan te vragen vanaf zijn vijftiende jaar. Voor paspoorten geldt dat minderjarigen tot vijftien jaar toestemming moeten hebben van hun wettige voogd voor de aanvraag van een eigen document. De aanvraag moet worden ingediend door de wettige voogd.

Bij afwezigheid van de ouders (door overlijden of verblijf buiten Syrië) worden minderjarigen vrijwel altijd door familieleden opgevangen. In eerste instantie zal dit de familie van vaderszijde zijn; als die niet aanwezig is of afziet van deze verplichting, kan de familie van moederszijde opvang aanbieden. Als er geen familieleden zijn die de voogdij op zich kunnen nemen, is de familierechter²³³ verantwoordelijk. De familierechter zal een persoon aanwijzen, die 'hoederecht/zorgrecht' krijgt, alsook een voogd aanwijzen. Deze laatste persoon is verantwoordelijk voor alle financiële aangelegenheden betreffende het kind, in het bijzonder in het geval van erfenissen.

Voor algemene informatie over opvang van wezen en minderjarigen zie paragraaf 3.3.2 van het algemeen ambtsbericht van 7 augustus 2006. In de verslagperiode hebben zich geen nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Op 22 december 2006 mochten twee Nederlandse kinderen die sinds 26 juni 2006 op het terrein van de Nederlandse ambassade in Damascus verbleven, naar hun moeder in Nederland terugkeren. Zij werden in augustus 2004 door hun Syrische vader uit Oude Pekela ontvoerd, maar wisten te ontkomen en naar de Nederlandse ambassade te vluchten.

3.3.3 Vooraanstaande intellectuelen en schrijvers

Syrië kent een strakke censuur. Verspreiding van informatie die de regering onwelgevallig is en/of kritiek leveren op het overheidsbeleid kan leiden tot maatregelen zoals arrestatie maar ook intimidatie. Zo kunnen journalisten en schrijvers worden gesommeerd om zich te melden bij de veiligheidsdienst voor een gesprek. Ook kunnen journalisten en schrijvers worden geconfronteerd met uitreisverboden. Kranten- en/of tijdschriftuitgevers kunnen een verbod krijgen op publicatie. Kritische publicaties op websites kunnen repercussies tot gevolg hebben, zoals aanhouding van de auteur of blokkeren van de website zelf.

²³³

In het Arabisch: Qadi Al-Shara'a.

3.3.4 Homoseksuelen

Homoseksualiteit in het openbare leven is een taboe. Homoseksuele mannen en vrouwen kunnen in Syrië niet vrijelijk voor hun geaardheid uitkomen.

Homoseksualiteit zou kunnen leiden tot problemen in de sociale omgeving, met name binnen de familie en de directe vriendenkring. Openlijke homoseksualiteit wordt zelden geaccepteerd.

De Syrische wet stelt het hebben van ‘tegennatuurlijk seksueel contact’ strafbaar met maximaal drie jaar gevangenisstraf.²³⁴ Het is niet waarschijnlijk dat er bescherming zal worden gezocht bij de autoriteiten indien een persoon wordt lastig gevallen vanwege zijn of haar homoseksualiteit. In de praktijk vindt geen actief vervolgingsbeleid plaats, tenzij er sprake is van homoseksuele relaties met minderjarigen. Er zijn geen aanwijzingen dat een toenemende islamisering van de Syrische samenleving tot een veranderende opstelling ten aanzien van homoseksuelen leidt.

3.3.5 Palestijnen

Over de positie van Palestijnen in Syrië is in januari 2002 een separaat algemeen ambtsbericht verschenen.

Het overgrote deel van de Palestijnse vluchtelingen in Syrië²³⁵ staat geregistreerd bij de United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA)²³⁶ en heeft een eigen UNRWA-registratienummer. Dit nummer mag bij betrokkene bekend worden verondersteld. In het geval dat iemand stelt dit UNRWA-registratienummer niet te kennen, kan hij/zij dit registratienummer zelf of eventueel via familieleden zonder problemen bij UNRWA achterhalen. Het UNRWA-registratienummer bestaat uit een achttal cijfers aan de hand waarvan de geografische plaats waar de Palestijnse vluchtelingen geregistreerd staan, kan worden nagegaan.

Daarnaast staan veel Palestijnse vluchtelingen en hun nakomelingen in Syrië bij de General Authority for Palestine Arab Refugees (GAPAR)²³⁷ geregistreerd. Zij krijgen vanuit het door GAPAR bijgehouden bevolkingsregister een eigen Syrisch registratienummer toegekend. Dit unieke nummer (ook met aanduiding ‘kh’ en plaatsnaam) dat kan worden achterhaald, komt voor op de Syrisch-Palestijnse vluchtelingendocumenten die door de Palestijnse Afdeling van het Syrische ministerie van Binnenlandse Zaken aan bij GAPAR geregistreerde Palestijnen

²³⁴ Artikel 520 Wetboek van Strafrecht (*uit 1949*) luidt als volgt: ‘Ieder tegennatuurlijk seksueel contact wordt bestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste drie jaar.’; The International Lesbian and Gay Association (ILGA), ‘World Legal Survey 2006’.

²³⁵ Thans geschat op ongeveer 400.000 personen.

²³⁶ Palestijnen noemen UNRWA doorgaans Al-Wikala (in het Engels: the Agency) of Wikalat Al-Gawt (in het Engels: the Relief Agency).

²³⁷ In het Arabisch: Al-Hai’a Al-‘Ammah lil-Laji’een Al-‘Arab Al-Falastiniyyeen.

wordt afgegeven. Tot hun vijftiende levensjaar staan Syrische Palestijnen geregistreerd op de documenten van hun ouders. Daarna kunnen zij een eigen Syrisch-Palestijns vluchtelingen document aanvragen. De meeste Palestijnen in Syrië zijn in het bezit van een dergelijk document. Het document heeft een geldigheidsduur van vijf jaar. In tegenstelling tot de vrijwillige registratie bij UNRWA is registratie bij GAPAR wel algemeen verplicht. Zonder een GAPAR-registratie kan men geen reisdocument krijgen.

Ten slotte is er nog een groep van Palestijnse vluchtelingen die bij UNRWA noch bij GAPAR geregistreerd staat. Deze groep is 30.000 tot 40.000 personen groot. Zij hebben geen Syrische identiteitsbewijzen met een uniek identiteitsnummer. Vaak gaat het hierbij om Palestijnen en hun afstammelingen die na de Palestijnse opstand van 1970 in Jordanië naar Syrië zijn gevlucht.

Voor de situatie van Palestijnse vluchtelingen afkomstig uit Irak zie ook paragraaf 4.2.

3.3.6 Koerden

De Koerdische bevolkingsgroep wordt niet louter op grond van haar etnische afkomst vervolgd, dan wel discriminatoir gestraft. Individuele leden van de Koerdische bevolkingsgroep worden niet vervolgd louter vanwege hun Koerdische afkomst. Er zijn ongeveer 1,4 – 1,8 miljoen Koerden (ongeveer 10% van de totale Syrische bevolking) met een Syrische nationaliteit. Daarnaast zijn er zo'n 200.000 – 300.000 personen van Koerdische afkomst in Syrië, die niet de Syrische nationaliteit hebben.

Status

Koerden in Syrië kunnen naar status als volgt worden onderscheiden:

- a. Koerden die de Syrische nationaliteit bezitten, een Syrisch paspoort (kunnen) bezitten en niet als Koerd geregistreerd staan;
- b. Uit Syrië afkomstige Koerden die niet de Syrische nationaliteit hebben en die als 'vreemdeling'²³⁸ geregistreerd staan in de vreemdelingenregistratie van de provincie Al-Hasakah en een oranjekeurige identiteitskaart hebben^{239 240};

²³⁸ In het Arabisch: ajnabi. Er zouden thans zo'n 200.000 van dergelijke 'vreemdelingen' ('ajaniib') in Syrië verblijven (Robert Lowe, 'The Syrian Kurds: A People Discovered', Londen, januari 2006).

²³⁹ Het register voor vreemdelingen in Al-Hasakah is het enige afgiftepunt voor vreemdelingenregistratie (door middel van de oranjekeurige identiteitskaart) voor uit Syrië afkomstige Koerden die niet de Syrische nationaliteit hebben. De achterliggende reden is dat deze personen (oorspronkelijk uit Turkije en Iran afkomstig) in eerste instantie in de provincie Al-Hasakah verbleven. Koerden met deze achtergrond, ook al wonen ze elders in Syrië, moeten zich in Al-Hasakah laten registreren.

²⁴⁰ Met de oranjekeurige identiteitskaart kunnen de onder b genoemde Koerden in Syrië zelf reizen. Zij krijgen echter geen paspoort van de Syrische autoriteiten. Indien men zonder

- c. Uit Syrië afkomstige Koerden die niet de Syrische nationaliteit hebben, maar die in hun woonplaats elders in Syrië geregistreerd staan²⁴¹ en op basis van deze registratie over identiteitsdocumenten zouden kunnen beschikken;
- d. Uit Syrië afkomstige Koerden die niet de Syrische nationaliteit hebben, niet geregistreerd staan en geen identiteitsdocumenten hebben²⁴².
- e. Koerden die bijvoorbeeld uit Irak of Turkije afkomstig zijn, en over reisdocumenten van het land van herkomst zouden kunnen beschikken;
- f. Iraakse Koerden, die als identiteitsbewijs alleen hun in Irak uitgegeven identiteitskaart kunnen tonen en een zogenaamde 'reisbrief' met stempel van de Syrische veiligheidscontrole ter goedkeuring van binnenkomst in Syrië via de onofficiële overgang bij Fish Khabour aan de grens met Noord-Irak.²⁴³
- g. Iraakse Koerden met of zonder reisdocumenten. Deze categorie werd sinds begin 1994 tot aan de opheffing van de Iraakse Baath-partij door de onder Syrische controle staande Iraakse afdeling van de Baath-partij nog slechts in zeer speciale gevallen voorzien van identiteitskaarten die waren uitgegeven voor Iraakse vluchtelingen. Deze kaarten, die wit van kleur waren, hielden een vorm van registratie in.

De onder categorie a. hierboven genoemde Koerden die de Syrische nationaliteit hebben, hebben dezelfde politieke rechten als hun Arabische medeburgers, maar geen culturele rechten. Onderwijs, radio/televisie en publiceren in de Koerdische taal is verboden. De onder categorieën b. t/m d. hierboven genoemde Koerden die niet de Syrische nationaliteit hebben, hebben geen primaire civiele en sociale rechten (bijvoorbeeld het recht op bezit of eigen middelen van bestaan). De onder categorie d. hierboven genoemde Koerden hebben geen officiële identiteitskaart, zij kunnen niet legaal naar het buitenland reizen of een huwelijk wettelijk laten registreren. De Koerdische bevolking in Syrië staat regelmatig bloot aan arrestatie en intimidatie onder het mom van openbare veiligheid. Hoewel er intern bij de overheid gesproken wordt over de problemen waarmee Koerden in Syrië zich in het dagelijkse leven geconfronteerd weten, is er tot nog toe weinig gedaan om het leed te verzachten.²⁴⁴ De Syrische overheid, waaronder de president, heeft bij verschillende gelegenheden de afgelopen jaren in de media maar ook aan Koerdische leiders in Syrië laten doorschemeren ernst te willen maken met de oplossing van het vraagstuk van staatloze Koerden en te willen bekijken of betrokkenen alsnog Syrisch staatsburger zouden kunnen worden. Zo hield vice-

toestemming Syrië is uitgereisd, dan is er voor deze groep 'buitenlanders' in principe geen mogelijkheid om Syrië weer met toestemming van de Syrische autoriteiten in te reizen.

²⁴¹ Dat wil zeggen niet in het register voor vreemdelingen in Al-Hasakah, maar elders in Syrië.

²⁴² De zogenaamde 'niet-geregistreerden' ('not appearing in the records', 'unregistered', 'undisclosed'); in het Arabisch: maktoum(een). Er zouden thans tussen de 75.000 en 100.000 'niet-geregistreerden' in Syrië verblijven (Refugees International, 'Buried Alive – Stateless Kurds in Syria', Washington, januari 2006).

²⁴³ Deze grensovergang is op dit moment gesloten. Een precieze datum voor de sluiting is niet bekend. Er zijn geen aanwijzingen dat deze overgang de afgelopen jaren open is geweest.

²⁴⁴ Robert Lowe, 'The Syrian Kurds: A People Discovered' (Londen, januari 2006).

president Najah Al-Attar in 2006 twee bijeenkomsten met Koerdische leiders en intellectuelen, waarbij problemen van Koerden in Syrië werden besproken, inclusief de situatie van staatloze Koerden. In maart 2007 gaf de Syrische president in een interview met Al-Jazeera opnieuw aan een oplossing te zoeken voor het probleem van staatloze Koerden in Syrië. Tot op heden zijn er nog geen resultaten te zien.

*Koerdische partijen*²⁴⁵

Er bestaan een aantal Koerdische partijen in Syrië, waarvan sommige zich hebben verenigd in enkele verbanden en een aantal dat daarbuiten opereert, namelijk:

a. *Partijen verenigd in het Democratisch Koerdisch Verbond (Al-Tahaluf Al-Dimuqrati Al-Kurdi)*.²⁴⁶ Dit samenwerkingsverband werd in februari 1992 gevormd en is partij bij de verklaring van oktober 2005 over politieke hervormingen en verkiezingen²⁴⁷.

- de Democratische Koerdische Partij (Al-Hizb Al-Dimuqrati Al-Kurdi); één van de twee vleugels van deze partij wordt geleid door Nasreddin Ibrahim;²⁴⁸
- de Democratische Progressieve Koerdische Partij (Al-Hizb Al-Dimuqrati Al-Taqaddumi Al-Kurdi), secretaris-generaal van deze partij die nauwe banden onderhoudt met de Iraaks-Koerdische leider Jalal Talabani, is Abdul Hamid Haj Darwish;²⁴⁹
- de Democratische Koerdische Eenheidspartij (Al-Hizb Al-Wahda Al-Dimuqrati Al-Kurdi) (Yekiti partij), secretaris-generaal is Mohiuddin Sheikh Ali, voorzitter is Ismail Omar;²⁵⁰
- de Koerdische Linkerpartij (Al-Hizb Al-Yasari Al-Kurdi); één van de twee vleugels wordt geleid door Mohammad Moussa Mohammad.

b. *Partijen verenigd in het Democratische Koerdische Front (Al-Jahba Al-Dimuqratyah Al-Kurdiyah)*:

- de Democratische Koerdische Partij (Al-Hizb Al-Dimuqrati Al-Kurdi), secretaris-generaal van deze partij die nauwe banden onderhoudt met de Iraaks-Koerdische leider Barzani, is Nazir Mustafa;²⁵¹

²⁴⁵ Onderstaand overzicht is niet volledig. Er vinden regelmatig splitsingen en fusies plaats in en tussen partijen. Informatie is in het algemeen moeilijk te krijgen, al onderhouden steeds meer partijen een website. De mate waarin deze partijen actief zijn, verschilt per partij en verandert ook regelmatig. Alle Koerdische partijen zijn illegaal, maar er bestaan marges binnen welke activiteiten worden gedoogd.

²⁴⁶ Zie ook www.geocities.com/hevbendi.

²⁴⁷ Déclaration de Damas pour le changement national démocratique.

²⁴⁸ Zie ook www.alparty.org.

²⁴⁹ Zie ook www.dimoqrati.com.

²⁵⁰ Zie ook www.yek-dem.com.

- de Democratische Progressieve Koerdische Partij (Al-Hizb Al-Dimuqrati Al-Taqaddumi Al-Kurdi), onder leiding van Aziz Daoud;
- de Nationale Democratische Koerdische Partij (Al-Hizb Al-Watani Al-Dimuqrati Al-Kurdi), secretaris-generaal is Taher Sufuk.

c. Samenwerkingsverband tussen

- de Koerdische Azadi Partij (Al-Hizb Al-Azadi Al-Kurdi), onder leiding van Kheireddin Murad; deze partij is twee jaar geleden voortgekomen uit een samengaan van een vleugel van de Koerdische Linkerpartij (Al-Hizb Al-Yasari Al-Kurdi) onder leiding van Kheireddin Murad met de Democratische Unie Partij (Al-Hizb Al-Ittihad Al-Dimuqrati),
- de Democratische Koerdische Eenheidspartij (Al-Hizb Al-Wahda Al-Dimuqrati Al-Kurdi) (Yekiti partij), secretaris-generaal is Mohiuddin Sheikh Ali, voorzitter is Ismail Omar,
- de Toekomstpartij (Al-Mustakbal) die wordt geleid door Michael Tamno.

d. Partijen die buiten deze verbanden opereren:

- een aparte vleugel van de Democratische Koerdische Eenheidspartij (Al-Hizb Al-Wahda Al-Dimuqrati Al-Kurdi)(Yekiti Partij) onder leiding van Fuad Aliko;²⁵²
- een aparte vleugel van de Democratische Koerdische Partij (Al-Hizb Al-Dimuqrati Al-Kurdi), secretaris-generaal is Sheikh Baki, volgens andere bronnen is dit Jamal Seida;
- de Syrische tak van de PKK, namelijk de Syrisch Democratische Unie Partij (Partiya Yeketiya Dimuqratiya)(PYD), onder leiding van Fuad Omar;²⁵³
- een afscheiding van de PYD, namelijk de Democratische Koerdische Syrische Eendrachtspartij (Al-Hizb Al-Wifaq Al-Dimuqrati Al-Kurdi Al-Suri) onder leiding van Narain Kamar.²⁵⁴

Politieke activiteiten

Hoewel hun eenzelfde behandeling ten deel zal kunnen vallen als andere Syriërs die wegens (vermeende) politieke activiteiten worden opgepakt, zijn veel Koerden ook buiten de toegestane marge politiek actief. Het is echter onduidelijk hoe ruim het Syrische gedoogbeleid is voor Koerdische politieke activiteiten. Koerdische partijen zijn officieel niet toegestaan. In de praktijk werd enige politieke activiteit

²⁵¹ Zie ook www.pdkxy.net.

²⁵² Naar verluidt zou de Koerdische Azadi Partij nauw samenwerken, in de vorm van een coördinatie comité, met de Yekiti partij van Fuad Aliko (voorheen onder leiding van Hassan Salah).

²⁵³ Zie ook www.pyd.se.

²⁵⁴ Zie ook www.rekeftin.com.

van Koerdische partijen gedoogd. Openlijke politieke activiteiten georganiseerd door Koerdische partijen vinden voorzover bekend in het algemeen in Syrië niet plaats. Voorzover bekend betrachten Koerdische partijen in Syrië echter wel de nodige voorzichtigheid bij het verspreiden van partijvlugschriften. Hoewel zij wel bijeenkomsten hebben, geschiedt zulks niet al te openlijk. Koerdische partijen gaan er vanuit dat de autoriteiten op de hoogte zijn van hun activiteiten en bijeenkomsten. Het is evenwel niet duidelijk wanneer en om welke redenen de autoriteiten zullen ingrijpen.

Na de massale arrestaties naar aanleiding van de rellen begin juni 2005 in de stad Al-Qamishli²⁵⁵ is er thans in de door Koerden bewoonde gebieden sprake van een gespannen rust. Vrijwel alle personen die opgepakt waren naar aanleiding van de rellen in de stad Al-Qamishli zijn door de Syrische overheid in vrijheid gesteld. Een deel van hen kwam eerst vrij op basis van presidentiële amnestieën na eerder te zijn veroordeeld door speciale rechtbanken. Orde- en veiligheidsdiensten zijn duidelijk aanwezig en houden de leiding van Koerdische groeperingen in de gaten. Tegen 49 Koerden uit Syrië loopt een proces voor het militair tribunaal in Damascus. Betrokkenen zijn in afwachting van de uitkomst van het proces op vrije voeten gesteld. Zij zouden hebben deelgenomen aan een demonstratie die op 5 juni 2006 in Al-Qamishli plaatshad in verband met de moord in 2005 op Sheikh Al-Khiznawi. Betrokkenen worden beschuldigd van vernieling. Op 4 februari 2007 werden twaalf Koerden, waaronder drie minderjarigen, vanwege betrokkenheid bij een verboden organisatie veroordeeld tot gevangenisstraffen tussen 2½ en 7½ jaar.²⁵⁶

Op 20 december 2006 werd Muhi Al-Din Sheikh Aali, secretaris van de verboden Yeketi (Democratische Unie Partij) door de militaire veiligheidsdienst in een koffiehuis in Aleppo aangehouden. Hij werd vervolgens ongeveer twee maanden in incommunicado detentie gehouden. Bij zijn vrijlating op 16 februari 2007 bevond hij zich in een gebouw van de politieke veiligheidsdienst in Damascus.²⁵⁷ Amnesty International heeft er in een verklaring van 21 maart 2007 bij de Syrische autoriteiten op aangedrongen een onderzoek in te laten stellen naar de vermeende betrokkenheid van veiligheidsfunctionarissen bij de verdwijning en moord in mei 2005 op de Koerdische geestelijk leider Sheikh Mohammad Ma'shuq Al-Khiznawi.²⁵⁸

²⁵⁵ Zie ook het algemeen ambtsbericht Syrië van 17 mei 2004.

²⁵⁶ AFP, 4 februari 2007.

²⁵⁷ Amnesty International, AI Index: MDE 24/010/2007 van 22 februari 2007.

²⁵⁸ 'Syria: Amnesty International calls for new and impartial investigation into abduction and killing of Sheikh Muhammad Ma'shuq Al-Khisnawi', AI Index: MDE 24/019/2007 van 21 maart 2007.

Terugkeer Syrische PKK-aanhangers

De Syrische overheid heeft de afgelopen jaren uit Irak of Turkije teruggekeerde Syrische Koerden aangehouden op verdenking van lidmaatschap van de in Syrië verboden PKK en betrokkenheid bij militaire acties. De sterk verbeterde relaties tussen Syrië en Turkije lijken er debet aan te zijn dat de Syrische autoriteiten nu optreden tegen Syrische PKK-militanten. De afgelopen maanden zijn enkele tientallen Syrische Koerden voorgeleid bij de Staatsveiligheidsrechtbank in Damascus; volgens Syrische mensenrechtenorganisaties zou het gaan om meer dan honderd Syrische Koerden die op grond van de eerder aangegeven beschuldigingen zijn opgepakt. Van hen is inmiddels een aantal veroordeeld tot gevangenisstraffen van twee à drie jaar.

Partiya Yeketiya Dimokratiya (PYD)

Nadat PKK-leider Abdullah Öcalan najaar 1998 gedwongen werd Syrië te verlaten (zie ook paragraaf 3.3.6 van het algemeen ambtsbericht Syrië van 17 mei 2004), is de Syrische tak van de PKK onder de naam Partiya Yeketiya Dimokratiya (Democratische Unie Partij – PYD) verder gegaan. Voor de uitzetting van Öcalan zou de Syrische tak van de PKK goede banden met de Syrische veiligheidsdiensten hebben onderhouden. Naar verluidt is er nauwelijks contact tussen de andere Koerdische partijen en de PYD. De PYD wordt door de andere Koerdische partijen niet als een Syrisch Koerdische partij gezien, maar als een door de Turkse Koerden gedomineerde partij. Ook zou de PYD de gewapende strijd willen voortzetten. De PYD wordt beschuldigd van betrokkenheid bij aanslagen op leden van de Democratische Koerdische Syrische Eendrachtspartij (Al-Hizb Al-Wifaq Al-Dimuqrati Al-Kurdi Al-Suri), een partij die zich heeft afgescheiden van de PYD en zich op vreedzame wijze inzet voor de verbetering van de situatie van Koerden in Syrië.²⁵⁹ Over de relatie tussen de PYD en Iraans-Koerdische groepen als de PEJAK is geen informatie bekend.

In Syrië hebben de twee belangrijkste Koerdische partijen in Noord-Irak, de Koerdistaanse Democratische Partij (KDP) onder leiding van voorzitter Massoud Barzani, en de Patriottische Unie van Koerdistan (PUK) onder leiding van secretaris-generaal Jalal Talabani, hun eigen vertegenwoordigers. Over eventuele samenwerking tussen KDP en PUK bij het opsporen van voortvluchtige criminelen of om politieke redenen gezochte personen die zich mogelijk in Syrië bevinden, is niets bekend.

²⁵⁹

Amnesty International, AI urgent action MDE 24/088/2005 van 22 september 2005.

3.3.7 Dienstplichtigen

Duur

Sinds 6 januari 2005 is de algemene dienstplicht ²⁶⁰ voor mannen vanaf achttien jaar met zes maanden verkort. Thans moeten mannen twee jaar dienen in de strijdkrachten. Ditzelfde geldt voor Palestijnen die in Syrië wonen. Vrouwen kunnen op vrijwillige basis bepaalde militaire taken vervullen. Syriërs die tot een religieuze of etnische minderheid behoren, zijn net als andere Syriërs dienstplichtig, met uitzondering van leden van de joodse gemeenschap en staatloze Koerden die al dan niet geregistreerd zijn. Overigens is het onwaarschijnlijk dat ex-politieke gevangenen na hun vrijlating nog hun dienstplicht moeten vervullen. De dienstplicht is een wettelijke verplichting. Bij niet verschijnen na een oproep worden de militaire autoriteiten geïnformeerd en zal de militaire politie stappen zetten tot aanhouding van betrokkene. Bij in diensttreding dient een Syriër zijn identiteitsbewijs in te leveren. Na vervulling van zijn militaire dienstplicht kan een persoon in het bezit worden gesteld van een paspoort. Het is niet mogelijk voor personen die de dienstplicht hebben ontdoken om een paspoort te krijgen. Wel kunnen zij een laissez-passer ²⁶¹ krijgen om naar Syrië terug te keren. Staatloze Palestijnen vervullen in principe hun dienstplicht in het Palestijnse Bevrijdingsleger²⁶² (PLA) (of ‘Yarmouk Brigades’²⁶³), een Palestijns onderdeel van het Syrische leger. Onttrekken zij zich aan de dienstplicht dan worden zij op gelijke wijze behandeld als Syriërs die een dergelijk delict hebben gepleegd.

Recruterings

Bij het bereiken van de 18-jarige leeftijd krijgen mannen een oproep zich te melden bij het plaatselijke recruteringsbureau van het leger²⁶⁴. De gegevens van de burgerlijke stand zijn de basis voor deze oproep. Indien men zich (langdurig) in het buitenland bevindt, informeert het recruteringsbureau de familie in Syrië of anderszins wordt een oproep gedaan via de Syrische ambassade naar het buitenlandse adres van de familie (voorzover bekend). Indien men door omstandigheden (nog) niet zijn dienstplicht kan vervullen, kan uitstel worden verkregen, bijvoorbeeld om redenen van studie. In dat geval moet men een bewijs van inschrijving aan een onderwijsinstelling overleggen. In Syrië bestaat dienstplicht voor mannen van 18

²⁶⁰ In het Arabisch: Al-Khidma Al-Ijbariya.

²⁶¹ Arabisch: wathiqat Al-Murur.

²⁶² In het Arabisch: Jaysh Al-Tahrir Al-Filastini.

²⁶³ De Yarmouk-Brigades waren oorspronkelijk gevestigd in Jordanië, maar werden na de burgeroorlog in Jordanië in 1970/1971 verdreven naar andere landen, waaronder Syrië en Libanon. De Brigades zijn op den duur opgegaan in het Palestijnse Bevrijdingsleger (PLA) dat deel uitmaakt van het Syrische leger. De term ‘Yarmouk Brigades’ wordt in verband hiermee nog zelden meer gebruikt.

²⁶⁴ In het Arabisch: shirbet tedjniid.

tot 50 jaar. De eerste oefening is 24 maanden (voor academici in sommige gevallen 18 maanden.).

Vervangende dienst

Het is mogelijk om voor de gehele periode van de militaire dienst vervangende dienst in het leger te verrichten als arts of ingenieur. Daarvoor ontvangt men een normaal salaris.

Vrijstelling

De Syrische wetgeving voorziet niet in vrijstelling op grond van gewetensbezwaren. Vrijstelling van militaire dienstplicht wordt alleen in de volgende gevallen verleend:

- indien men de enige zoon in het gezin is;
- wegens een ernstige lichamelijke of geestelijke handicap;
- indien men reeds in een ander land zijn dienstplicht heeft vervuld²⁶⁵.

Afkoop

Er is de mogelijkheid om de dienstplicht af te kopen voor:

- US\$ 2000, indien betrokkene is geboren in het buitenland en daar woonachtig is geweest tot de leeftijd van militaire dienstplicht;
- US\$ 5000, indien betrokkene Syrië heeft verlaten naar het land van verblijf voordat de leeftijd van 11 jaar is bereikt en daar sinds de dag van vertrek tenminste vijftien jaar heeft verbleven.

Dienstweigering

Dienstweigering (ook op geloofsgronden) is strafbaar. Volgens de wet wordt de dienstplicht van iemand die niet of te laat gehoor geeft aan een oproep om voor de militaire keuring te verschijnen, met drie maanden vermeerderd. Daarnaast kan een boete worden opgelegd. Dit geldt ook voor personen die geen gehoor hebben gegeven aan deze oproep en naar het buitenland zijn vertrokken. Een dienstplichtige die zich niet of niet tijdig na een definitieve oproep meldt²⁶⁶ en opgepakt wordt, wordt bestraft met een gevangenisstraf van een tot zes maanden, waarbij de dienstplicht alsnog moet worden uitgediend. Vaak wordt deze straf niet opgelegd indien de betrokken persoon een geldige reden (bijvoorbeeld ziekte, familieomstandigheden, e.d.) kan geven waarom hij niet kwam opdagen. De autoriteiten voeren een actief opsporings- en vervolgingsbeleid ten aanzien van dienstweigeraars; daarbij wordt een bevel tot aanhouding uitgevaardigd.

Desertie

Desertie tijdens de vervulling van de militaire dienstplicht is strafbaar. Pas na drie maanden militaire dienst wordt ongeoorloofde afwezigheid als desertie in de zin

²⁶⁵ Deze regel is niet beperkt tot Arabische landen.

²⁶⁶ In het Arabisch: Mutakhalif an Al-Khidma.

van de wet beschouwd. Voor die tijd vindt bestraffing plaats als beschreven onder dienstweigering. Indien een dienstplichtig militair deserteert, kan hij tot een jaar gevangenisstraf worden veroordeeld indien hij in Syrië is gebleven. Indien hij het land heeft verlaten, loopt de gevangenisstraf op tot vijf jaar. In beide gevallen moet de betrokken persoon na afloop van de gevangenisstraf de dienstplicht verder uitsporen. Op desertie tijdens daadwerkelijke gevechtshandelingen kan voor dienstplichtigen de doodstraf staan.

Voor beroepsmilitairen geldt een andere strafmaat. In alle gevallen gaat het om een strafbaar feit dat door een militaire rechtbank wordt beoordeeld. Afhankelijk van de wijze en het moment waarop de betrokken persoon deserteert, zal de strafmaat verschillen van drie tot en met tien jaar. Een beroepsmilitair die tijdens daadwerkelijke gevechtshandelingen deserteert (en/of naar de vijand overloopt) kan tot de doodstraf worden veroordeeld. De autoriteiten voeren een actief opsporings- en vervolgingsbeleid ten opzichte van deserteurs; daarbij wordt een bevel tot aanhouding uitgevaardigd.

4 Migratie

4.1 Migratiestromen en -motieven

Het Syrische staatsgezag strekt zich uit over het gehele grondgebied van het land.²⁶⁷ Er is geen verschil in toepassing van besluiten of maatregelen op regionaal niveau of met betrekking tot bijzondere groepen. Personen die moeten vrezen voor eventuele problemen met de autoriteiten in Syrië hebben geen mogelijkheid om zich hieraan te onttrekken door vestiging elders in het land. In geval van sociale problemen (bij burenruzie of bij huwelijk tegen de wens van de familie) zou men zich aan deze problemen kunnen onttrekken door naar een andere streek te gaan.

4.2 Vluchtelingen

Syrië is geen partij bij het Vluchtelingenverdrag van Genève (1951) en het Protocol (1967); ook kent het land geen eigen nationale asielwetgeving. Wel werken de Syrische autoriteiten samen met UNHCR om te bepalen of een persoon als vluchteling ingevolge het Vluchtelingenverdrag dient te worden aangemerkt.²⁶⁸ De Syrische regering biedt voorts tijdelijke bescherming en opvang aan vluchtelingen.²⁶⁹

Voor zover bekend zijn er geen officiële nationale niet-gouvernementele organisaties in Syrië die zich bezighouden met de opvang van vluchtelingen en ontheemden. UNHCR, de International Organisation of Migration (IOM), het United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA)²⁷⁰ en het International Committee of the Red Cross (ICRC) zijn de internationale organisaties die zich in Syrië elk binnen hun eigen mandaat met het vluchtelingenprobleem bezighouden.

UNHCR draagt in Syrië zorg voor Irakezen, Jemenieten, Somaliërs, Sudanese, Afghanen en anderen. Onder hen bevinden zich talrijke vluchtelingen die al eerder in een ander land hebben verbleven. UNHCR verschaft geen bijstand noch zet zij zich in voor hervestiging, indien de desbetreffende vluchtelingen geen gegronde vrees voor vervolging hebben in het land van eerder verblijf of niet uit dat land zijn gedeporteerd.

²⁶⁷ De door Israël bezette Golan-hoogvlakte niet meegerekend.

²⁶⁸ UNHCR, 'World Refugee Survey 2005 – Syria'; US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2006 – Syria' (Washington, 6 maart 2007).

²⁶⁹ Syrië spreekt stelselmatig van ontheemden en niet van vluchtelingen, niet alleen omdat het land geen partij is bij het VN-Vluchtelingenverdrag van 1951, maar vooral om te benadrukken dat de gastvrijheid met name jegens de talrijke Irakezen van tijdelijke aard is; de Palestijnse vluchtelingen van 1948 (uitgegroeid tot een half miljoen) zijn er na bijna zestig jaar nog.

²⁷⁰ Zie ook het algemeen ambtsbericht Syrië/Palestijnen van 31 januari 2002.

Sinds medio 2001 is het IOM officieel vertegenwoordigd in Syrië. Het IOM houdt zich vooral bezig met de logistieke afhandeling van de diverse hervestigingsprogramma's van de Amerikaanse, Canadese en Australische ambassades in Damascus. Daarnaast is het IOM betrokken bij de vrijwillige terugkeer van Syrische uitgeprocedeerde asielzoekers naar Syrië. Ook assisteert IOM in Syrië af en toe bij de doortocht door Syrië van vrijwillig terugkerende Irakezen die voorheen in met name Scandinavische landen verblijf hielden. Daarnaast geeft IOM desgevraagd aan de Syrische overheid, in casu het ministerie van Binnenlandse Zaken, assistentie ter bestrijding van mensenhandel. Daartoe heeft IOM in Syrië momenteel twee projecten lopen, namelijk wetgeving ter bestrijding van mensenhandel en opvang van slachtoffers van mensenhandel. Op verzoek van en in samenwerking met de Syrische overheid en een lokale ngo is IOM bezig een opvanghuis voor slachtoffers van mensenhandel op te zetten en het personeel te trainen.

Ook het ICRC houdt zich indirect met de positie van vluchtelingen bezig. Het ICRC is verantwoordelijk voor het faciliteren van contacten tussen de bevolking van de Golan-hoogvlakte aan de Syrische kant van de Golan en het door Israël bezette gedeelte van de Golan. Ook geeft het ICRC reisdocumenten uit aan vluchtelingen die via hervestigingsprogramma's naar Europa of Noord-Amerika vertrekken.

Naast Palestijnen^{271 272 273} zijn de meeste vluchtelingen in Syrië afkomstig uit Irak.²⁷⁴

Aantal Iraakse vluchtelingen in Syrië

Er is geen betrouwbaar cijfer voorhanden over het aantal Irakezen dat zich thans in Syrië bevindt. Momenteel hanteert UNHCR als richtcijfers dat er tussen de 800.000 en 1.2 miljoen Irakezen in Syrië zijn.²⁷⁵ Naar schatting reizen elke maand tussen de 20.000 en 30.000 Irakezen Syrië binnen. Op 3 mei 2007 had UNHCR

²⁷¹ Zie ook het algemeen ambtsbericht Syrië/Palestijnen van 31 januari 2002.

²⁷² Syrië heeft thans zo'n 435.000 Palestijnse vluchtelingen die bij de United Nations Relief and Works Agency (UNWRA) geregistreerd staan.

²⁷³ Hoewel Syrië Iraakse vluchtelingen tot het land toelaat, wordt aan meer dan 1000 Palestijnse inwoners van Bagdad die het geweld in Irak zijn ontvlucht, de toegang tot Syrië ontzegd. Zij verblijven thans in het tentenkamp in Al-Tenf aan de Syrisch-Iraakse grens of zitten vast in het tentenkamp Al-Walid aan de Iraakse kant van de grens ('Syria: Give refuge to Palestinians fleeing threats in Iraq', Human Rights Watch, New York, 2 februari 2007; 'Plight of Iraq's Palestinians refugees worsens', Reuters, 14 mei 2007; 'UNHCR concerned about conditions for Palestinians at border camp', UNHCR News Stories, 15 mei 2007).

²⁷⁴ 'The silent treatment - fleeing Iraq, surviving in Jordan', Human Rights Watch, volume 18, no. 10(E), november 2006.

²⁷⁵ 'UNHCR launches new appeal for Iraq operations', UNHCR press releases, 8 januari 2007; volgens UNHCR zou het aantal Irakezen in Syrië thans (14 mei 2007) zijn opgelopen tot 1,4 miljoen personen.

80.169 Irakezen geregistreerd, waarvan 62.016 Arabieren, 726 Armeniërs, 4.920 Assyriërs, 10.823 Chaldeeërs, 511 Koerden²⁷⁶, 69 Turkmenen en 1104 anderen. Uitgesplitst naar religie: sji'itische moslims: 17.270 personen, sunnitische moslims: 37.613 personen, christenen: 19.147, Sabeërs: 5.387 personen, overigen: 583 personen.

In de buurt van de stad Al-Hassakeh in het noordoosten van Syrië ligt het vluchtelingenkamp Al-Hool, waar inmiddels meer dan 300 Palestijnse vluchtelingen uit Irak verblijven. Daarnaast verblijven nog enkele honderden Palestijnse vluchtelingen uit Irak in de nabijheid van de Syrische grenspost Al-Tenf in het grensgebied tussen Syrië en Irak. Betrokkenen leven daar in een tentenkamp, krijgen medische en voedselhulp. Zij mogen echter Syrië niet inreizen. Daarnaast bevindt zich nog een onbekend aantal Palestijnse vluchtelingen uit Irak aan de Iraakse kant van de Syrisch-Iraakse grens.

Leefomstandigheden Iraakse vluchtelingen in Syrië

Het overgrote deel van de Iraakse vluchtelingen verblijft in de steden in Syrië, met name in en om Damascus. De instroom van Iraakse vluchtelingen legt een grote druk op de infrastructuur in de steden en wijken waar de meesten van hen leven. Iraakse vluchtelingen met gezondheidsproblemen kunnen zich wenden tot klinieken van de Syrisch Arabisch Rode Halve Maan (Syrian Arab Red Crescent Society – SARCS). Toegang tot ziekenhuizen en gespecialiseerde behandeling is slechts beperkt mogelijk. UNHCR bekostigt medische behandelingen tot een bepaald bedrag, binnen de grenzen van het beschikbare budget. Alleen rijkere Iraakse vluchtelingen kunnen zich gespecialiseerde medische behandelingen, veelal uitgevoerd in privé-klinieken en ziekenhuizen, veroorloven. Iraakse kinderen hebben toegang tot overheidsscholen. In totaal staan volgens de Syrische autoriteiten 24.268 Irakezen geregistreerd als scholier in Damascus en omstreken.

Op verzoek van de Syrische autoriteiten heeft de SARCS in maart 2007 een behoeftenpeiling uitgevoerd onder de Iraakse vluchtelingengemeenschap, met speciale aandacht voor de meest kwetsbaren, waaronder éénoudergezinnen, chronisch zieken en oorlogsgewonden. Uit het behoefteonderzoek onder 2870 Iraakse huishoudens bleek dat de algehele situatie van de Iraakse vluchtelingen aan het verslechteren was. Meer dan 75% van de Iraakse vluchtelingen is afhankelijk van onregelmatige inkomsten (met name informele sector)²⁷⁷, schenkingen, spaargeld en overmakingen uit Irak. Veel Iraakse vluchtelingen benutten hun schaarse middelen voor huisvesting en voedsel, ten koste van andere zaken als gezondheidszorg en onderwijs. Een derde van de onderzochte Iraakse

²⁷⁶ Voor wat betreft de Koerden constateerde UNHCR dat een belangrijk deel van hen arbeidsmigranten zijn, die zich laten registreren in de hoop in aanmerking te kunnen komen voor hervestiging.

²⁷⁷ 'Veel Iraakse vluchtelingen in Syrië leven van prostitutie', ANP, 29 mei 2007.

huishoudens gaf aan onvoldoende middelen te hebben om de huur voor huisvesting te kunnen betalen. Een derde van de geïnterviewde Iraakse huishoudens gaf eveneens aan geen of onvoldoende middelen te hebben om in de kosten voor onderwijs van de kinderen te kunnen voorzien.

Druk Iraakse vluchtelingenstroom op Syrische samenleving

Op een totale Syrische bevolking van ca. 18 miljoen personen vormen naar schatting meer dan 1 miljoen Iraakse vluchtelingen een zware belasting voor de sociale infrastructuur van het land, met name omdat de ontheemden niet in aparte voorzieningen worden ondergebracht, maar worden geabsorbeerd in reguliere wijken, zodat de aldaar liggende scholen en gezondheidsklinieken uitpuilen.²⁷⁸ In bepaalde delen van Syrië, in het bijzonder een aantal wijken en voorsteden van Damascus, verblijven veel Iraakse vluchtelingen. Huren en andere basisvoorzieningen stijgen in prijs. Voorzieningen als water en electriciteit, maar ook onderwijs en gezondheidsvoorzieningen, moeten met meer mensen worden gedeeld. Dit heeft gevolgen voor de kwaliteit van deze voorzieningen. Daarnaast wordt in Syrische media melding gemaakt dat de criminaliteit in bepaalde wijken met veel Iraakse vluchtelingen is toegenomen. De Syrische autoriteiten tonen zich dan ook bezorgd om de veiligheidsimplicaties (d.w.z. eventuele terroristische daden) vanuit een aanzwellende Iraakse gemeenschap, waarop het regime veel minder greep zegt te hebben dan op de eigen Syrische bevolking.²⁷⁹

Leniging noden Iraakse vluchtelingen in Syrië

Irakezen hebben, net als andere inwoners uit Arabische staten, vrij toegang tot Syrië.²⁸⁰ In januari 2007 heeft de Syrische overheid de regelgeving voor Irakezen aangescherpt.²⁸¹ Dit leidde tot grote onrust onder Irakezen in Syrië, die uitzetting vreesden. Na het bezoek in februari 2007 van de Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor de Vluchtelingen zijn deze maatregelen op 15 februari 2007 gedeeltelijk teruggedraaid.^{282 283 284} Irakezen kunnen thans nog steeds vrij

²⁷⁸ Refugees Magazine Issue 146: 'Iraq bleeds: millions displaced by conflict, persecution and violence', UNHCR, april 2007.

²⁷⁹ 'Syria: Iraqi refugees place huge burden', Oxford Analytica, 10 mei 2007.

²⁸⁰ 'Under the Syrian constitution, all Arabs have the right to enter Syria without a visa, live in the country indefinitely, send their children to Syrian schools, and use the public health system. The right to work is less liberal, but once residency is established, there is little way to enforce employment laws in Syria's vast grey and black market economies.' (in: 'Syria, Iraqi refugees place huge burden', Oxford Analytica, 10 mei 2007).

²⁸¹ Met name alleenstaande mannen in de leeftijd van 18 – 40 jaar lopen, indien ze worden beschouwd als een veiligheidsrisico, de kans niet te worden toegelaten.

²⁸² Zie ook het antwoord van de minister van Buitenlandse Zaken op schriftelijke vragen gesteld door het lid van Bommel (SP) over de positie van minderheden in Irak van 22 maart 2007, kenmerk DMV-HH-0160/07.

²⁸³ Tijdens dit tweedaags bezoek UN High Commissioner for Refugees Antonio Guterres 'acknowledged the country's extraordinary generosity towards a million Iraqis who have fled violence in their homeland.' (UNHCR News Story, 8 februari 2007).

inreizen, maar moeten zich in het geval van langer verblijf binnen een maand melden bij de Syrische Immigratiedienst. Men krijgt dan toestemming om maximaal drie maanden in Syrië te blijven. Vervolgens moeten deze Iraakezen Syrië verlaten. Men kan echter dezelfde dag Syrië weer inreizen en opnieuw tijdelijk verblijf aanvragen.

De Syrische overheid heeft SARCS het mandaat gegeven om de hulpverlening in Syrië aan Iraakse vluchtelingen te coördineren. Alle hulpverlening dient dus via en in samenwerking met SARCS te geschieden. SARCS is daarmee ook de belangrijkste uitvoerende partner van UNHCR, naast enkele kleine kerkelijke initiatieven.

UNHCR heeft als onderdeel van de oproep aan de internationale gemeenschap om middelen voor hulpverlening aan Iraakse vluchtelingen en ontheemden voor 2006 een bedrag van US\$ 19.6 miljoen gealloceerd voor Syrië.

Op een internationale conferentie over het Iraakse vluchtelingenprobleem in Genève²⁸⁵ beloofde de Iraakse regering op 18 april 2007, 25 miljoen dollar (18 miljoen euro) vrij te maken om de buurlanden Syrië en Jordanië te helpen bij de opvang van Iraakse vluchtelingen. De VS zegden de UNHCR 18 miljoen dollar (13 miljoen euro) toe, terwijl Duitsland en Frankrijk nog eens 2 miljoen euro extra zouden bijdragen.²⁸⁶

Libanese vluchtelingen

Tijdens de vijandelijkheden tussen Israël en Hezbollah in juli 2006 bood Syrië tijdelijk een ruimschootse toevlucht aan honderdduizenden vluchtelingen afkomstig uit Libanon.

4.3 Terugkeer

In het kader van een identiteitsonderzoek is het standaardprocedure dat een uitgezette Syriër bij terugkeer naar Syrië aldaar wordt staande gehouden door functionarissen van het ministerie van Binnenlandse Zaken en van diverse veiligheidsdiensten ter controle van zijn/haar gegevens.²⁸⁷ Dit vindt in ieder geval

²⁸⁴ Volgens de UNHCR was thans in Irak en vanuit Irak de grootste verplaatsing van mensen in het Midden-Oosten sinds 1948 (de Palestijnse vluchtelingen) gaande.

²⁸⁵ International Conference on Addressing the Humanitarian Needs of Refugees and Internally Displaced Persons inside Iraq and in Neighbouring Countries, Geneva, 17-18 April 2007.

²⁸⁶ 'Syria: Iraqi refugees place huge burden', Oxford Analytica, 10 mei 2007; brief van de minister van Buitenlandse Zaken aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 29 mei 2007, kenmerk DVF/PJ-074/07.

²⁸⁷ Op 16 februari 2006 werd Faheem Sheho, geboren in 1975 in de stad Derbasiye in Noordoost-Syrië, bij terugkeer op het vliegveld van Damascus gearresteerd, na uit Duitsland te zijn uitgezet.

Op 21 december 2006 werden Yassin Suleiman en zijn vader Akash Suleiman bij aankomst in Damascus gearresteerd, nadat zij met Yassins vrouw en dochter vanuit Noorwegen in Syrië

plaats bij die Syrische onderdanen die niet in het bezit zijn van een paspoort, maar reizen op een laissez-passer. Bij binnenkomst in Syrië wordt, evenals bij uitreis, nagegaan of men gezocht wordt door de autoriteiten. Deze controle kan enkele uren tot dagen duren, gedurende welke men in detentie verblijft. Er zijn geen aanwijzingen dat het enkele feit dat men een asielaanvraag heeft ingediend in het buitenland, tot negatieve aandacht leidt van de Syrische autoriteiten bij terugkeer.²⁸⁸ Er zijn voorzover bekend geen Syrische wetsartikelen op grond waarvan een terugkeerder wegens het enkele indienen van een asielverzoek elders, strafvervolging heeft te vrezen. Uitgeprocedeerde personen afkomstig uit Syrië die met een laissez-passer terugkeren, worden aangehouden voor een identiteitsonderzoek door de immigratiedienst en diverse veiligheidsdiensten. De immigratiedienst controleert daarbij of betrokkene(n) de militaire dienst dan wel de arbeidsdienst heeft (hebben) vervuld. Indien geen uitstel (vanwege studie) of afstel (enige zoon of ongeschiktheid) is verleend, wordt geen paspoort verstrekt. Hoewel er geen arbeidsplicht bestaat, zijn er echter wel dienstplichtigen die na de verplichte militaire training van enkele maanden te werkgesteld worden bij een civiele overheidsinstelling. Deze personen zijn echter dienstplichtigen en worden uitbetaald als dienstplichtigen. Voorzover bekend wordt men in voorkomend geval door de immigratiedienst doorgestuurd naar de politieke veiligheidsdienst die valt onder het ministerie van Binnenlandse Zaken. Deze laatste dienst schijnt met name geïnteresseerd te zijn in de omstandigheden van het verlies van het paspoort en hoe men Syrië is uitgereisd. In dit verband is het niet uitgesloten dat ook andere veiligheidsdiensten iemand willen horen.

4.4 **Beleid UNHCR**

Sinds het uitbrengen van het vorige algemene ambtsbericht Syrië in mei 2005 zijn van UNHCR geen nieuwe beleidstandpunten inzake Syrië bekend geworden.²⁸⁹

waren teruggekeerd. Het betrof afgewezen asielzoekers die door Noorwegen naar Syrië waren uitgezet. Betrokkenen zouden zijn gearresteerd vanwege Yassin Suleimans banden met de verboden Progressive Democratic Kurdish Party in Syria (Partiya Dimuqrati Pesveru Kurdi li Suriya) en overgebracht naar de gebouwen van de staatsveiligheidsdienst in Damascus en daar zijn mishandeld. Op 24 januari 2007 werden betrokkenen in de stad Al-Qamishli in vrijheid gesteld (Amnesty International, AI Index, MDE 24/006/2007 van 25 januari 2007).

Op 18 maart 2007 werd Osama Abdin, een Duitser van Syrische oorsprong, bij de Staatsveiligheidsrechtbank in Damascus voorgeleid. Hij was op 16 augustus 2007 bij binnenkomst in Syrië gearresteerd. Betrokkene die sinds 1976 in Duitsland woont, werd beschuldigd lid te zijn van de Moslimbroederschap. Betrokkene stelde dit te hebben verklaard na te zijn gemarteld.

²⁸⁸ Er zijn sinds augustus 2006 geen gevallen bekend van personen, die wegens het enkele feit dat zij in een ander land asiel hebben aangevraagd, bij terugkeer naar Syrië onderwerp van negatieve aandacht van de Syrische autoriteiten werden.

²⁸⁹ Zoals vernomen van UNHCR op 20 april 2007.

UNHCR heeft voorzover bekend geen informatie over omstandigheden van terugkeer naar Syrië van uitgeprocedeerde asielzoekers afkomstig uit Syrië.

Bijlage – Literatuurlijst

Naast de in de inleiding genoemde bronnen is gebruik gemaakt van de volgende bronnen en publicaties:

Agence France Presse (AFP)

Amnesty International

Annual report 2005 – Syrian Arab Republic ;

Syria: Kamal Al-Labwani (m) – concern: prisoner of conscience, global letter-writing marathon 2006, AI Index: MDE 24/070/2006;

Faleh Abdullah Al-Mansuri (m), aged 60, President of the Ahwazi Liberation Organisation (ALO), Dutch national, AI Index: MDE 13/107/2006, 25 september 2006;

Ali Al-Abdullah (m), aged around 55, journalist and Muhammad Ali Abdullah (m) his son, a student, AI Index: MDE 24/058/2006 en MDE 24/062/2006, 2 en 6 oktober 2006;

Aref Dalilah (m), aged around 63, former dean of the Faculty of Economics of Aleppo University, AI Index: MDE 24/060/2006, 4 oktober 2006;

Nizar Ristnawi, engineer and founding member of the Arab Organisation for Human Rights – Syria (AOHR-S), AI Index: MDE 24/069/2006 van 21 november 2006;

Syria: Beatings of PoCs must end, officials who have perpetrated or facilitated abuses must be prosecuted, AI Index: MDE 24/008/2007 van 15 februari 2007;

Syria: Amnesty International calls for new and impartial investigation into abduction and killing of Sheikh Muhammad Ma'shuq Al-Khisnawi, AI Index: MDE 24/019/2007 van 21 maart 2007;

Syria: Release and drop charges against human rights lawyer Anwar Al-Bunni, AI Index: MDE 24/025/2007 van 23 april 2007;

Appeal Case – Syria: Incommunicado detention, torture and unfair trial of pro-democracy discussion group members, AI Index: MDE 24/027/2007 van 1 mei 2007

Associated Press (AP)

Central Intelligence Agency (CIA), World Factbook 2006 – Syria (Washington, 17 april 2007)

J. Scott Carpenter (US Deputy Assistant Secretary, Near Eastern Affairs), Syria and the Assad Regime: Another Missed Opportunity, Remarks at Foreign Press Center Roundtable (Washington, DC, 19 april 2007)

Economist Intelligence Unit

Country profile Syria 2006 (Londen, 6 juli 2006)

Country reports Syria (Londen, april 2007, maart 2007, februari 2007, januari 2007, december 2006, november 2006, oktober 2006, september 2006, augustus 2006)

Foreign & Commonwealth Office, Country Profile: Syria (Londen, 27 maart 2007)

Freedom House, Freedom in the World: 2007 – Syria (Washington, 20 april 2007)

Home Office, UK, Country of origin information key information documents – Syria (Londen, april 2006)

Human Rights Watch

- The Silent Treatment – fleeing Iraq, surviving in Jordan, volume 18, no. 10(E), november 2006;

- World Report - Events of 2006: Syria (New York, 11 januari 2007);

- Syria: Give refuge to Palestinians fleeing threats in Iraq (New York, 2 februari 2007);

- Syria: Ethnic Arab refugees face persecution if returned to Iran (New York, 5 april 2007);

- Syria: Activist's trial enters final stage (Kairo, 7 april 2007).

International Crisis Group, Restarting Israeli-Syrian Negotiations, Middle East Report no. 63, 10 april 2007

The International Lesbian and Gay Association (ILGA), World Legal Survey 2006 (<http://www.ilga.org/>)

Le Monde

Lowe, Robert, The Syrian Kurds: A People Discovered, Chatham House (The Royal Institute of International Affairs) (Londen, januari 2006)

Mideast Mirror

Ministerie van Buitenlandse Zaken, algemeen ambtsbericht Syrië, DPV/AM-897733/06 ('s-Gravenhage, 7 augustus 2006)

Minority Rights Group International, State of the World's Minorities 2007 – Events of 2006 (Londen, maart 2007)

Oxford Analytica

Reuters

Syrian Human Rights Information Link (SHRIL), update news augustus 2006, oktober 2006, november 2006, december 2006, april 2007

UNDP, Human Development Report 2006

UNHCR, World Refugee Survey 2005 - Syria

US Department of State

Background note: Syria, (Washington, oktober 2006)

Syria – Country reports on human rights practices - 2006 (Washington, 6 maart 2007)

International religious freedom report 2006 - Syria (Washington, 15 september 2006)